

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Středisko iberoamerických studií

Diplomová práce

Bc. Martin Krameš

Inkvizice a protestanti v Novém Španělsku (1536 – 1820)

Inquisition and Protestants in New Spain (1536 – 1820)

Praha 2013

Vedoucí práce: PhDr. Binková Simona, Csc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne

podpis

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat své vedoucí práce PhDr. Simoně Binkové, Csc za odborné vedení, cenné rady, pomoc a čas, který mi věnovala při zpracování diplomové práce.

Anotace v českém jazyce

Tématem mé diplomové práce „Inkvizice a protestanti v Novém Španělsku (1536 – 1820)“ je inkvizice v Novém Španělsku, její fungování jakožto instituce, její vývoj a postupy s větším důrazem kladeným na jednotlivé kauzy souzených protestantů. V práci nejdříve popisuji vývoj inkvizice v Evropě s větším důrazem na inkvizici španělskou. Poté se zaměřuji na inkvizici jakožto soudní instituci, kde popisuji celý průběh inkvizičního procesu. Od udání, předvolání k soudu, přes útrpné právo až k vynesení rozsudku.

Ovšem hlavní důraz je v práci kladen na protestanty souzené inkvizicí v Novém Španělsku. V těchto kapitolách nejprve uvádím celkový počet souzených protestantů a rozdělím je mezi jednotlivé národnosti. Následně rozebírám každou národnost zvlášť. Uvádím jednotlivé tresty, které byly protestantům udělovány. Některé kauzy, u kterých je známo více detailů, popisuji podrobněji včetně okolností zatčení, průběhu procesu nebo i toho, co se stalo s protestantem po uplynutí jeho trestu.

Klíčová slova:

Inkvizice, španělská inkvizice, Nové Španělsko, katolické náboženství, protestanti, soudnictví, španělské kolonie

Anotation in English

The theme of my master's thesis „Inquisition and Protestants in New Spain (1536 – 1820) is the inquisition in New Spain, its functioning as an institution, its development and procedures with the main emphasis put on individual cases of judged Protestants. Firstly I describe the development of the inquisition in Europe with emphasis put on the Spanish inquisition. Afterwards I focus on inquisition as a judicial institution. Here I describe the whole judicial process from denunciation, order to appeal at the court, torture and final verdict.

But the main emphasis of the thesis is put on the Protestants judged by the inquisition in New Spain. In these chapters, firstly I divide them by its nationalities. Then I analyse each nationality separately. I state the verdicts and punishments over the judged Protestants. Some cases, where we know some details, I examine with more details including the circumstances

of the arrest, progress of the trial or even what happened with the Protestant after his sentence had expired.

Key words:

Inquisition, Spanish inquisition, New Spain, catholic religion, Protestants, justice, Spanish colony

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Prameny a literatura	3
3. Inkvizice.....	7
4. Španělská inkvizice a její fungování	11
4.1 Úředníci inkvizice	11
4.2 Delikty.....	19
4.3 Inkviziční proces	21
4.3.1 Hledání kacířů.....	23
4.3.2 Zatčení podezřelého	24
4.3.3 Vyšetřovací fáze	25
4.3.4 Proces a prokazování viny	27
4.3.5 <i>Tortura</i> - Užití útrpného práva.....	28
4.3.6 Rozsudek.....	31
4.4 Tresty inkvizice	36
5. Inkvizice v Novém Španělsku	40
6. Protestanti a inkvizice v Novém Španělsku.....	45
6.1 Národností složení protestantů	45
6.2 Národnostní složení protestantů v průběhu staletí	50
6.3 Rozsudky udělené odsouzeným protestantům v Novém Španělsku	53
6.4 Jednotlivé národnosti	56
6.4.1 Angličani.....	56
6.4.2 Francouzi	66
6.4.3 Vlámové.....	74
6.4.4 Němci.....	77
6.4.5 Holanďani	80
6.4.6 Španělé.....	83
6.4.7 Mexičané (obyvatelé narození na území Nového Španělska)	86

6.4.8	Irové	89
6.4.9	Ostatní národnosti	93
7.	Závěr	100
8.	Seznam použité literatury	103
8.1	Prameny.....	103
8.2	Literatura	103
8.2.1	Internetové zdroje	107
	Seznam tabulek	108
	Přílohy.....	109
	Seznam obrázků.....	114

1. Úvod

Téma mé diplomové práce jsem si vybral z důvodu mého zájmu o právní dějiny, historické soudní procesy, zejména soudy inkviziční a inkvizici jako samostatnou právní instituci.

Inkvizice jako taková měla za úkol, včetně mnoha dalších, soudit veškeré prohřešky proti katolické víře a vyvozovat následky pro obviněné. Cokoli mohlo ohrožovat působení katolické církve a věrných katolíků na konkrétním území, mělo být inkvizicí včas odhaleno a následně souzeno. Jelikož má práce pojednává o inkvizici v Novém Španělsku, které se rozkládalo přibližně na území dnešního Mexika, budu psát převážně o inkvizici španělské. Ta se lišila od ostatních inkvizicí v jiných státech také tím, že měla být nezávislá na Římu, tj. papeži, a tím měla i širší pole působnosti a větší pravomoci.

O španělské inkvizici jako o kruté a nekompromisní instituci panují všelijaké legendy a pověry, ale zdaleka ne všechny jsou pravdivé. Toto téma je často obecně spojováno s čarodějnictvím a procesy s čarodějnicemi a tím se stává lákavým i pro širší čtenářskou veřejnost. A právě z toho důvodu bývá toto téma často popularizováno v různých historických románech¹ nebo i televizních skečích², ale to, že se ve skutečnosti jednalo o složitou právní instituci, bývá často opomíjeno. Ve Španělsku však byly procesy s čarodějnicemi spíše výjimečné, daleko rozšířenější byly tyto procesy například ve střední Evropě.

Ve své práci se pokusím dokázat, že španělská inkvizice v dnešním Mexiku nebyla jen o mučení a odsouzení nevinných, ale že se řídila jistými pravidly, s konkrétními postupy, a že tresty nebyly vždy tak dramatické, jak je někdy vnímáno.

Inkvizice v Novém Španělsku působila od roku 1536 (oficiálně byl úřad inkvizice založen ale až 1571) do roku 1820, kdy byla zrušena. Předtím inkvizici zastupovali zdejší biskupové. A právě tato data jsem si dal i jako hraniční ve své diplomové práci.

Ve své práci, po kritice pramenů a literatury, popíši inkvizici jako instituci, její dějiny, a to zejména inkvizici španělskou a v samostatné kapitole také inkvizici v místokrálovství

¹ Např. EVANGELISTI, Valerio. *Tajemství inkvizitora Eymerika*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2005, 310 s. nebo OBERMEIER, Siegfried. *Inkvizitor: symbol strachu a hrůzy*. Vyd. 1. V Praze: Knižní klub, 2007, 701 s.

² Například skeč od Monty Pythonů „The Spanish inquisition“. (*Monty Python: Flying Circus*. 2. Série, epizoda 2. Prvně vysíláno 22.9.1970)

Nové Španělsko. V těchto kapitolách bych chtěl naznačit vývoj inkvizice v průběhu let a vyličit některá velká *autodafé*, která se v Novém Španělsku udála. Upřesním některé rozdíly mezi inkvizicí ve Španělsku a inkvizicí v jeho koloniích. Také objasním strukturu tohoto úřadu a obvyklé postupy inkvizice. Popíši celý inkviziční proces od obžaloby až po vynesení rozsudku nad obžalovaným. Neopomenu ani vysvětlení důležitých pojmů, které jsou pro toto téma důležité. Zmíním také pravidla pro užití útrpného práva včetně trestů, udělovaných inkvizicí, které nebyly vždy tak kruté, jak se mnohokrát zdá. Ukážu, že v některých civilních procesech padaly tresty daleko přísnější, než jaké kdy udělila španělská inkvizice.

Stěžejním tématem mé práce jsou protestanti souzení inkvizicí v Novém Španělsku. Na základě on-line dostupných regist inkvizičních dokumentů dochovaných v Archivo General de la Nación (AGN) v Mexiku a další literatury upřesním počet osob podezřelých a souzených z protestantismu (tj. luteranismu, kalvinismu, příslušníků anglikánské církve a jiných nekatolických vyznání označovaných za protestantská). Nejprve tyto protestanty rozdělím národnostně a ukážu, jak se v průběhu staletí měnilo národnostní složení souzených osob. Kde to bude známo, uvedu jejich profesi, případně věk nebo místo soudu a co tyto souzené vedlo do Nového Španělska. Dále zda byli souzeni jako jednotlivci, nebo se jednalo o procesy s více protestanty najednou, tzv. hromadné procesy. Statisticky v tabulkách ukážu i národnostní složení souzených protestantů v jednotlivých staletích. Neopomenu ani statistiku udělených rozsudků a trestů v daném období. Zdůrazním mimořádně tvrdé tresty, proč byly uděleny a komu. U některých jedinců, u kterých jsou známy větší detaily, popíši jejich příběh a okolnosti před jejich zatčením, během procesu a někdy i co se s nimi stalo poté, co si odpykali svůj trest.

Následně si vytyčím jednotlivé kauzy něčím specifické a ty popíši také detailněji, především v souvislosti s jejich historickým kontextem, např. pirátství v dané oblasti.

Tímto bych chtěl vytvořit přehled o inkvizici v Novém Španělsku s důrazem na souzené protestanty, jejich národnostní složení a statisticky ukázat na různé změny v průběhu staletí. Ukázat, že inkvizice neznamenal jen mučení nevinných, ale že to byla právní instituce, která měla své dané postupy, a že ne každý obžalovaný byl automaticky upalován na hranici jako kacíř.

2. Prameny a literatura

Základním pramenem pro mé bádání jsou anotace k inkvizičním kauzám s vyslychanými protestanty, které je možné najít na stránkách mexického národního archívu Archivo General de la Nación en México.³ Na stránkách archívu je i samostatný fond inkvizice, kde jsou umístěny pro mne potřebné registry. Samotné dokumenty nejsou bohužel nikde jinde dostupné. Archivo General de la Nación má na svých internetových stránkách zveřejněny i některé dokumenty s vyslychanými, ale ne všechny jsou digitalizovány nebo je možné je rozluštit.⁴ Avšak pro můj typ výzkumu, v podobě statistik, jsou anotace postačujícím zdrojem poskytujícím potřebné informace k jejich vypracování.

Jelikož se jedná o internetový zdroj, který spravuje samotná mexická vláda, tak by o jeho věrohodnosti nemělo být pochyb, měl by být naprosto důvěryhodný i průběžně aktualizován, doplňován specialisty k tomu určenými. Jeho velkou nevýhodou může být, že mexická vláda může přístup na stránky archívu a k jednotlivým dokumentům dočasně zakázat nebo jej omezit. To může udělat z různých, někdy pro nás i těžce pochopitelných důvodů. V takové situaci je badatel odkázán jen k čekání, než dojde k dalšímu odblokování přístupu, a výzkum je nutné dočasně přerušit.⁵

Každá z oněch anotací je jakýmsi resumé celého protokolu a uvádí nejdůležitější informace o obžalovaném a někdy i zkráceně o průběhu procesu. V anotacích se dozvídáme rok, kdy byl obžalovaný souzen, jeho jméno, zemi, kde se narodil, jeho náboženské přesvědčení nebo jaké církve je nebo byl členem a místo, kde byl spis sepsán.

Bohužel v mnoha případech chybí rozsudek nebo případně i následný trest, což je velice důležitá informace, která dává mým statistikám ještě další rozměr. Většinu z těchto trestů pro odsouzené protestanty lze naštěstí najít v díle Pedra Gringoire *Protestantes enjuiciados por la Inquisición*⁶ nebo v díle Gonzala Báez-Camarga *Protestantes enjuiciados por la inquisición en Iberoamérica*.⁷ Právě tyto dvě publikace mi pro mé statistiky posloužily jako důležitý dodatek k daným anotacím. Některá jména v anotacích nejsou uvedena správně, najdeme tam překlepy, či chybnou transkripci jmen nebo dokonce jejich deformaci, a proto

³ <http://www.agn.gob.mx/guiageneral/>

⁴ Písmo 16. století je pro laika jen těžce čitelné. V tomto případě se jedná o specifické dvorské či notářské písmo.

⁵ Osobně jsem se s tímto problémem setkal ve spojitosti s prezidentskými volbami roku 2012.

⁶ GRINGOIRE, Pedro. *Protestantes enjuiciados por la Inquisición, Historia Mexicana*, 1961-62, 161-179.

⁷ BÁEZ-CAMARGO, Gonzalo. *Protestantes enjuiciados por la inquisición en Iberoamérica*. Puebla de Zaragoza: Cajica, 2008.

bylo složité najít přímo v pramenech některé detaily k těmto osobám, pokud vůbec byly uvedeny.

V citované sekundární literatuře už jsou jména opravena. Další důležitou informací, kterou jsem získal z těchto dvou knih, jsou tresty odsouzených a přesný rok odsouzení. Pokud se jednalo o větší případ, je i krátce popsán průběh procesu nebo jeho jiné souvislosti. V některých on-line anotacích se dozvídáme jen, že obžalovaný se zřekl svého kacířství a dobrovolně se navrátil ke katolické církvi jako tzv. *reconciliado*⁸. To mohlo být spojeno ještě s dalším trestem (kromě trestu smrti, taková pak získali označení *relajado*⁹).

Některé on-line záznamy nejsou vedeny jen proti živým osobám. V některých anotacích totiž nacházíme i kauzy proti zakázaným knihám, které jsou označeny za kacířské, a proto budou cenzurovány a zakázány pro veřejnost.¹⁰

Veškeré uvedené informace v anotacích jsou pro mé pozdější zpracování a vyhodnocení statistik velice důležitým zdrojem a každý detail mi poskytl nový údaj, na který jsem se mohl ve své práci zaměřit.

Pro obecné přehledy inkvizice mi posloužila díla Jiřího Chalupy¹¹ a J. R. Griguleviče¹² (toto dílo, i když je silně poznamenáno marxisticko-leninskou ideologií, dobře ukazuje dějiny inkvizice). Pro španělskou inkvizici a zejména pak průběh procesu a jeho jednotlivé fáze je pro mě stěžejní čtyřsvazkové dílo Henryho Charlese Lea¹³, které velice podrobně popisuje dějiny a chod inkvizice jako instituce. I když byl kritizován katolickou stranou pro zaujatost, mně osobně přišlo jeho dílo relativně objektivní a bez větší zaujatosti. Z modernějších historiků mi k odhalení průběhu procesu a k informacím o španělské inkvizici velice pomohla díla Henryho Kamena¹⁴, Helen Rawlings¹⁵, Edwarda Peterse¹⁶, který se kromě inkvizice

⁸ Překl: „Smířený“.

⁹ Překl: „Uvolněný“.

¹⁰ O některých těchto knihách je možno najít více např. v Ramos Soriano, José Abel, *Los delincuentes de papel. Inquisición y libros en la Nueva España (1571-1820)*, México, FCE, 2011.

¹¹ CHALUPA, Jiří. *Inkvizice: stručné dějiny hanebnosti*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2007, 159 s. Karavela, sv. 3.

¹² GRIGULEVIČ, Iosif Romual'dovič. *Dějiny Inkvizice*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1982.

¹³ LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of Spain, Volume One - four* (Original edition, Macmillan, 1906-07).

¹⁴ KAMEN, Henry. *The Spanish Inquisition: a historical revision*. New Haven: Yale University Press, 1998

¹⁵ RAWLINGS, Helen. *The Spanish Inquisition*. London: Blackwell, 2006.

¹⁶ PETERS, Edward. *Inquisition*. Berkeley: University of Carolina Press, 1989.

detailně zaměřuje i na *torturu*.¹⁷ Z dalších autorů to byla díla Josepha Pereze¹⁸ a Ricarda Garcíi Cárcela a Doris Morena Martíneze.¹⁹

K inkvizici v Novém Španělsku pro mě byla stěžejní díla chilského historika José Toribia Mediny²⁰ a Richarda Greenleafa²¹. Tito dva historikové nejvíce přispěli k dějinám inkvizice nejen v dnešním Mexiku, ale v celé Americe. Henry Charles Lea navázal na své čtyřdílné vydání o španělské inkvizici knihou²², která jednotlivě popisuje španělskou inkvizici ve všech jejích koloniálních državách, včetně Nového Španělska. Na ně navazuje Solange Alberro²³ a z nejmodernějších autorů se jí zabývá například americký historik John Chuchiak.²⁴ Inkvizice v Novém Španělsku a dalších inkvizičních procedur se dotýká také kniha Anny Marii Splendiani a spol.²⁵, tato kniha je sice zaměřená primárně na inkvizici v Cartageně, ale obsahuje obecné informace o inkvizici v celé Americe. Mnohé tyto knihy obsahují také detaily o procesech s jednotlivými osobami, což mi pomohlo k doplnění on-line anotací, co se týče například trestů nebo i rozvinutí detailnějšího příběhu dané osoby nebo i celé souzené skupiny protestantů. K doplnění detailů u jednotlivých osob mi pomohla také kniha Manuela Luceny Salmorala.²⁶ O některých zajatých anglických pirátech pojednává také dílo Samuela Temkina²⁷ nebo Krise Lanea.²⁸

¹⁷ PETERS, Edward. *Torture*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1996.

¹⁸ PÉREZ, Joseph. *La Inquisición española: crónica negra del Santo Oficio*. 1a ed. Madrid: Martínez Roca, 2005.

¹⁹ GARCÍA CÁRCEL, Ricardo a MORENO MARTÍNEZ, Doris. *Inquisición: historia crítica*. 1. ed. Madrid: Ediciones Temas de Hoy, 2000.

²⁰ MEDINA, José Toribio. *Historia del Tribunal del Santo Oficio de la Inquisición en México*. 2a ed. México. D.F: Consejo Nacional para la Cultura y las Artes, 2010.

²¹ GREENLEAF, Richard E. *Zumarraga y la Inquisición mexicana, 1536 - 43*. México: FCE, 1988 a GREENLEAF, Richard E. *The Mexican inquisition in the sixteenth century*. Albuquerque: University of New Mexico Press. 1969.

²² LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependancies*. New York, 1908.

²³ ALBERRO, Solange. *Inquisición y sociedad en México, 1571-1700*. 1a ed. México: Fondo de Cultura Económica, 1988.

²⁴ CHUCHIAK, John. *The Inquisition in New Spain, 1536-1820: A Documentary History*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2012.

²⁵ SPLENDIANI, Anna María, José Enrique SÁNCHEZ BOHÓRQUEZ a Emma Cecilia LUQUE DE SALAZAR. *Cincuenta años de Inquisición en el Tribunal de Cartagena de Indias, 1610-1660*. 1. ed. Santafé de Bogotá: Instituto Colombiano de Cultura Hispánica, 1997, 4 v.

²⁶ SALMORAL, Manuel Lucena. *Piratas, bucaneros, filibusteros y corsarios en América: perros, mendigos y otros malditos del mar*. 2. ed. Madrid: Ed. MAPFRE, 1994.

²⁷ TEMKIN, Samuel. *Luis de Carvajal: the origins of Nuevo Reino de León*. 1. ed. Santa Fe, N.M.: Sunstone Press, c2011, xvi, 249 p. Sección de obras de historia.

²⁸ LANE, Kris, a Foreword by Hugh O'SHAUGHNESSY. *Blood and silver: a history of piracy in the Caribbean and Central America*. 1. ed. Oxford: Signal, 1999, xvi, 249 p. Sección de obras de historia nebo LANE, Kris, a Foreword by Hugh O'SHAUGHNESSY. *Pillaging the empire: piracy in the Americas, 1500-1750*. 1. ed. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, c1998, xxiv, 237 p. Sección de obras de historia.

Co se týče protestantů, velice podrobně se protestantům ve Španělsku věnuje dílo Wenera Thomase²⁹ a v Novém Španělsku mnou již zmíněná díla Báeze-Camarga a Pedra Gringoirea, ale také kniha Alicie Mayer.³⁰

²⁹ THOMAS, Werner. *Los protestantes y la Inquisición en España en tiempos de Reforma y Contrareforma*. [Leuven]: Leuven University Press, 2001.

³⁰ MAYER, Alicia. *Lutero en el paraíso: la Nueva España en el espejo del reformador alemán*. 1. ed. México, D.F.: Instituto de Investigaciones Históricas, Universidad Nacional Autónoma de México, 2008, 573 p. Sección de obras de historia.

3. Inkvizice

Slovo inkvizice pochází z latinského *inquisitio* a znamená „vyšetřování“ nebo „stíhání“.³¹ Hlavním úkolem této instituce bylo očistit svět od kacířů neboli heretiků (z řeckého *hairesen* – zvolit), což dávalo inkvizici obrovskou moc, jelikož mohl být takto obviněn téměř každý (vyjma krále a papeže). Za kacíře byl označován každý věřící, který se odchyloval od katolickou církví formulovaných zásad víry a vytvářel vlastní učení nebo šířil učení jiné osoby, které se také nějakým způsobem odchylovalo.³²

Však po celá staletí žádná exaktní definice kacíře neexistovala a církvi trvalo velmi dlouho, než vypracovala dogmata tak precizní, že mohla spolehlivě oddělit „kacíře“ od „pravověrného“. Ovšem hranice mezi kacíři a správnými katolíky zůstávala velmi tenká.³³

Už v Justiniánově právním zákoníku z roku 534 se přímo objevuje formulace, že je třeba trestat kacíře stejně jako každého jiného zločince, jelikož heretik je vlastně zrádce. Od dob sv. Augustina (354 – 430) se vytvářejí dva tábory lišící se v pohledu na trestání kacířů. Augustin tvrdí, že je třeba kacíře trestat světským soudem, jelikož rozvracejí církev a tedy i stát. Druhý tábor je v této době poněkud mírnější a tvrdí, že za trest by stačilo pouhé pokání, např. v podobě odepření si masa po určitou dobu. Je to právě sv. Augustin, který jakožto biskup začne s nekompromisním tažením proti donatistům.³⁴ Augustin také tvrdil, že k sjednocení církve je potřeba i použití síly. Od Augustina potom začíná spolupráce církve a státu proti kacířům. Cíl mají oba společný – zbavit společnost nežádoucích osob s tím, že církev tyto viníky vyhledá a stát je poté potrestá.³⁵

Více se začne kacířství v Evropě šířit až od 11. století a to zejména v oblastech Francie, severní Itálie a některých oblastech Říše. Tyto osoby většinou žádají jen to, aby duchovní rezignovali na všechny světské slasti a věnovali se plně evangeliím a potvrzení, že Kristus nikdy nezmínil potřebu vzniku církve, což znamená, že církev v Římě vznikla na svůj vlastní popud. V této době se jednalo především o tzv. humiliaty v Lombardii, valdénské v okolí Lyonu nebo katary, kteří působili od Anglie přes Flandry a jižní Francii až k Porýní. A

³¹ MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER a Hanna VOLLRATH. *Dějiny Německa*. 2. dopl. vyd. Praha: Lidové noviny, 1999. S. 94 – 95.

³² Ibid. S. 69.

³³ CHALUPA, JIŘÍ. *Op. cit.* S. 9.

³⁴ Donatisté= Fundamentalistická větev katolické církve rozšířená zejména ve 4. století. Byli odsouzeni již roku 313 za papeže Miltiada (ve funkci 311 – 314).

³⁵ CHALUPA, JIŘÍ. *Op. cit.* S. 10 – 16.

byli to zejména kataři, ale i jiná hnutí, která se během 11. a 12. století začnou mohutně rozšiřovat. Kataři dokonce roku 1170 uspořádali vlastní církevní koncil. Tato doba, ve které pronásledování a následné trestání kacířů mají na starosti biskupové, trvá zhruba od 4. do 13. století a nazýváme ji biskupskou neboli episkopální inkvizicí. Zpočátku jsou tresty mírnější, v podobě pokání nebo častěji nutnosti navštěvovat mše, ale v 11. a 12. století už nacházíme zejména ve Francii případy upálení kacířů.³⁶

Inkvizice jakožto instituce začíná vznikat na začátku 13. století v období válek proti albigenským (1209 – 1229). Konkrétně můžeme říci, že vše bylo započato během čtvrtého lateránského koncilu (1215), při kterém papež Inocenc III. exkomunikoval valdénské hnutí a vyslovil nutnost tvrdého boje proti všem kacířům. Koncil zde přijal rozhodnutí o boji proti kacířství (zákon č. 3), jež zavazovalo světskou i církevní moc neustále kacíře pronásledovat.³⁷

V únoru 1231 vydává Řehoř IX. edikt, v němž znovu vyobcoval kacíře z církve a vyzýval církevní i světskou moc, aby je pronásledovala a potlačovala. V témže roce byli jmenováni zvláštní inkvizitoři, se zvláštní pravomocí hledat a následně soudit kacíře. O dva roky později vydává Řehoř IX. dvě buly, ve kterých uděluje inkviziční pravomoci ve Francii dominikánskému řádu. V roce 1252 vydává papež Inocenc IV. bulu, ve které potvrzoval vznik inkvizičních tribunálů a povoloval mučení jako prostředek k dopátrání se pravdy.³⁸

Inkvizice se začala rychle šířit po celé Evropě s výjimkou Anglie, kde si pronásledování katarů vzal osobně na starost král Jindřich II. Ve Svaté říši římské vytvořil Fridrich II. takové zákony, že každý kacíř měl skončit na hranici. Světská moc tedy přijme zodpovědnost za pronásledování kacířů. Ve Francii se to projeví mimo jiné také tak, že inkvizice se stane více méně státní institucí, která pomáhá panovníkovi utužit svou absolutní moc. Postihováni měli být i ti, kteří kacířům napomáhají nebo je ukrývají, jak řekl známý francouzský inkvizitor Bernard Gui: *„Úkolem inkvizice je vyhubit kacířství. Kacířství nemůže být zničeno, nebudou-li zničeni kacíři. Kacíři nemohou být zničeni, nebudou-li zničeni spolu s nimi ti, kdo je ukrývají, sympatizují s nimi, hájí je.“* Koncem 13. století je inkviziční síť v Evropě tak hustá, že kacíř má jen malou šanci uniknout.³⁹

Jediný, kdo mohl inkviziční rozsudek zvrátit, byl samotný papež. Na něj se odvolávali především ti bohatí, kteří díky svým penězům a známostem někdy dosáhli změny

³⁶ Ibid. S. 18 – 21.

³⁷ GRIGULEVIČ, J. R. *Op. cit.* S. 75.

³⁸ Ibid. S. 84 – 85.

³⁹ CHALUPA, JIŘÍ. *Op. cit.* S. 30 – 31.

inkvizičního rozsudku. U běžných lidí to tak obvyklé nebylo, jelikož jim odvolání často jejich vězňatelé ani neumožnili a jejich příbuzní se báli, že by mohli být později také stíháni. Jelikož byl papež jediný, kdo mohl ve středověku změnit rozsudek, tak se středověké inkvizici říkalo také *pontifikální*, tedy papežská, nebo také apoštolská. Nejvyšší možný trest, který mohl středověký inkviziční tribunál udělit, bylo doživotní vězení. Pokud bylo provinění vážnější, odsouzený byl předán světské autoritě, což automaticky znamenalo trest smrti.⁴⁰

Poté, co byla nejnebezpečnější kacířská hnutí zlikvidována na konci 14. a na počátku století 15., inkviziční aktivita ustupuje. Avšak již na konci 15. století vzniká nejznámější inkvizice ze všech, španělská.

Ve Španělsku dosáhla inkvizice takového vývoje, že se stala vzorem pro stejné instituce v celém křesťanském světě. První inkvizice v dnešním Španělsku byla oficiálně vytvořena již roku 1238 v Aragonu, ale v Kastilii byla vytvořena až ve druhé polovině 15. století (do té doby tam byli kacíři pronásledováni světskou mocí nebo biskupy).⁴¹

Nová jednotná inkvizice ve Španělsku vzniká v letech 1478 – 1483. V těchto letech dochází ke sjednocení království Kastílie, Aragónie a Sicílie pod vládu Isabely I. (Kastilské) a Ferdinanda Aragonského. Dne 1. listopadu 1478 zmocnil papež Sixtus IV. Ferdinanda a Isabelu k zavedení inkvizice v Kastilii. V září 1480 potom byli jmenováni první dominikánští inkvizitoři. Inkviziční tribunál se roku 1481 usídlil v klášteře v Seville a zahájil svou činnost. Hned po založení inkvizice začalo velké pronásledování tzv. nových křesťanů, zejména Maurů a Židů, kteří nuceně přešli ke katolictví, ale tajně nadále konali praktiky, které zcela neodpovídaly katolickým dogmatům.⁴²

V letech 1481 – 88 bylo v sevillské arcidiecézi upáleno kolem 700 odsouzců a dalším cca 5000 byl udělen jiný trest, nejčastěji pokání. Španělská inkvizice se rychle rozrůstala a v roce 1495 už bylo ve Španělsku zřízeno 23 jednotlivých inkvizičních tribunálů. Zakladatelem španělské inkvizice byl Tomás de Torquemada, který byl nejvyšším inkvizitorem prvních 18 let (až do jeho smrti roku 1498). Pod jeho vedením byl sestaven kodex španělské inkvizice, publikovaný v roce 1484.⁴³

⁴⁰ Ibid. S. 33.

⁴¹ GRIGULEVIČ, J. R. *Op. cit.* S. 192.

⁴² Ibid. S. 194 – 196.

⁴³ CHALUPA, JIŘÍ. *Op. cit.* S. 55 – 58.

Inkvizice ve Španělsku fungovala jako organizace sociální a politické kontroly, která měla usnadnit centralizaci jinak rozdrobeného poloostrova. Inkvizice byla po celá desetiletí jediným skutečně celošpanělským orgánem.⁴⁴

Na počátku 19. století uvádí španělský sekretář inkvizice Juan Antonio Llorente čísla o počtu odsouzených osob španělskou inkvizicí. Jednalo se o 31 912 upálených, 17 659 upálených symbolicky a 291 450 jiných trestů. Celkem se jednalo o 341 021 osob. Existují ještě další dvě vyčíslení, která se jen nepatrně liší od těch Llorenteho. Lze tedy předpokládat, že i když se tato čísla mohou zdát přehnaná, jedná se pravděpodobně o hodnoty pravdivé, jelikož byly podepřeny odkazy na archivní prameny. Nicméně zda jsou tato čísla opravdu správná, už nikdy nezjistíme, jelikož většina záznamů byla zničena v období španělské války za nezávislost proti Napoleonovi.⁴⁵

Inkvizice byla poprvé ve Španělsku zrušena kortesy roku 1813, avšak po návratu Ferdinanda VII. do Španělska, roku 1814, byla znovu obnovena. Definitivně je inkvizice zrušena až po Ferdinandově smrti, 15. července 1834.⁴⁶

⁴⁴ Ibid. S. 60.

⁴⁵ GRIGULEVIČ, J. R. *Op.cit.* S. 220 – 221.

⁴⁶ Ibid.

4. Španělská inkvizice a její fungování

4.1 Úředníci inkvizice

...Nechť všichni vězni jsou odsouzeni k smrti a nechť je trpět, aby nemohli využít něčí zanedbání, slabost nebo špatný rozsudek soudce a utéct. Jestli někteří soudci jsou příliš bázlivi na to, aby vykonali tuto rozsudky, nahradím je jinými, kteří mají větší srdce a nadšení.

Král Filip II. v jednom dopise o inkvizici, říjen 1565

Inkvizice byla velkým úřadem, který musel mít mnoho úředníků a dalších spolupracovníků. Nepatřili mezi ně jen inkvizitoři, ale bylo jich potřeba podstatně více lidí, aby k procesu mohlo vůbec dojít. V této kapitole představím jednotlivé úředníky inkvizice (s větším důrazem kladeným na úředníky v Novém Španělsku), jakou měli úlohu, jejich náplň práce a hierarchii.

Nejvyšším představeným španělské inkvizice byl generální inkvizitor ve Španělsku, který byl přímo podřízen panovníkovi. Ten jej jmenoval a papež ještě jmenování potvrdil. Tento nejvyšší úředník zakládal regionální soudy a jmenoval do nich inkvizitory a další nutné úředníky potřebné pro chod tribunálu. Společně s ním mělo pravomoc odvolávat, jmenovat a provádět inspekce na lokálních a regionálních tribunálech, dalších (většinou) pět členů rady, kteří pomáhali hlavnímu inkvizitorovi především s potřebnou administrativou. Proto byl později založen *Consejo de la suprema y general inquisición* tzv. *Suprema*. Aby se ujistila, že veškerým potenciálním kacířům bude zakázán vstup na americkou půdu, tak tato rada měla za úkol mimo jiné také vypátrat a zjistit minulost žadatele o emigraci. Avšak ze strany tohoto úřadu docházelo k mnoha pochybením, a proto se král rozhodl v polovině 16. století k otevření nových tribunálů svatého úřadu na půdě Nového světa.

Tribunál v Mexiku, Limě a Kartageně měl dva až tři hlavní inkvizitory, kteří byli zároveň nejvyššími církevními soudci pro jejich stanovenou oblast. Těmto inkvizitorům napomáhal prokurátor, který měl na starosti počáteční obžalobu, a sekretář, který se staral o veškeré

dokumenty vydané inkvizicí. Ten měl pod sebou dva notáře. Ti měli ověřovat listiny inkvizice a výpovědi obžalovaných a svědků. Zároveň se také starali o inkviziční archív. Inkvizitoři spoléhali na právní pomoc nejméně šesti *consultores*, rádců. Dva z nich byli teologové a zbylí čtyři byli vystudovaní doktoři kanonického práva. Těmto *consultores* bylo nápomocno osm *calificadores* (všichni znali práva, ať už občanského nebo kanonického), kteří měli na starosti shromažďovat a posuzovat důkazy, jejich váhu a zda je možné pokračovat v procesu. Dále zde pracovalo dvanáct *alguaciles*, strážníků (dnešní policie), jež měli dohlížet na vězně. Společně s nimi nad vězni dohlíželi *alcaldes*, což byli dnešní vězeňští dozorcí neboli žalárnici. Bylo zde však mnoho dalších osob, které se staraly o jídlo, zdraví ale také vzhled obviněných.⁴⁷

Většina osob, které zastávaly nějaké funkce v úřadu inkvizice v Novém Španělsku, měla univerzitní vzdělání (většinou právní nebo teologické) na jedné ze sedmi nejprestižnějších univerzit té doby (v Osuně, Salamance, Seville, Córdobě, Granadě a v Novém světě v Mexiku a Limě).⁴⁸

Osoby pracující v inkvizičním tribunálu můžeme rozdělit na trvale placené úředníky a úředníky bez trvalého platu. Inkviziční tribunál se často potýkal s finančními problémy, a tak se stávalo, že nemohl nechat některé úředníky zaměstnané po celou dobu, i když byli potřební. Občas se také stávalo, že nebyly peníze na výplaty.⁴⁹

Na druhou stranu, všichni zaměstnanci měli řadu výhod. Všichni úředníci měli právní imunitu proti soudnímu stíhání, ať už občanskému nebo církevnímu. Další výhodou některých úředníků bylo, že byli osvobozeni od daní. Konkrétně to byli inkvizitoři, prokurátor, vedoucí tajemník, likvidátor (hospodář), poslíček a žalárník tajného vězení. Královští úředníci měli v Novém Španělsku na starost dohlížet na dodržování těchto privilegií pod pokutou 1000 dukátů.⁵⁰

⁴⁷ CHUCHIAK, John. *Op. Cit.* S. 12 – 13.

⁴⁸ ALBERRO, Solange. *Op. cit.* S. 31.

⁴⁹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 13.

⁵⁰ LEA, Henry Charles. *Inquisition in the Spanish Dependencies.* S. 215.

Následně uvádím seznam osob pracujících v rámci inkvizičního tribunálu, včetně jejich povinností a náplně práce:

- **Inkvizitoři**

Inkvizitor byl hlavní osobou zodpovědnou za svůj určený region a byl zodpovědný jen nejvyššímu inkvizitorovi ve Španělsku, popřípadě *Consejo Supremo*.⁵¹ Minimální věk inkvizitora byl 35 let, musel mít odpovídající vzdělání a musel být bezúhonným katolíkem. Ten poté jmenoval osoby ve svém regionu na ostatní místa v tribunálu.

Minimální počet inkvizitorů pro správný chod tribunálu byl dva. Jeden měl být vystudovaným teologem a druhý odborníkem na kanonické právo, avšak ne vždy mohl být tento počet dodržen, zvláště v Novém Španělsku. Často jednoho z inkvizitorů nahrazovala osoba místní a znalá práva.

Hlavní povinností inkvizitora, kromě jeho rozhodného slova u soudu a tedy práce soudce, byla správa administrativy daného tribunálu. Inkvizitoři v Novém Španělsku měli nad svým územím téměř neomezenou moc, mohli zatknout a soudit nebo exkomunikovat kohokoli neindiánského původu. Tato pozice jim vynášela roční plat ve výši 3000 pesos a často byla stanicí před dalším povýšením. Nejčastěji se jednalo o povýšení na biskupa konkrétní diecéze.⁵²

- **Prokurátor - *Fiscal***

Prokurátorovi bylo svěřeno vedení celého případu. Od počátečního obvinění až po konečný rozsudek vyneseny inkvizitorem. Kromě této povinnosti, měl prokurátor i klíče od tajné místnosti, kam se uschovávaly veškeré dokumenty o vedených procesech. Post prokurátora byl druhým nejdůležitějším postem hned po inkvizitorovi. Pokud měl daný tribunál více než dva inkvizitory, tak byla tato funkce svěřena jednomu z nich,⁵³ zároveň ale ztrácel možnost hlasování o konečném rozsudku.⁵⁴

- **Notáři – *Notarios del Secreto***

Jejich hlavním úkolem bylo zapisovat vše, co se u soudu nebo výpovědí (i během *tortury*) řeklo. Kromě zápisu měli za úkol dohlížet nad tajnou komnatou, společně

⁵¹ V Novém Španělsku byli vždy odpovědní jen hlavnímu inkvizitorovi v Madridu.

⁵² CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 15.

⁵³ To se často dělo i v Novém Španělsku.

⁵⁴ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 15 – 16.

s prokurátorem. Zároveň také ověřovali pravost všech úředních listin. U každého tribunálu většinou seděli dva až tři notáři.⁵⁵

- **Správce zabaveného majetku**

Dalším úředníkem, který pracoval v inkvizičním tribunálu, byl jakýsi sekretář/správce zabaveného majetku, který jak už název napovídá, měl na starost veškerý majetek a jeho správu, který byl zabaven kacířům během jejich procesu. Zároveň byl také přítomen při zatýkání podezřelého.⁵⁶

- **Hlavní strážník – *Alguacil Mayor***

Hlavní strážník byl pověřen, na příkaz inkvizitora nebo prokurátora, zadržet a zatknout podezřelého nebo obviněného z kacířství. Také si mohl vyžádat pomoc místních autorit při zatýkání podezřelého. Zároveň tato osoba zodpovídala za stav vězně až do té doby, než bude dopraven do inkvizičního vězení. V Novém Španělsku se na tato místa často dosazovaly osoby dobře situované ve společnosti, příbuzní takovýchto osob nebo osoby za nějaké mimořádné zásluhy.⁵⁷

- **Hlavní žalářník – *Alcaide Mayor***

Alcaide Mayor přebíral podezřelé od hlavního strážníka a od té doby je měl na starost on. Zároveň také dohlížel na ostatní žalářníky a celkový stav vězení. Dohlížel na stravu vězňů, aby každý vězeň byl izolován od ostatních a doprovázel je i na jejich výslechy k inkvizitorům. *Alcaide Mayor* měl několik pomocníků (asistentů). V Novém Španělsku měl k dispozici i několik afrických otroků, kteří mu ve vězení pomáhali.⁵⁸

- **Likvidátor – *Receptor***

Receptor měl na starost veškeré finance inkvizičního úřadu. Byl jmenován samotným králem a závisel plně na inkvizitorovi, bez jehož příkazů nemohl nic udělat. Jelikož vykonavatel funkce operoval s velkou částkou peněz, musel každý, kdo měl tuto funkci zastávat, složit nemalou zálohu.⁵⁹ Poměrně často se stávalo, že *receptor* objevil chybu

⁵⁵ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 2 S. 244.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 16 – 17.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ První likvidátor v Novém Španělsku musel zaplatit částku ve výši 30,000 dukátů, avšak tato částka byla neúnosná a jen těžko se hledali zájemci pro tuto pozici, tak byla později snížena na 12,000 pesos. (LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 2 S. 246).

v hospodaření svého předchůdce, za což byly dodatečně udělovány různé sankce. Ale pokud byl předchozí *receptor* už po smrti, tak z něj šlo vymáhat dluh jen velice těžko. Tento post mohl být a byl, jak dokazují nalezené finanční nesrovnalosti *receptorů* po svých předchůdcích, zneužívaný pro vlastní obohacení

- **Účetní – *Contador***

Každý tribunál měl také svého účetního, který za určitý časový úsek prováděl pravidelná zúčtování veškerých výdajů a příjmů daného tribunálu.⁶⁰

Do této chvíle jsem zmínil veškeré vyšší úředníky tribunálu. V tribunálu ale pracovaly také osoby, zastávající menší funkce spojené s pravidelným platovým ohodnocením. Na tyto posty se ale nemohl hlásit každý. Osoba, která chtěla zastávat jeden z těchto úřadů, musela mít už určitý věk, být čisté krve (tedy nesměla být židovského nebo maurského původu) a musela dokázat, že žádný z jejich předků nebyl souzen inkvizicí. Zároveň jejich žena ani děti nesměly být cizího původu a ani jejich předkové nesměli být cizinci.⁶¹

- **Obhájce – *Abogado defensor***

Každý obviněný měl právo na svého obhájce. Tento obhájce pocházel z řady právníků, které měl tribunál k dispozici, mimo jiné jako své poradce. Tento obhájce však měl jen minimální pravomoci a byl spíše jen loutkou, která měla obviněnému dávat pocit, že má právo se hájit. Například nesměl s obviněným mluvit o samotě a ani nesměl obviněnému říkat detaily o jeho zadržení. Někdy byli zadržení v celách i měsíce aniž by věděli, z čeho jsou obviněni nebo co konkrétního provedli.⁶²

- **Posel – *Nuncio***

Posel měl za úkol doručovat veškerá psaní nebo rozkazy (i ta tajná) v rámci daného regionu a někdy i za jeho hranice. Zároveň sloužil i jako kurýr během *autodafé*, čímž patřil k nejvytíženějším osobám tribunálu.⁶³

⁶⁰ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 18.

⁶¹ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 2. S. 251.

⁶² KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 193.

⁶³ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 2. S. 246.

- **Vrátný – *Portero***

Vrátný sloužil také jako hlavní strážce inkvizičního vězení. Dohlížel na to, aby nikdo neutekl, zaznamenával všechny návštěvy. V některých tribunálech byla funkce vrátného spojena s funkcí posla⁶⁴ a dělal ji jeden člověk za jeden menší plat. To je dnes něco jen těžko představitelného, jelikož vrátný měl za úkol hlídat stále na jednom místě, oproti tomu posel putoval z místa na místo.

- **Správce vězňů – *Dispensero de los presos***

Správce vězňů měl na starosti vězně, co se týče jejich přidělu potravy a speciálních potřeb. Tato funkce v Novém Španělsku byla však většinu dobu neobsazená, jelikož vězení nebyla tak plná a zastával ji buď hlavní žalárník, nebo jeden z jeho asistentů.⁶⁵

- **Lékař, ranhojič, lékárník a holič**

Na rozdíl od správce vězňů měl inkviziční tribunál v Novém Španělsku neustále k dispozici lékaře a ranhojiče, jelikož jejich funkce byla nesmírně důležitá během a pro pokračování daného procesu.⁶⁶

Inkvizice měla po ruce i řadu odborníků, rádců a jiných osob, kteří nebyli přímo zaměstnanci inkvizice, nepobírali tedy ani žádný pravidelný plat, ale byli po ruce, když byla potřeba nějaká rada nebo odborný názor během procesu. I přesto, že tyto osoby nepobíraly žádnou rentu, najít je nebyl problém, jelikož pracovat pro inkvizici bylo otázkou nejen prestiže, ale také zárukou některých výhod, jako například osvobození od občanského a trestního stíhání a řadu dalších. Inkvizice si tyto odborníky najímala, protože si byla vědoma toho, že ne každý inkvizitor je tak zkušený nebo znalý teologie a práva, aby mohl bez sebemenších chyb vést proces a vynést patřičný rozsudek.⁶⁷

- **Teologičtí poradci – *Calificadores***

Calificadores sloužili jako teologičtí asistenti inkvizitorů v otázkách posuzování viny kacířů. Jakmile byl předložen nějaký důkaz, nebo vykonána výpověď, tak tito asistenti zkoumali, jestli v chování nebo v tom, co obviněný provedl, byl znak kacířství či nikoli. Poté usoudili, zda se jedná o kacířství nebo jen o podezření z kacířství. Pokud rozhodli, že se jedná

⁶⁴ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 19.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid. S. 20

o kacířský přestupek, tak ho *calificadores* zařadili buď mezi lehčí nebo těžké kacířské prohřešky. Pokud ale nenašli žádný kacířský prohřešek, bylo od případu většinou ustoupeno a podezřelý byl volný. Tito asistenti byli většinou tři nebo čtyři.⁶⁸

- **Právní poradci – *Consultores***

Consultores byli právními poradci inkvizitorů, kteří zkoumali přestupky, zločiny proti víře. Zároveň měli také funkci soudce, protože rozhodovali, zda a kdy má obžalovaný podstoupit útrpné právo a někdy rozhodovali také o míře rozsudku. Tito *consultores* většinou byli lokální soudci, prakticky se jím však mohl stát kdokoli s univerzitním titulem doktora práv.⁶⁹

- **Biskup (ordinář) – *Ordinario***

Ordinariam byl většinou hlavní církevní hodnostář dané oblasti, tzn. biskup konkrétní diecéze. Ten měl rozhodující hlas, co se týče provinění proti víře. (Jeho hlas při hlasování přicházel po *consultores*, ale před inkvizitory. Zároveň také hlasoval o útrpném právu, u kterého mohl být osobně přítomen.⁷⁰

- **„Příbuzní“ inkvizice – *Familiares***

Familiares byli speciální skupinou laiků, kteří tvořili jakousi milici nebo „policii“ inkvizice. Kromě shromažďování informací pro inkvizici byli přítomni zatčení obviněných. Jejich dalšími úkoly bylo: plnit veškeré úkoly jim dané inkvizicí, okamžitě hlásit jakéhokoli podezřelého nebo sloužit jako osobní ochrana inkvizitorům. Aby se někdo mohl patřit mezi *familiares*, musela být jeho minulost prošetřena a samozřejmě nesměl nikdy mít pletky s inkvizicí, ani on, ani nikdo z jeho rodiny. Jakmile se do této pozice dostal, získal obdobná privilegia jako další úředníci inkvizice, jako imunitu proti občanskému nebo trestnímu stíhání. Počet *familiares* se lišil, ale ve městě Mexiku jich sloužilo minimálně dvanáct, čtyři sídlili v hlavním městě každého biskupství a minimálně jeden v každém městě v Novém Španělsku.⁷¹

Toto by měl být výčet nejdůležitějších úředníků inkvizice, kteří měli přímý vliv nebo byli přítomni samotnému procesu. Pro přehled uvádím tabulku těchto osob s jejich

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Ibid. S. 21.

⁷⁰ LEA, Henry Charles. *Inquisition in the Spanish Dependancies*. S. 203 – 204.

⁷¹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 21.

předepsaným ročním platem v *pesos* a jejich skutečným platem v roce 1711. Platy se mohly měnit s ohledem na současnou finanční situaci daného tribunálu.

Tabulka 1 - Přehled úředníků inkvizice a jejich ročních platů v Novém Španělsku 1572 - 1820⁷²

Úředník	Stanovený plat v <i>pesos</i> /rok	Plat v roce 1711
Inkvizitor	3000	2940
Prokurátor	3000	2940
Notář	1600	1375
Likvidátor	1500	825
Účetní	1000	550
Správce zabaveného majetku	750	550
Hlavní strážník	750	550
Hlavní žalávník	750	668
Žalávník	350	•
Posel ⁷³	600	551
Vrátný	200	•
Lékař	100	60
Ranhojič	100	30
Holič	50	•
Celkem	16550	11049

⁷² LEA, Henry Charles. *Inquisition in the Spanish Dependancies*. S. 212 – 220, 289.

⁷³ V roce 1711 stejný úředník pracoval jako posel i jako vrátný.

4.2 Delikty

Inkvizice se zabírala mnohými proviněními proti katolické víře a inkvizici jakožto úřadu. V této kapitole bych chtěl ukázat, za jaké prohřešky se člověk mohl dostat před inkviziční tribunál.

Tyto prohřešky můžeme rozdělit na zločiny proti víře a zločinům (proviněním) proti morálce.

- **Zločiny proti víře** (jsou ty zločiny, které odporují katolickým dogmatům)
 - **Apostaze** (odpadlictví od víry) – zločiny, kterých se dopustily osoby, které se vzdaly katolické víry a začaly praktikovat jinou. Zde je důležité připomenout, že všechny tyto osoby byly tzv. odpadlíky od katolické víry, kteří přešli dobrovolně na jiné náboženství. Mezi ně patřili:
 - **Judaizantes** – nejčastěji se jednalo o osoby, které se na veřejnosti tvářily a chovaly jako katolíci, ale v soukromí praktikovaly židovské praktiky a rituály. Nejčastěji se jednalo o židy, kteří katolictví jen předstírali, aby nemuseli opustit Španělsko.⁷⁴
 - **Mahometanismo (mohamedánství)** – osoby, které se na veřejnosti jevily jako katolíci, ale v soukromí praktikovaly islám.
 - **Protestanti** – osoby, které přestaly dodržovat katolické zvyky a v soukromí praktikovaly některé reformované tradice nebo šířily protestantské názory.
 - **Alumbrados** - Alumbrados bylo označení pro osoby mystického a krajního vyznávání křesťanství ve Španělsku v 15. a 16. století. Tyto osoby si myslely, že mají speciální přímé spojení s Bohem, které jim umožnil Duch svatý, díky osvětlení (*alumbración*). Jejich smýšlení nebylo vždy úplně kacířské, avšak pro to neměla inkvizice pochopení, stejně jako pro jakékoliv jiné odchylky od výkladu Písma katolickou církví.
 - **Stanoviska proti víře** – do této skupiny prohřešků proti katolické víře spadají veškeré názory a prohlášení proti katolické víře a jejím dogmatům. Byly to odchylky od katolictví, neznamenal však vždy nutně kacířské smýšlení.

⁷⁴ Na konci 15. století byli všichni (nejen příslušníci židovského náboženství na území Španělska nuceni konvertovat na katolickou víru, těm se později mimo jiné říkalo *marranos*=prasata).

- **Zločiny proti morálce**

- **Rouhání** - Za rouhání se považovaly jakékoli urážky Boha, Panny Marie, Ducha svatého nebo jiných svatých.
- **Bigamie** – uzavření druhého manželství, aniž by první bylo ukončeno.
- **Pověra** – do této skupiny patří čarodějnictví, modlářství a věšectví
- **Sodomie, incest, homosexualita** – za sodomitu se považovaly všechny osoby praktikující jakékoli sexuální praktiky se zvířaty. Tyto delikty ne vždy soudila inkvizice, v mnoha zemích byly tyto delikty souzeny světským soudem a trestán dle daného trestního práva.
- **Prohřešky duchovních** – inkvizice také soudila veškeré prohřešky, kterých se dopustili katoličtí duchovní jako např. sňatek duchovního, neuchování zpovědního tajemství, zneužívání svého postavení duchovního a jiné.
- **Prohřešky proti inkvizičnímu úřadu** – sem spadají veškeré urážky proti úředníkům inkvizice, falešná svědectví, bránění nebo vytváření překážek inkvizičnímu vyšetřování.⁷⁵

⁷⁵Bernat, Gabriel. *Delitos materia de jurisdicción del Santo Oficio*. 12/2012 [online]. [cit. 2013-11-28]. Dostupné z: <http://www.gabrielbernat.es/espana/inquisicion/ie/delitos/delitos.html#proposiciones>

4.3 Inkviziční proces

Inkviziční proces byl dlouhou procedurou s mnoha důležitými kroky, jež bylo nutné vykonat, než došlo k vyřčení závěrečného rozsudku. V této kapitole se pokusím nastínit, jak inkviziční proces, s větším důrazem kladeným na Nového Španělsko, probíhal.

Inkviziční proces se vyvíjel velice podobně jako každý jiný občanský nebo trestní soud. Muselo dojít k předvolání obžalovaného, shromáždění důkazů, výpovědi všech možných svědků a nakonec i k hlasování, zda je obžalovaný vinen či nevinen, a až poté k vykonání rozsudku. Ovšem mezi klasickým a inkvizičním procesem byl největší rozdíl v tom, že u inkvizičního soudu veškeré vyšetřování proti obviněnému vedl samotný inkvizitor, který byl zároveň i soudcem. On sám také mohl vznést obvinění. Tedy o nějaké nestrannosti soudce jako v občanském/trestním procesu nemůže být řeč a obžalovaný měl tedy podstatně horší pozici při své obhajobě.

Další zásadní rozdíl byl, že v občanském/trestním procesu se rozsudek vynášel s přihlédnutím na to, co žádal žalobce, aby došlo k jeho uspokojení a zároveň potrestání viníka. V inkvizičním procesu byl jasně daný cíl, najít kacíře, dosáhnout jeho přiznání, pokud možno ho konvertovat nebo ho navrátit ke katolické víře nebo mu udělit trest, který měl sloužit jako pokání Bohu, nikoli jedné či více konkrétním osobám.

V celém procesu inkvizičního vyšetřování bylo velice důležité zachovat slib mlčenlivosti. Tento slib byl důležitý proto, aby se zachovala anonymita svědků i osob, které podezřelého nahlásily inkvizici. Podezřelý byl poté izolován v tajném inkvizičním vězení, aby nemohl svědky ovlivňovat nebo jim vyhrožovat. Veškeré informace měly zůstat tajné až do vyřčení závěrečného rozsudku při *autodafé*.⁷⁶ Pokud některý z inkvizitorů nebo jiných úředníků tento slib mlčenlivosti porušil, tak měl být tvrdě potrestán. Sám král nařídil, aby těm úředníkům, kteří poruší tuto přísahu, byl udělen přísný trest, a aby toto provinění bylo bráno jako křivá přísaha.⁷⁷ V Novém Španělsku bylo za takový přestupek trestem zákaz funkce na jeden rok a pokuta padesát dukátů (což byl mírnější trest než v Evropě).⁷⁸

⁷⁶ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 30.

⁷⁷ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 2, S. 476.

⁷⁸ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 31.

Přísaha mlčenlivosti se samozřejmě týkala i veškerého hlasování, dokumentů a zápisů z procesu⁷⁹ a netýkala se jen úředníků inkvizice, ale také obžalovaných, svědků a dalších osob spojených s procesem. Osoby, které byly pouze podezřelé a byly později z vězení propuštěny, byly vázány mlčenlivostí nejen o svém případě, ale o všem, co během svého uvěznění viděly. To vše pod podmínkou trestu 100 nebo 200 ran bičem.⁸⁰

Inkvizice musela během procesu přísně dodržovat veškerá nařízení od *Supremy* a způsob vedení procesu, který byl pevně dán nejvyšším inkvizitorem. Ten však mohl nařízení různě přizpůsobovat místu nebo okolnostem dané doby.

Inkvizice měla během procesu dva hlavní úkoly (jelikož obviněný v tomto případě byl zároveň zločincem i hříšníkem), musela najít a potrestat uskutečněný zločin proti víře a zároveň se pokusit zachránit hříšníkovu duši.

Inkvizice však měla jednu velice důležitou právní zásadu. Nemohla odsoudit někoho, komu nebylo plně prokázáno jeho kacířské provinění. To nebylo v této době u běžného (kanonického) soudu vůbec obvyklé. U běžného soudu stačil částečný důkaz o vině obžalovaného k tomu, aby mohl být odsouzen. V inkvizičním soudu bylo potřeba tzv. plného důkazu. Toho bylo možné docílit dvěma způsoby: Prvním způsobem bylo samozřejmě plné doznání zločinu. Druhým a nejčastějším bylo svědectví minimálně dvou očitých svědků. Žádné jiné částečné důkazy, ať už jich bylo sebevíc, nemohly vést k odsouzení obviněného, pokud se sám nedoznal, nebo nebyl přítomen očitý svědek.⁸¹ Pokud nebylo dosaženo zmíněného plného důkazu ani jedním způsobem, byl obžalovaný buď zproštěn obvinění a propuštěn, což se běžně dělo, nebo přišlo na řadu útrpné právo, neboli *tortura*, která ho měla k přiznání donutit. Jak zmíním později v kapitole o *tortuře*, přiznání během mučení nebylo inkvizitory bráno jako plné doznání, tedy plný důkaz k odsouzení, pokud obviněný své doznání později (bez nátlaku) nepotvrdil znovu.⁸²

V druhé polovině 17. století *Suprema* nařídila, že nikdo nesmí být zatčen jen na základě udání nebo výpovědi jediného svědka. V případě, kdy došlo k závažnému provinění, ve kterém hrozil obviněnému trest smrti, inkvizice nesměla tento trest vykonat, pokud neměla

⁷⁹ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 2, S. 477.

⁸⁰ Ibid. S. 473.

⁸¹ PETERS, Edward. *Torture*. S. 46 – 47.

⁸² Ibid. S. 50 – 51.

pět očitých svědků nebo plné doznání obviněného. Inkvizice v Novém Španělsku nesměla vykonávat tresty smrti sama, bez předchozího prozkoumání a povolení krále.⁸³

Inkviziční proces měl, podobně jako občanský nebo trestní proces, několik fází svého průběhu a první byla vyšetřovací fáze.

4.3.1 Hledání kacírů

Inkvizice často vydávala tzv. *edictos de fe*,⁸⁴ ve kterých vyzývala všechny občany, aby v případě, že uvidí nebo uslyší o nějakém projevu kacírství, jsou povinni jej osobně okamžitě nahlásit nejbližšímu inkvizičnímu orgánu. Tyto *edictos de fe* se buď vyvěšovaly v kostelech, nebo se četly při mších, nebo na veřejných místech, také z důvodu, že mnoho lidí nebylo gramotných. Tyto dekrety způsobovaly, že mnoho lidí se přišlo buď přiznat, nebo nahlásit někoho, koho podezírají z kacírství. To bylo také jejich účelem, obeznámit veřejnost s tím co je kacírství a docílit tak jeho nahlášení. Pokud by někdo věděl o někom, kdo páchá věci zmíněné v *edicto de fe* a nenahlásil to, tak zároveň riskoval, že bude také souzen.

Inkvizice mohla začít s vyšetřováním ve třech případech: oficiálním obviněním, nahlášením podezřelé osoby, nebo pokud sama inkvizice během vyšetřování narazila na někoho podezřelého.⁸⁵

V případě oficiálního obvinění musela osoba, která s obviněním přišla, vznést toto obvinění proti jemu podezřelé osobě v přítomnosti inkvizitora. Tím se ale stávala součástí procesu a bylo na ní, aby shromáždila nebo doložila přímé důkazy o vině jím nahlášené osoby. Jak jsem již zmínil, inkvizice tvrdě trestala ty, kteří podávali křivá svědectví.

Mnohem častěji ale vyšetřování začalo na základě běžného udání nebo nahlášení podezřelého chování. V tomto případě se tato osoba nestávala přímou stranou v procesu, a tak na ní neležely žádné povinnosti ohledně důkazů a prokazování viny. Poměrně zajímavým faktem je, že i když inkvizice tvrdě trestala křivopřísežníky, tak začala s vyšetřováním na základě udání téměř v každém případě a to i když toto udání přišlo od nedůvěryhodné osoby,

⁸³ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 33.

⁸⁴ Dekrety víry.

⁸⁵ Ibid. S. 34.

třeba už i jednou souzené za křivé svědectví.⁸⁶ Na druhou stranu ale inkvizice většinou nezahajovala vyšetřování na základě anonymního udání, vždy bylo potřeba, aby se osoba identifikovala před inkvizičním notářem jménem a byli přítomni další dva svědci, kteří již předtím složili přísahu mlčení.⁸⁷

Třetí možnost zahájení vyšetřování byla, že inkvizitoři zahájili pátrání a následné vyšetřování ze své vlastní vůle. Většinou se to dělo tak, že odjeli do nějakého regionu, o kterém se tradovalo, že se tam vyskytují kacířské nebo čarodějnické jevy, a tam tajně vyslýchali místní, jestli se od nich nedozví něco konkrétního. Tento typ vyšetřování je charakterističtější pro středověkou inkvizici v Evropě. V Novém Španělsku se díky jeho rozloze neuskutečňoval tak často.

V této fázi nebylo vyřčeno žádné obvinění a podezřelý ve většině případů ani nevěděl, že ho někdo nahlásil, nebo že se o něj zajímá inkvizice. Žádné obvinění nemohlo být vzneseno do té doby, než *calificadores* neprozkoumali všechny detaily a důkazy případu. Ti poté rozhodli, zda podezřelý má být stíhán za kacířství či nikoliv.⁸⁸

4.3.2 Zatčení podezřelého

Pokud *calificadores* a inkvizitoři uznali, že je nashromážděn dostatek důkazů proti podezřelému, tak mohl inkviziční prokurátor okamžitě nechat podezřelého zatknout, nebo ho předvolat před inkviziční tribunál. Pokud se nejednalo o mimořádně vážný prohřešek proti víře, tak byl podezřelý před inkviziční soud většinou nejprve předvolán. Pokud se nedostavil, tak měl být zatčen a před tribunál předveden. Během tohoto předvolání probíhal základní výslech podezřelého a teprve po tomto výslechu inkvizitoři posoudili, zda bude podezřelý zadržen nebo bude propuštěn. Aby mohl být podezřelý vzat do vazby, musel mít inkviziční tribunál svědectví nebo hlášení od pěti různých svědků. Pokud byl zadržen, byl dán do tajného inkvizičního vězení. V této době podezřelý většinou ani nevěděl, proč je zatčen, kdo ho nahlásil nebo jaká jsou proti němu vznesena obvinění. Krátce po zatčení došlo k zabavení majetku podezřelého, včetně jeho financí a příjmů. Tyto prostředky měly pokrýt veškeré

⁸⁶ PETERS, Edward. *Torture*. S. 66.

⁸⁷ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 35.

⁸⁸ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 183.

výdaje během soudního procesu (soudní výlohy a stravu pro podezřelého ve vězení), dokud nebude buď odsouzen, nebo propuštěn.⁸⁹

4.3.3 Vyšetřovací fáze

V této fázi procesu je podezřelý uvězněný a většinou ani neví, z čeho je obviněný. Inkviziční úředníci shromažďují důkazy a výpovědi svědků, aby mohla být potvrzena presumpce viny podezřelého z kacířství.

První výslech podezřelého se konal většinou do osmi dnů od zatčení. Při tomto prvním výslechu se inkvizitoři ptali podezřelého na jméno, věk, povolání a další základní informace. Mimo to také chtěli znát jeho životní příběh a náboženské přesvědčení.

Při prvním výslechu se podezřelý snažil co nejvíce věci zamlčet nebo lhát ve svůj prospěch. Zejména pak zamlčet fakta, která by mu mohla přitížit, jako například, že jeho rodina už byla někdy souzená inkvizicí.⁹⁰ Zároveň inkvizitoři zkoušeli podezřelého ze základních znalostí katolické víry. Od roku 1565 vyžadovala inkvizice, aby každý znal čtyři základní katolické modlitby (*Pater Noster*, *Ave María*, *Credo*, *Salve Regina*), buď v latině, nebo španělštině. Pokud se stalo, že podezřelý tyto modlitby neznal, jeho podezření se ještě zvětšilo. V této fázi výslechu se inkvizitoři poprvé taky ptali podezřelého, jestli ví, z čeho se prohřešil a že pokud se dobrovolně přizná, tak průběh výslechu bude pro něj příjemnější, než pokud by zapíral. Pokud by se podezřelý přiznal už v této fázi, tak mohlo být vyšetřování a celý proces o dost zkrácen a podezřelý by pravděpodobně vyvázl s lehčím trestem, to se však většinou nestalo, jelikož podezřelí se snažili zapírat a říkali různé polopravdy, což vedlo pouze k dalším otázkám a zvyšování tlaku ze strany inkvizice. V mnohých případech také podezřelí ani nevěděli, co spáchali, a tudíž nevěděli, k čemu se mají přiznat. To byl také jeden ze záměrů inkvizice. Nesdělil obviněnému z čeho je obviněn, aby se případně pod nátlakem přiznal i k věcem, o kterých inkvizice nemusela vůbec vědět. Otázky inkvizitorů bývaly často až příliš obecné.⁹¹

⁸⁹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 37.

⁹⁰ GREENLEAF, R. *Zumarraga y la Inquisición mexicana, 1536 - 43.* S. 22.

⁹¹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 38.

Pokud se tedy podezřelý nepřiznal, prokurátor vyslovil všechna obvinění proti podezřelému (většinou jen obecně: že opustil katolickou víru a páchal kacířské skutky) a skutečný proces v tuto chvíli začal.⁹²

Poté, co byla prokurátorem dramaticky přečtena všechna obvinění a možné tresty, včetně trestu smrti, (což mělo vyvolat u obviněného pocit strachu), tak inkvizice začala vyslýchat obviněného postupně z každého bodu, z kterého byl obviněn. Obviněnému byl také přidělen obhájce, který byl ale z úřadu inkvizice a spolupracoval spíše s inkvizitorem než s obžalovaným. Pokud by si obžalovaný žádal obhájce, který nebyl z inkvizičního úřadu, tak by se ho pravděpodobně nedočkal, jelikož když obhájce nespolupracoval s inkvizitorem, tak mohl být nařčen z mylného přesvědčení a v tomto případě mu hrozilo uvěznění. Obhajovat kacíře nebylo vděčným údělem. A mohlo být velice riskantní.⁹³

I když se mohlo zdát, že obviněný neměl žádné šance na obhajobu, nebylo tomu tak. Na rozdíl od středověké inkvizice měl „alespoň“ k dispozici tohoto obhájce, který měl sice spolupracovat s inkvizitorem, ale spolupracoval také s obviněným. Například mu pomáhal při postupu obhajoby, shromažďování důkazů o jeho nevině, nebo prokazování nedůvěryhodnosti, popřípadě zaujatosti některých svědků, což mohl být jeho hlavní triumf.⁹⁴ Avšak každému setkání obhájce s obviněným musel být přítomen někdo z inkvizitorů. Aby se sešel obhájce s obviněným o samotě, to bylo vyloučeno.

Obhájce měl také od inkvizice dva příkazy, které musel dodržet. První byl, že nesměl používat zdržovací taktiku, čímž by oddaloval celý proces. A druhý byl, že pokud by obhájce během procesu nějak zjistil, že je obžalovaný vinen, byl povinen to neprodleně nahlásit inkvizitorům a vzdát se jeho obhajoby, což pouze dokazuje to, že podezřelý nemohl svému obhájci plně důvěřovat.⁹⁵

⁹² PETERS, Edward. *Inquisition*. S. 93.

⁹³ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 194.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 40.

4.3.4 Proces a prokazování viny

Po přečtení všech obvinění a prvním výsledku dala inkvizice oběma stranám kolem devíti dnů na přednesení důkazů a výslech všech svědků. Výslech svědků probíhal v utajení, aby se obžalovaný nedozvěděl, kdo proti němu svědčí a nemohl se tak pokusit jeho svědectví později nějak zdiskreditovat. U výslechu svědka byli přítomni jen nezbytní úředníci inkvizice, tedy inkvizitoři, notář a případně někdo další. Svědkové museli odpřísáhnout nejen mlčenlivost o případu, ale také, že nevypovídají z nenávisti vůči obžalovanému. Vše bylo detailně sepsováno, jelikož počet vyslechnutých svědků byl pro pozdější rozsudek velice důležitý.⁹⁶

Obhajoba také nezaostávala a obžalovaný měl mnoho příležitostí ke své obhajobě nebo popření, případně vysvětlení některých svědectví pro nebo proti němu (obžalovaný sice neznal jméno osoby, která proti němu svědčila, ale znal obsah tohoto svědectví). Obhajoba se často snažila využít různých stavů obžalovaného v době provinění, které by mohly být pro konečný verdikt brány jako polehčující okolnost, jako například opilost, nervové zhroucení, mentální zaostalost, a jiné.⁹⁷ Obhájce a obviněný využívali tuto taktiku, aby soudcům dokázali, že provinění bylo jen momentální selhání, a že jinak byl obviněný dobrým katolíkem. Zároveň si obviněný často vyžádal nějakého svědka, který měl dosvědčit, že je dobrým katolíkem. Ovšem vybrat takovou osobu nebylo jednoduché, neboť to musel být někdo důvěryhodný a nesměl to být nikdo příbuzný ani služebník obžalovaného. To ještě mohl ztěžovat fakt, že obviněný nevěděl, kdo ho žaluje nebo nahlásil inkvizičnímu tribunálu.⁹⁸

Nejefektivnější a zároveň ale nejobtížnější formou obhajoby bylo, když obviněný dokázal, že svědectví proti němu byla učiněna ze zaujatosti nebo nepřátelství. Obhajoba se při této taktice snažila o identifikování svědků na základě jejich výpovědí, aniž by věděli, o koho se jedná. Obviněný také směl sepsat seznam osob, o kterých si myslel, že by mohli proti němu svědčit právě ze zaujatosti nebo osobní averzi. Tyto osoby pak byly vyškrtuty ze seznamu svědků, a tudíž jejich svědectví nebyla brána v potaz. Snaha proto byla takto zdiskreditovat co nejvíce svědků žaloby, aby nebylo dosaženo požadovaného počtu svědků pro odsouzení

⁹⁶ Ibid. S. 41.

⁹⁷ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 195.

⁹⁸ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 3. S. 63 – 64.

obžalovaného. Většina svědků však byli příbuzní nebo známí obviněného, proto tato taktika nebyla moc úspěšná.⁹⁹

Z teoretického hlediska se mohl obžalovaný ještě pokusit zdiskreditovat inkvizitora, v takovém případě by případ musel převzít jiný inkvizitor nebo dokonce i samotná *Suprema*. Avšak v praxi to bylo téměř nemožné.¹⁰⁰

Poté, co obhajoba zkusila všechny možné prostředky (vyslechla své svědky, snažila se zdiskreditovat svědky žalobce, a jiné), ale pořád převažovaly důkazy o vině obžalovaného (ale nebylo jich dost k usvědčení), tak se přešlo k poslední dokazovací fázi, ve které se měl obžalovaný přiznat ke svému provinění i za cenu užití *tortury*. Jelikož přiznání bylo největším důkazem pro přiznání kacířství, mohli inkvizitoři využít útrpného práva k jeho dosažení.

4.3.5 *Tortura* - Užití útrpného práva

Pro dnešní dobu je nepochopitelné, jak mohlo být užívání *tortury* běžně používáno a mohla ji být během soudu přikládána taková váha. Na druhou stranu si musíme uvědomit, že používání mučení bylo běžné od pradávna a mohli jsme se s ním setkat téměř u všech (civilizovaných) kultur. Pro inkvizici však bylo užití útrpného práva nezbytné, jelikož zejména zločiny kacířství se jen těžce prokazovaly, a tak se musel obžalovaný ke svému zločinu přiznat. Můžeme ovšem říct, že inkvizice užívala *tortury* daleko méně, než se tvrdí nebo je obecně vnímáno.¹⁰¹ Inkviziční *tortura* byla v porovnání se světskými soudy o poznání mírnější.¹⁰²

Velká část obviněných se ještě před užitím *tortury* přiznala nebo byla usvědčena dostatečným množstvím očitých svědků a dalších důkazů. Dle Helen Rawlingsové podstoupilo *torturu* méně než 25% obviněných z těžkého kacířství, za účelem dosažení jejich přiznání a jen 5% obviněných z lehkého kacířství.¹⁰³ Častěji než ostatní byli mučeni například židé. Naopak v Americe bylo mučení méně frekventované než v Evropě. Je nutné

⁹⁹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 42.

¹⁰⁰ Ibid. S. 43.

¹⁰¹ PETERS, Edward. *Inquisition*. S. 92.

¹⁰² CHALUPA, Jiří. *Op. cit.* S. 100.

¹⁰³ RAWLINGS, Helen. *Op. cit.* S. 33.

připomenout, že mučení se užívalo nepravidelně a jen *ad eruendam veritatem* (za účelem odhalení pravdy).¹⁰⁴

Tortura mohla být použita nejen pro dosažení vlastního přiznání, ale také tzv. *in caput alienum* (k přiznání zločinů jiných).¹⁰⁵

Na rozdíl od světského soudu, během něhož nemohli být mučeni šlechtici, děti, některé handicapované osoby a těhotné ženy, u inkvizičního soudu jediný, kdo měl tuto výjimku, byli papež a král. I když inkvizice neměla žádný věkový limit pro *torturu*, bývalo pravidlem, že nebyly mučeny osoby moc mladé nebo naopak moc staré.¹⁰⁶ Ty byly většinou odvedeny do mučírny a byly jim ukázány mučicí nástroje, což jim mělo nahnat strach a donutit tak přiznání.¹⁰⁷

Inkviziční *tortura* však byla omezená dalšími příkazy a protokoly. Například za žádných okolností nesmělo mučení způsobit obžalovanému smrt nebo trvalé zdravotní následky. Také během mučení neměla být prolita krev obžalovaného (kacíři nejsou hodni prolítí krve, jelikož Ježíši byla krev také prolita). U mučení musel být přítomen inkvizitor, zástupce biskupa, nebo nejvyššího duchovního daného okresu, zapisovatel (notář) a také lékař, pokud by obžalovaný omdlel nebo se přihodilo něco nepředvídatelného.¹⁰⁸

Inkvizice také neměla používat žádného psychologického nátlaku (ne vždy se dodržovalo) ani některých extrémně násilných mučících nástrojů, jako tomu bylo jinde v Evropě u světských soudů, které byly v tomto hledu mnohem vynalézavější. Inkvizice nejčastěji používala tři typy mučení:

1. ***Garrucha*** – (Kladka)

Při tomto mučení byla oběť přivázána provazem s rukama za zády kolem zápěstí ke stropu s těžkým závažím připoutaným k nohám. Poté byla pomocí kladky pomalu zvedána a následně byl provaz povolen, čímž následoval rychlý pád a vymknutí končetin.

2. ***La Toca*** – (Mučení vodou)

Toto mučení bylo složitější. Obžalovaný byl připoután na dřevěný stůl. Do úst mu byl vložen kus plátěného hadru (ten zakrýval i nos, aby mučený nemohl dýchat

¹⁰⁴ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 44.

¹⁰⁵ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 188.

¹⁰⁶ V Novém Španělsku byly případy, kdy torturu podstoupili i muži starší osmdesáti let.

¹⁰⁷ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 44.

¹⁰⁸ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 189.

ani nosem), který vedl vodu nalévanou džbánem až do hrdla, což vyvolávalo silný pocit tonutí. Míra tohoto mučení se mohla lišit počtem džbánů nalitých do hrdla.

3. *El Potro* – (Natahování na skřípec)

Nejpoužívanějším nástrojem mučení od 16. století byl tzv. *el potro*, kdy byly obžalovanému přivázány končetiny ke skřípci, případně žebříku nebo stolu. S každým otočením se pak provaz zaryl více do dané části těla, většinou rukou nebo nohou, což způsobilo bolest celého těla a zároveň mohlo dojít k vykloubení ramen. Při všech těchto mučenicích byl obžalovaný svlečen do naha, byla ponechána jen malá rouška na zakrytí intimních partií.¹⁰⁹

Obžalovaní, kteří podstoupili mučení, nejčastěji prošli všemi třemi stupni mučení, než se přiznali. Jen ti méně odvážní se přiznali dříve. Notář zapisoval všechno, co obžalovaný řekl, nebo jak se během mučení choval. Mezi každým stupněm mučení byl obžalovaný tázán, zda nechce říct pravdu a doznat se ke svým činům. Pokud ne, lékař ho prohlédl, zda je obžalovaný vůbec schopen pokračovat, aby mučení vydržel. Pokud ho shledal nezpůsobitelným pro pokračování v mučení, mohlo být mučení dočasně přerušeno. Dle pravidel nemělo mučení překročit dobu trvání hodiny a čtvrt a obžalovaný měl být mučen jen jednou během jednoho procesu. V praxi to tak ale nefungovalo a doba mučení se různě přizpůsobovala. Mučení se dočasně přerušovalo a odkládalo, díky tomu mohlo dojít až ke třem sekvencím mučení.

Přiznání během *tortury* se však nepokládalo za oficiální a platné, pokud ho obžalovaný nepotvrdil do dvou dnů od uskutečnění mučení. Pokud obžalovaný své předchozí doznání odvolal, mohli ho inkvizitoři poslat na mučení znovu. Ovšem pokud obžalovaný své přiznání potvrdil, tak mohli soudci přejít ke konečnému verdiktu. V případech, kdy se obžalovaný nepřiznal ani během mučení, byli inkvizitoři nuceni přihlídnout k ostatním důkazům a svědkům, než mohli vyřknout rozsudek.¹¹⁰

¹⁰⁹ Ibid. S. 190.

¹¹⁰ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 44.

4.3.6 Rozsudek

Ať už došlo během *tortury* k přiznání obžalovaného nebo ne, jednalo se o poslední dokazovací fázi procesu. Inkvizitoři poté shromáždili veškeré materiály a předali je teologickým a právním poradcům. Ti poté přezkoumali celý případ, všechny důkazy, výpovědi, jestli inkvizitoři a další úředníci inkvizice postupovali dle všech regulí. V Novém Španělsku bylo těchto specialistů, kteří přezkoumávali případ, mezi šesti a deseti.¹¹¹

Jakmile byly veškeré postupy procesu schváleny a důkazy prozkoumány, inkvizitoři svolali tzv. *consulta de fe*¹¹², která se skládala z inkvizitorů, místního biskupa a již zmíněných *consultores*. Ti měli rozhodnout, jaký rozsudek bude nad obžalovaným vyneseno.¹¹³ *Consultores* rozhodli, zda je obžalovaný vinen či nevinen a inkvizitoři pak navrhovali výši trestu, o kterém se pak hlasovalo. Ke schválení trestu byla potřeba většina hlasů porotců. Výjimkou byl trest smrti, pro který museli všichni jednomyslně hlasovat. Jakmile byl někdo z *consultores* nebo inkvizitorů proti, tak obžalovaný nemohl být odsouzen na smrt. To také způsobilo, že po zavedení těchto regulí se obecně snížil počet odsouzených k trestu smrti.¹¹⁴

Nejprve odsouzení znali svůj rozsudek ještě před konáním *autodafé*, aby měli možnost se případně proti rozsudku odvolat k *Supremě*. Ta ale většinou rozsudek daného tribunálu pouze potvrdila, velice zřídka se stalo, aby došlo ke změně rozsudku. Od první třetiny 17. století se však odsouzení dozvěděli svůj rozsudek až během *autodafé*. Výjimkou byli ti odsouzení na smrt (*relajados*). V této době *Suprema* potvrzovala rozsudek ještě před tím, než se o něm dozvěděl odsouzený, a proto už později neměl možnost se odvolat.¹¹⁵

Inkvizice v případě kacířů většinou vynesla tyto čtyři obecné rozsudky: *Absolución*, *Abjuración*, *Reconciliación*, *Relajación*.

- ***Absolución*** (zproštění viny)

Pokud nebylo nalezeno dostatek důkazů proti obžalovanému a nebylo z něj vymoženo doznání, tak rozsudek zněl *absuelto* nebo byl případ suspendován. Obžalovaný byl shledán

¹¹¹ Ibid. S. 45.

¹¹² Rada víry.

¹¹³ RAWLINGS, Helen. *Op. cit.* S. 34.

¹¹⁴ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 45.

¹¹⁵ BERNAT, Gabriel. *Sentencia*. 12/2012 [online]. [cit. 2013-11-27]. Dostupné z: <http://www.gabrielbernat.es/espana/inquisicion/ie/proc/sentencia/sentencia.html>

nevinným a po přísaze, že bude o procesu mlčet, byl volný. V těchto případech inkvizitoři většinou dávali přednost suspendování celého případu, než označit podezřelého za nevinného nebo „že mu zatím nebyla prokázána vina“. Osoba, která byla sice označena za nevinou, si nicméně prošla inkvizičním soudem, a proto byla veřejností vnímána „za podezřelou“. Inkvizice si toho byla vědoma, a tak se snažila (ne vždy) očistit pověst podezřelého před veřejností. Dělala to například tak, že tato osoba se zúčastnila samotného *autodafé*, ale měla zde rezervováno čestné místo, aby veřejnost mohla vidět, že se opravdu jedná o nevinného.

- ***Abjuración*** (zřeknutí se hříchu)

Takový rozsudek byl vyřčen nad osobami, mající na veřejnosti pověst kacíře, avšak nebylo jim to během procesu plně dokázáno (nebylo nalezeno dostatek důkazů). V tomto případě zůstal proces částečně otevřený. Obžalovaný byl po určitém pokání sice propuštěn, ale později proti němu mohly být nalezeny další důkazy, díky kterým by mohl být případ kdykoliv znovu otevřen, a v tomto případě by tato osoba již byla souzen jako recidivista, tudíž by ji pak čekal tvrdší trest.

Odsouzený byl v tomto případě označován jako *penitenciado*¹¹⁶, inkvizitoři věřili, že je vinen, avšak nebyl nalezen dostatek důkazů k odsouzení k přísnějšímu trestu. Než byl *penitenciado* propuštěn, musel učinit nějaké pokání, které záleželo na vážnosti obvinění a množství důkazů, které obžaloba měla. Obžalovaný musel učinit *abjuración* (přísahu, ve které slibuje, že bude věrný katolické církvi a zříká se veškerého svého kacířského pochybení.) Existovaly tři typy *abjuración*:

- *Abjuración de levi*:

Tato přísaha byla vyžadována od těch obžalovaných, u kterých měl inkvizitor jen menší podezření z kacířství (bylo nalezeno jen málo důkazů) nebo se obviněný provinil jen lehčího náboženského přestupku, jakým mohlo být například rouhání. Přísaha byla vykonána při *autodafé*, na kterém musel mít odsouzený na sobě tzv. *sanbenito* (potupný oděv, který označoval kacíře). Odsouzenému byl uložen jeden z lehčích trestů (finanční pokuta, dočasné vyhoštění nebo veřejné bičování). Zároveň byl i takto odsouzený varován, že pokud by se znovu dopustil nějakého podobného přestupku, jeho trest bude poměrně vyšší.

¹¹⁶ Kajjník.

- *Abjuración de vehementi*:

Takovou přísahu musela složit ta osoba, jež byla silně podezřelá z kacířství, avšak navzdory důkazům proti ní se nepodařilo z ní vymámit přiznání. Tato osoba se také musela dostavit na *autodafé* a mít na sobě *sanbenito*, avšak tento potupný oděv nesl označení většího kacíře. Tento oděv musel odsouzený nosit poté déle než rok. Často byl i vězněn nebo dočasně vyhoštěn. Byla mu zkonfiskována půlka zabaveného majetku a mohl být veřejně bičován (většinou 200 ran pro muže a 100 ran pro ženu). Zároveň byl odsouzený varován, že pokud by znovu spáchal kacířský přestupek, tak by mu vážně hrozil trest smrti. V Novém Španělsku byly častěji udělovány *abjuraciones de levi* než *de vehementi*.

- *Abjuración de formalí*:

Tuto přísahu museli podstoupit ti, proti kterým byly předneseny silné důkazy, a zároveň svou vinu přiznali. Ti museli zároveň nosit *sanbenito* po zbytek svého života a ještě jim byl uložen podobný trest jako při *abjuración de vehementi*. Také jim hrozilo, že pokud by svůj prohřešek zopakovali, tak by je nejpravděpodobněji čekal trest smrti. V těchto případech byli ale obvinění odsouzeni daleko častěji jako *reconciliados*.¹¹⁷

- ***Reconciliación*** (smíření s katolickou církví, vinen)

Rozsudek *reconciliación* si vyslechli ti odsouzení, kterým byla plně prokázána jejich vina, tzn., že se přiznali ke svému činu. Při tomto rozsudku už bylo jasné, že obžalovaný je kacíř, a proto inkvizitoři pro ně vyžadovali vyšší tresty, které měly sloužit pro zbytek společnosti jako odstrašující příklady. Avšak tito odsouzení byli ještě stále ušetřeni trestu smrti, avšak s podmínkou, že se jejich provinění již nesmí opakovat, jinak by jen těžko unikli upálení. *Reconciliación* byl také nejčastěji vynesným rozsudkem v rámci španělské inkvizice. Ve Španělsku to bylo u více než 70% procent případů.¹¹⁸ V Novém Španělsku byl tento trest udělován méně (viz tabulka 2: Rozsudky udělené inkvizicí v Novém Španělsku 1571 - 1700).

Osoba takto odsouzená, tzv. *reconciliado*, také musela učinit očišťující přísahu jako u *abjuración*, kterou musela složit při veřejném *autodafé*, mít na sobě potupný oděv *sanbenito*

¹¹⁷ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 46 – 48.

¹¹⁸ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 200 – 201.

(na kterém bylo jeho větší prohřešení zvýrazněno oproti *abjurados*) a navíc musela mít na sobě ještě čepici ve tvaru kuželu, tzv. *corozu*. *Reconciliados* dostávali již tvrdší tresty. Kromě veřejného bičování (200 ran pro muže a 100 ran pro ženy) dostávali tresty vězení na delší dobu, nucených prací v klášteře, galeje nebo nucené práce v dolech. Zároveň jim byl zkonfiskován veškerý jejich majetek.

- ***Relajación*** (trest smrti)

Nejtěžší možný rozsudek, který mohl v rámci inkvizičního tribunálu padnout, zněl *relajación a la justicia y brazo secular*, zkráceně jen *relajación*. Tento rozsudek pro odsouzeného znamenal trest smrti a ten byl poté předán světské spravedlnosti. Tento trest byl udělován jen za největší kacířská provinění (např. šíření kacířství na veřejnosti), a dále těm, kteří se dopustili kacířství opakovaně a také byli již předtím jednou souzeni, ale vyvázli s lehčím trestem. Tento rozsudek mohl být vyneseno, jen pokud byl během procesu nashromážděn dostatek očitých svědků. Pokud byl počet očitých svědků dostatečný, ale obžalovaný se odmítal přiznat, byl označen za *impenitente* (zatvrzelého) a byl odsouzen k trestu smrti.¹¹⁹ Tento rozsudek mohl být vykonán také dvěma způsoby:

1. *Relajación en persona*:

Odsouzenému byl vykonán trest smrti osobně.

2. *Relajación en estatua* nebo *in effigie*:

Relajado en estatua znamená, že odsouzený byl potrestán ve své nepřítomnosti. Buď byl již mrtvý (v tom případě se jeho mrtvola vykopala a byla např. upálena), nebo nebyl přítomný rozsudku (např. se mu podařilo utéct), v tom případě se upálila jeho figurína. Jeho takový osud čekal, pokud byl znovu chycen.

Počet takto odsouzených se s časem měnil, zatímco mezi lety 1478 – 1540 je odhadováno, že si tento rozsudek ve Španělsku vyslechlo kolem 25% odsouzených kacířů, tak v období 1540 – 1700 tento počet klesl ve Španělsku už jen na necelé 3%.¹²⁰

¹¹⁹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 48.

¹²⁰ KAMEN, Henry. *Op. cit.* S. 202 – 203.

Tabulka 2 - Rozsudky vynesené inkvizicí v Novém Španělsku 1571 - 1700¹²¹

Rozsudek	Procento ze všech rozsudků
<i>Abjuración de levi</i>	67,7%
<i>Reconciliación</i>	18,3%
<i>Abjuración de vehementi</i>	5,3%
<i>Relajación en estatua</i>	3,4%
<i>Absolución</i>	2,7%
Suspendované případy	1,6%
<i>Relajación en persona</i>	1%

V tabulce můžeme vidět, že nejčastěji udělovaným trestem španělské inkvizice v Novém Španělsku bylo *abjuración de levi* s necelými 68%, a to s poměrně velkým rozdílem oproti na druhém místě zastoupenému *reconciliación*, který dostal jen téměř každý pátý odsouzený kacíř. Může to značit to, že inkvizice v Novém Španělsku nebyla tak přísná nebo se jí nepodařilo nashromáždit dostatek důkaz, aby mohl být vynesen přísnější trest. Ostatní rozsudky, jak můžeme vidět v tabulce, byly v Novém Španělsku zastoupeny již poměrně méně, například osob odsouzených k trestu smrti bylo jen okolo 1%.

¹²¹ ALBERRO, Solange. *Op. cit.* S. 208.

4.4 Tresty inkvizice

Španělská inkvizice, ať už ve Španělsku nebo v Novém Španělsku se, co se týče trestů, hodně lišila od civilních soudů. Zatímco u civilních soudů se šlechtě a bohatým udělovaly spíše menší tresty než běžným občanům, tak u inkvizice tomu bylo naopak. Inkvizitoři věřili, že šlechta a bohatí mají dostávat přísnější tresty, aby šli odstrašujícím příkladem pro ostatní lidi.¹²²

Tresty zejména pro *reconciliados* zůstávali téměř stejné. Jednalo se většinou o zabavení majetku, finanční pokutu a veřejný či tělesný trest. Zároveň tyto osoby už nesměly vykonávat některá zaměstnání jako např. lékaře, chirurga, duchovního nebo státního úředníka. To se však nevztahovalo pouze na jeho osobu, ale také na jeho děti a vnuky. Inkvizice však potřebovala neustále peníze, a tak existovala možnost se z těchto zákazů vykoupit díky tzv. *composición*, což byl určitý obnos, jehož výše záležela na provinění.¹²³

Jedním z nejběžnějších trestů bylo nosit tzv. *sanbenito* neboli potupný oděv, který označoval daného člověka jako odsouzeného kacíře. Tento potupný oděv se skládal z hrubého plátna, šlo o halenu, která mohla být různé barvy (bílá, žlutá, černá), což si určoval každý region, dle svých tradic. Dle závažnosti provinění byl tento oděv opatřen různými ornamenty, které měly symbolizovat kacíře a jeho pokání. Nejčastější symboly byly červený nebo černý svatoondřejský kříž¹²⁴ a několik plamenů kolem něj vepředu i na zádech. U *reconciliados* se mohli kromě plamínků objevit také malí čertíci nebo ďáblové, kteří měli u ostatních lidí vyvolávat strach a hrůzu. Pokud se jednalo o vážné kacířské provinění, měl odsouzený na hlavě i papírový klobouk (obrácený kornout), tzv. *corozu*, která mohla být také různě zdobená.

Toto oblečení museli odsouzení nosit po dobu, která závisela na vážnosti jejich provinění, a to po dobu jednoho roku nebo až celý život. Jakmile jim tento trest vypršel, bylo *sanbenito* sundáno a vyvěšeno společně se jménem a proviněním na zdi jejich farního kostela, kde viselo, aby provinění nebylo zapomenuto. To způsobovalo, že hanba odsouzeného dopadala na celou jeho rodinu v dané oblasti, někdy i po uplynutí trestu. Inkvizitoři chodili také na pravidelné kontroly těchto *sanbenitos*, zda stále visí na zdech. Pokud se stalo, že byl nějaký z nich poškozen, tak byl nahrazen novým. Mohlo se také stát,

¹²² LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 3. S. 100.

¹²³ LEA, Henry Charles. *Inquisition in the Spanish Dependancies*. S. 218.

¹²⁴ Kříž, který tvarem připomíná písmeno X.

že se někdo pokusil *sanbenito* ukrást, aby zbavil rodiny tohoto potupení. Tím mu však hrozilo další inkviziční stíhání.¹²⁵

Existovala ale velká škála možných trestů. V dnešní době existují představy, že inkvizice vymýšlela extrémně hrůzné tresty, ale tak tomu nebylo. Jednalo se o poměrně běžné tresty. Daleko přísnější a krutější tresty padaly například u civilních soudů v českých zemích za *infanticidium*¹²⁶ nebo sodomii.

- **Tresty smrti:**

- Upálení: Oheň byl pro inkvizici symbolickým trestem¹²⁷, jelikož měl očistit duši na její poslední cestě. Zároveň platilo, že inkvizice nesměla prolít krev odsouzeného. Na hranici inkvizice se dostávali jen ti největší kacíři nebo ti, kteří svůj zločin zopakovali. Pokud byli souzeni poprvé, ještě na hranici byli tázáni, zda odvolávají své kacířské přesvědčení, pokud odvolali, mohla jim být udělena milost v podobě menšího trestu (například doživotního vězení), nebo mohli být nejdříve oběšeni, a pak až upáleni, což byl projev milosti. Ti, co neodvolali, tak byli upáleni zaživa.
- Oběšení nebo udušení: Oběšení nebo udušení byla lehčí forma trestu smrti, než bylo upálení. Občas byl odsouzený udušen přímo na hranici, ještě než byl zapálen oheň. Používala se tzv. *garrote*, což byl kus provazu, řetězu nebo i železný obojek, který byl připevněn ke kůlu, ke kterému byl kacíř připoután a pomalu se utahoval, dokud se odsouzený neudusil. Tato forma popravy se používala ve Španělsku až do 20. století i jako civilní trest.

- **Ostatní tresty:**

- Bičování: Tento trest byl často spojován ještě s dalšími tresty. Bičování bylo také jednou z forem pokání, které musel vykonat téměř každý kacíř. Bičování se provádělo většinou veřejně. Odsouzený mohl jet na oslu a měl kolem krku smyčku, pokud na ní byl uzel, znamenalo to 200 ran, pokud byla bez uzlu, znamenalo to 100 ran. Bičování mohlo být uděleno

¹²⁵ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 51.

¹²⁶ Zabití nenarozeného plodu nebo novorozeněte matkou se v českých zemích od 16. do 18. století poměrně často trestal tak, že matka byla zahrabána (někdy zaživa) a srdce jí bylo probodnuto kulem.

¹²⁷ Upálení se používalo i jako trest ve světském právu, např. za sodomii nebo za žhářství.

komukoli bez rozdílu pohlaví nebo věku a bylo součástí veřejného ponížení (to mohlo být uděleno jako trest i bez samotného bičování).¹²⁸

- Vězení: Je třeba říci, že se v rámci inkvizice rozlišovaly dva typy vězení. To, které se ukládalo jako trest, a potom tajné inkviziční vězení, ve kterém byl obžalovaný tajně držen během jeho procesu, (mohli bychom ho přirovnat k dnešní vazební věznici). Je nutno říci, že tajné inkviziční vězení, ve kterém byl obžalovaný během procesu, bylo na daleko horší úrovni než vězení, které bylo odsouzenému uloženo jako trest. Odsouzený mohl být také místo vězení poslán sloužit do nějakého kláštera, kde pobýval v řádu několika let. Z těchto klášterů mohli často volně odcházet, jen museli dodržovat určitá pravidla. Trest vězení mohl být udělen na dobu určitou nebo na doživotí. Pokud byl obžalovaný odsouzen k trestu doživotního vězení, tak mu byl zároveň zabaven i veškerý majetek a jeho synové a vnuci nesměli zastávat státní funkce. Těm mohla být odepřena i mnohá další privilegia (např. nosit zbraň nebo jezdit na koni). Pokud byl odsouzený po vynesení rozsudku poslán do vězení, tak se mohl dostat do klasického veřejného vězení nebo vězení inkvizičního, avšak inkviziční vězení bylo v tomto případě v daleko lepším stavu a s lepším vybavením, než ta civilní, a proto se také stávalo, že někteří odsouzení za občanské zločiny předstírali kacířství, aby byli přesunuti do inkvizičního vězení.¹²⁹
- Vyhoštění: Tento trest spočíval v tom, že odsouzený měl zákaz vstupu na místo svého provinění, nebo místa, které určil soudní tribunál. Mezi tyto místa zákazu vstupu pro odsouzeného patřil také Madrid nebo místa, kde zrovna sídlila královská rezidence, dále také prostory soudního tribunálu a mnohá další. Většinou se jednalo o ta místa, kde se vědělo, že byl odsouzený souzen, třeba i o odsouzeného rodiště. Mohlo to být jedno nebo více měst, celá provincie, ale i například celá země, nebo v případě kolonií i celá Amerika. Záleželo na provinění a daném tribunálu. Doba trvání vyhoštění byla různá a mohla trvat v řádu měsíců až po celou délku života. Nejčastěji se však tento trest uděloval v řádu cca deseti let. I když se na

¹²⁸ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 3. S. 135 – 138.

¹²⁹ [online]. [cit. 2013-12-02]. BERNAT, Gabriel. *Las Penas en la Inquisición española*. 12/2012. Dostupné z: <http://www.gabrielbernat.es/espana/inquisicion/ie/proc/penas/penas.html>

první pohled jednalo o lehčí trest, tak nějakému obchodníkovi mohl zničit celý obchod a tedy i život.¹³⁰

- Galeje: Zotročení a práce u vesel, to byl trest galejí, který zavedl král Ferdinand Aragonský. Tento tah měl odlehčit přeplněným španělským věznicím na začátku 16. století a zvětšit námořní sílu Španělska. Od roku 1506 se tento trest nesměl ukládat starším šedesáti let, ženám a duchovním, ženy byly posílány na nucené práce např. do špitálů. Doba služby na galejích se odvíjela od výše provinění, nejčastěji trvala kolem šesti let, ale mohla být i na doživotí (to netrvalo ale příliš dlouho, vzhledem k náročným podmínkám na galejích).¹³¹
- Peněžní tresty: Konfiskace veškerého majetku včetně financí byla nedílnou součástí trestu pro všechny vážněji obviněné (většinou *reconciliados*). Tyto zabavené věci nejdříve zaplatily výdaje soudu během procesu, a poté je buď mohli odkoupit za určitý finanční obnos přátelé nebo příbuzní odsouzeného, nebo byly poslány do veřejné aukce, kde byly prodány hodně pod cenou. Trestem mohla být ale také jen finanční pokuta.
- Duchovní tresty: Tyto tresty, jako odříkání modliteb, vykonání pouti, držení půstu nebo návštěva kostela, byly udíleny spíše výjimečně a to jen v bezvýznamných případech nebo jen za drobná provinění. Pokud se provinění dopustil nějaký duchovní, bylo mu po určitou dobu zakázáno sloužit mše, oddávat, nebo konat pohřby.¹³²
- Sanbenito:¹³³

¹³⁰ LEA, Henry Charles. *History of the Inquisition of Spain*. Vol. 3. S. 126, 127.

¹³¹ Ibid. S. 139 – 146.

¹³² Ibid. S. 131 – 132.

¹³³ Viz výše.

5. Inkvizice v Novém Španělsku

Zřejmým a také největším úkolem španělské inkvizice v Novém světě byla propagace a šíření katolické víry. Prvními pravými misionáři¹³⁴, kteří se dostali do Nového světa, byli dva františkáni, kteří doprovázeli Bobadillu na jeho výpravě do Západních Indií roku 1500. Tito dva františkáni po přistání pokřtili na Hispaniole kolem 3000 místních. Poté začali přicházet další misionáři (kromě františkánů také dominikáni), kteří se na začátku 16. století snažili o vytvoření misionářských stanic. První dvě biskupství byla založena na Hispaniole a to v Santo Domingu a v městě La Vega.¹³⁵

Ve Španělsku vzrostla obava z toho, že by se do Ameriky začali stěhovat odpadlíci od víry, zejména nuceně konvertovaní židé a protestanti. Nejdříve zakázala všem „novým křesťanům“ a těm souzeným inkvizicí možnost odplout do Ameriky, ale to vyvolalo velké protesty zejména v Seville roku 1509, a tak byla těmto apostatům povolena možnost odplout na dva roky, pokud zaplatili částku 20 000 dukátů. (Poté se tato částka zvýšila na 80 000 dukátů.) Španělská pokladna však zůstávala pořád prázdná. Roku 1537 vydal papež Pavel III. bulu *Altitudo divini consilii*, ve které zakazuje všem odpadlíkům víry vstup do Indií a kdokoli z nich by tam byl chycen, tak měl být okamžitě vyhoštěn. Na to navázal roku 1543 Filip II., který nařídil přezkoumat všechny pochybné žijící osoby v Americe a pokud by se mezi nimi našel někdo podezřelý, tak měl být co nejdříve dopraven do Španělska.¹³⁶

Na počátku 16. století byla většina kacířů posílána zpět do Španělska, kde měli být souzeni, to však byla velice nákladná metoda, a tak roku 1519 byli jmenováni první dva inkvizitoři pro španělské kolonie v Americe. Byli jimi Alfonso Manso, portorický biskup, a dominikán Pedro de Córdoba. Po smrti Pedra ho nahradil františkán Martin de Valencia. Martin de Valencia byl velmi uznávaným duchovním a říká se, že upálil a odsoudil jako *reconciliados* další dva kacíře, což by znamenalo, že měl veškeré inkviziční pravomoci a můžeme ho nazývat prvním skutečným inkvizitorem.¹³⁷ Toho roku 1526 nahradil dominikán Domingo de Betanzos, který řešil celkem 55 případů (22 rouhání, 12 modlářství nebo provádění obětí, 5 *judaizantes*, 5 prohřešků duchovních, 5 bigamie, 4 čarodějnictví, 2 kacířské

¹³⁴ Je sice pravda, že v druhé Kolumbově výpravě roku 1493 byl přítomen Fray Buil s dalšími dvanácti duchovními, ale ty žádnou velkou misionářskou aktivitu nevyvinuli. (LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependencies*. S. 191.)

¹³⁵ Ibid. S. 191 – 192.

¹³⁶ Ibid. S. 194.

¹³⁷ Ibid. S. 196.

myšlenky).¹³⁸ V roce 1528 se v Mexiku konalo první *autodafé*, ve kterém byli upáleni Hernando de Alonso a Gonzalo de Morales. Jednalo se o první Židy, kteří byli upáleni na severoamerickém kontinentě.¹³⁹ Tuto dobu až do roku 1536 (příchodu biskupa Zumárragy¹⁴⁰) nazýváme dobou klášterní inkvizice, která zaniká až po dobytí Yucatánu Diego de Landou 1562.¹⁴¹ Traduje se, že během necelých desíti měsíců mučil Landa okolo 6330 Indiánů.¹⁴²

S biskupem Zumárragou (roku 1536) začíná tzv. doba episkopální neboli biskupské inkvizice, kdy měli inkviziční pravomoci právě biskupové svých daných oblastí. Tato doba trvá až do oficiálního založení inkvizičního úřadu roku 1569. Zumárraga soudil nebo dohlížel nad 152 případy. Z těchto 156 případů, bylo 56 případů rouhání, 23 čarodějnictví, 20 bigamie, 19 *judaizantes*, 14 případů modlářství nebo provádění obětí, 11 provinění duchovních, 8 kacířských myšlenek a 5 protestantů. Roku 1539 začal Zumárraga svůj nejznámější proces proti kasikovi Donu Carlosovi Omechtotzinovi, kterého nechal upálit. V důsledku tohoto procesu byl roku 1546 Zumárraga odvolán pro nadměrně přísný trest. Roku 1547 se stal mexickým arcibiskupem a o rok později umírá. Obecně klášterní inkvizice a první biskupové byli příliš horliví a zapálení proti indiánským obyvatelům, což bylo dáno nedostatkem centrálního řízení inkvizice a neznalostí nebo nedostatkem zkušeností inkvizičních postupů u prvních biskupů, či klášterní inkvizice.¹⁴³

Do Nového Španělska stále proudilo více a více kolonistů, což už nemohla episkopální inkvizice zvládnout. Proto se Filip II. rozhodl vytvořit v Novém Španělsku a v dalších místokrálovstvích vlastní inkviziční úřady. 25. ledna 1569 vydal královský dekret, kterým vytváří úřad svaté inkvizice v Novém Španělsku.¹⁴⁴ Pod inkvizici Nového Španělska, spadaly také Filipíny, Guatemala a Nicaragua. První inkvizitor byl jmenován až o rok později a byl jím inkvizitor ze španělské Murcie Moya de Contreras. Ten nejprve nabídku nejvyššího inkvizitora Espinosy¹⁴⁵ odmítl ze zdravotních důvodů, ale poté, co mu Espinosa slíbil možné povýšení, Moya de Contreras nabídku přijal. (Povýšení se dočkal roku 1573, kdy se stal mexickým arcibiskupem a po svém návratu do Španělska se stal prezidentem *Consejo de*

¹³⁸ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 9

¹³⁹ B. LIEBMAN, Seymour. *The Jews of Colonial Mexico. The Hispanic American Historical Review.* Roč. 1963. Vol. 43, č. 1. S. 95 - 96.

¹⁴⁰ Juan de Zumárraga (1468 – 1548).

¹⁴¹ Více o o inkvizici a dobytí Yucatánu Diego de Landou např. v TIMMER, David E.. *Providence and Perdition: Fray Diego de Landa Justifies His Inquisition against the Yucatecan Maya.* Church history. roč. 1997, č. 3, 477 - 488.

¹⁴² GRIGULEVIČ, J. R. *Op. cit.* S. 228. To by ale znamenalo, že mučil kolem dvaceti lidí denně, což se zdá vysoce nepravděpodobné.

¹⁴³ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 10 - 11.

¹⁴⁴ Ve stejném roce byl vytvořen úřad inkvizice v Limě a úřad v Cartageně v roce 1610.

¹⁴⁵ Diego de Espinosa. V úřadu nejvyššího inkvizitora (1567 – 1572).

Indias. Do Mexika dorazil až 12. září (jeho loď ztroskotala a druhý jmenovaný inkvizitor Pascual de Cervantes při plavbě zahynul). Slavnostní ceremonie k založení inkvizičního úřadu se konala 4. listopadu o dva dny po oficiálním založení tohoto úřadu v Mexiku.¹⁴⁶

16. srpna 1570 vydal Filip II. královský příkaz, ve kterém říká, že indiáni nesmějí být souzeni inkvizicí, což do té doby neplatilo. Mestici, Afričani ani kreolové tuto výjimku neměli. Indiáni za provádění různých rituálů nesměli být souzeni inkvizicí, ale byli za to trestáni episkopálními soudy.¹⁴⁷

První velké *autodafé* se konalo 28. února 1574. Už několik dní předtím byly zaslány pozvánky všem důležitým osobám v Novém Španělsku, aby si toto *autodafé* nenechaly ujít. Jednalo se nepochybně o velkou společenskou událost, kdy byly ulice plné lidí. Noc předtím ulicemi zněly bubny a trumpety, které na tuto nadcházející událost upozorňovaly. Celkem bylo při tomto *autodafé* souzeno 74 osob. Tři byly souzeny za smilstvo, 27 za bigamii, dva za rouhání, jeden za to, že nosil nepovolené předměty, i když jeho děda byl inkvizicí upálen, další dva za nedovolená tvrzení nebo myšlenky, jeden za to, že přinutil svou ženu, aby se mu vyzpovídala a zbylých 36 z luteránství (z toho dva muži byli upáleni). Většinou se jednalo o Angličany z výpravy Johna Hawkinse.¹⁴⁸ Tato skupina se roku 1568 rozhodla zaútočit na pevnost San Juan de Úlua v Novém Španělsku a potom se vylodit u Tampica. Avšak místo, aby byli všichni upáleni jako kacíři, tak bylo přihlédnuto k velkému nedostatku řemeslníků v Novém Španělsku a bylo těmto pirátům nabídnuto zaměstnání.¹⁴⁹

Samotné upálení se konalo na náměstí, kousek od pódia, kde se celé *autodafé* konalo, což poukazovalo na nedostatečnou připravenost ze strany inkvizice.¹⁵⁰ Tohle byl poslední akt Contrerasa jakožto inkvizitora, před svým povýšením na mexického arcibiskupa.¹⁵¹

O rok později, přesně 6. března 1575 se konalo další velké *autodafé*, ve kterém bylo souzeno 31 provinilců proti katolické víře. Z celkového počtu 31 se 25 provinilo bigamií. Při tomto *autodafé* byl souzen jediný protestant, Ir William Cornelius, který byl upálen. Zde je

¹⁴⁶ LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependencies*. S. 200 – 202.

¹⁴⁷ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 11.

¹⁴⁸ O této výpravě více např. v SALMORAL, Manuel Lucena. *Op.cit.* S. 71 – 77.

¹⁴⁹ GRIGULEVIČ, J. R. *Op.Cit.* S. 236.

¹⁵⁰ Tzv. *quemadero* neboli speciální místo, kde inkvizici upalovala kacíře, bylo v Novém Španělsku postaveno až roku 1596 za cenu 400 pesos.

¹⁵¹ LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependencies*. S. 205 – 207.

vidět, že bigamie byla jedním z nejčastějších prohřešků souzených inkvizicí v Novém Španělsku.¹⁵²

Když byl inkvizitorem zvolen Alonso de Peralta roku 1594, inkvizice zvýšila svou aktivitu a hned o dva roky později, 8. prosince 1596, se konalo další velké *autodafé*, ve kterém bylo odsouzeno celkem 66 osob, z nichž bylo 22 *judaizantes* (devět bylo upáleno přímo na místě a dalších deset *en estatua*). Toto *autodafé* bylo překonáno ještě za Peraltova inkvizičního období větším. To se událo 26. března 1601. Při tomto *autodafé* bylo odsouzeno celkem 124 osob, čtyři z nich byli upáleni na místě a dalších šestnáct *en estatua*. Mezi těmito odsouzenými bylo i 23 protestantů. S tak velkým počtem souzených kacířů (mezi lety 1574 – 1600 se inkvizice zaobírala necelými 900 případů, což odpovídalo průměrně 34 případům za rok, pro srovnání velký tribunál v Toledu měl ve stejném období průměr 35 případů za rok) se inkvizice utvrdila v tom, že je v Novém Španělsku opravdu nejen potřebná ale přímo nutná.¹⁵³

Po velkém *autodafé* z roku 1601 měla inkvizice poměrně méně práce než dříve, alespoň co se vážnějších provinění týče. Souzení protestanti byli spíše výjimkou, nahradilo je pár *judaizantes*. Lehčí zločiny proti katolické víře jako rouhání, bigamii, nebo idolatrii inkvizice stále řešila poměrně v hojném počtu. Poté ale přišel ještě větší propad, např. v roce 1638 inkvizice neřešila ani jeden případ a následující rok pouze jeden. Tento úpadek provinilců byl dán tím, že roku 1634 inkvizice vydala prohlášení, že po deset let nebude číst žádné *edicto de fě*. Toto mlčení ze strany inkvizice bylo prolomeno až v roce 1643, kdy byl v mexické katedrále přečten další *edicto de fě*, po němž přišla velká řada udání. V roce 1650 vydala inkvizice edikt, v němž bylo zaznamenáno, že inkvizice řešila 254 případů, kdy nejvyšší počet (112) zaznamenaly případy osob podezřelých z čarodějnických praktik. Velký počet případů (41) bylo s osobami podezřelými z judaismu nebo judaistických praktik. Toto velké číslo *judaizantes* bylo dáno také tím, že v letech 1625 – 1640 se španělská inkvizice rozhodla tvrdě zakročit proti portugalským Židům, kteří následně utíkali do Ameriky.¹⁵⁴

Další velké *autodafé* se konalo 11. dubna 1649. Celkem při něm bylo odsouzeno 109 hříšníků, ale jen jeden z nich byl protestant. Při tomto *autodafé* bylo vyneseno celkem 78 rozsudků smrti, *relajados*. Z těchto 78, 57 bylo odsouzeno *en estatua* (deset zemřelo ve vězení, dva spáchali sebevraždu a osmi se podařilo utéct). Třináct bylo odsouzeno k trestu smrti upálením, ale dvanáct z nich se včas vzdalo svého hříšného přesvědčení a bylo ještě

¹⁵² Ibid. S. 207.

¹⁵³ Ibid. S. 207 – 209.

¹⁵⁴ Ibid. S. 226 – 229.

před upálením uškrceno. Jen jediný byl upálen zaživa, jistý Tomás Treviño de Sobremonte, který byl už jednou souzen v roce 1625 a tudíž s ním nemělo být žádné slitování. Jeho matka byla také upálena ve Valladolidu společně s velkou částí jeho příbuzenstva a jeho manželkou. Jeho poslední slova zněla: „Přidejte více dřeva, víte, kolik peněz mě to stálo!“¹⁵⁵

Ve čtyřech *autodafé* v roce 1646, dvou v letech 1648 a 1649 bylo odsouzeno 207 osob, z toho 190 bylo židovského vyznání, skoro všichni portugalské národnosti.¹⁵⁶

Po několika menších *autodafé* se konalo *autodafé general* znovu o deset let později, konkrétně 19. listopadu 1659, ve kterém sice nebyl tak velký počet odsouzených (jen 32), ale z těchto 32 bylo sedm odsouzeno k smrti.¹⁵⁷

Do konce 17. století už inkvizice řešila jen menší prohřešky, padl jediný trest smrti v roce 1679. Je zajímavé zde podotknout, že čarodějnické praktiky byly v Novém Španělsku považovány za zločin, za který se běžně neupalovalo. Oproti tomu ve stejné době ve střední Evropě se konaly doslova hony na čarodějnice. Ty byly pak velice často upalovány nebo byly jinak odsouzeny k smrti. V českých zemích bylo odsouzeno k trestu smrti za čarodějnictví v rozmezí 16. – 18. století více než polovina takto souzených osob.¹⁵⁸

S nástupem španělských Bourbonů k vládě ve Španělsku (1700 – 1868) přichází i úpadek inkvizice. V první polovině 18. století řešila inkvizice v Novém Španělsku minimum případů, většinou se jednalo o provinění z bigamie nebo rouhání, bylo sice pár výjimek, ale těch bylo opravdu málo. Po roce 1750 došlo k mírnému vzrůstu počtu souzených. To bylo zapříčiněno velkým počtem zahraničních vojáků na území Nového Španělska. V této době už bylo jasné, že se blíží konec inkvizičního úřadu. Jeho prestiž už nebyla taková a s přibývajícím časem se zdiskreditoval čím dál tím více.¹⁵⁹

Na začátku 19. století byl inkviziční úřad ovládán a zneužíván politiky k jejich vlastnímu prospěchu. Za příklad lze zmínit procesy s předními osobami válek za nezávislost Morelosem a Hidalgem.¹⁶⁰ Inkvizice byla poprvé v Novém Španělsku zrušena roku 1812, poté byla obnovena až do roku 1820, kdy byla královským dekretem z 9. března oficiálně zrušena.¹⁶¹

¹⁵⁵ Ibid. S. 231 – 233.

¹⁵⁶ Ibid. S. 233.

¹⁵⁷ MEDINA, José Toribio. *Op. Cit.* S. 300 – 301.

¹⁵⁸ KRAMEŠ, Martin. *Zločin a trest: Svědectví smolných knih 16. až 18. století v českých zemích ve statistikách.* Praha, 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Dušan Foltýn. S. 46 – 47.

¹⁵⁹ LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependencies.* S. 271 – 273.

¹⁶⁰ Více v kapitole 6.4.7 Mexičané.

¹⁶¹ LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependencies.* S. 297.

6. Protestanti a inkvizice v Novém Španělsku

6.1 Národností složení protestantů

Pro problematiku jednotlivých národností souzených protestantů v Novém Španělsku jsem použil současné označení jednotlivých národů, i když jsem si vědom toho, že mnoho států/národů v mnou zkoumané době ještě neexistovalo. Využil jsem současné označení národů proto, aby došlo k sjednocujícímu pohledu z dnešní doby.

- Němci = obyvatelé pocházející z říšských měst tehdejší Svaté říše římské národa německého; do této skupiny nepočítám národy, které sice byly součástí říše, ale použil jsem je jednotlivě jako samostatné národy (Češi, do roku 1648 Nizozemci, Italové a další)
- Mexičané = obyvatelé narození na území Nového Španělska
- Italové = obyvatelé veškerých států, vévodství, nebo měst, která se dnes nacházejí na území dnešní Itálie (např. Savojsko, Toskánsko, a jiné)
- Češi a Moravané = osoby narozené na území dnešní České republiky
- Maďaři = osoby narozené na území dnešního Maďarska
- Řekové = obyvatelé narození na území dnešního Řecka
- Rumuni = V tomto konkrétním případě se jednalo o jediného protestanta pocházejícího z území dnešního Rumunska. Pocházel z Transylvánie, která byla v dané době známá jako Sedmihradsko

V následující tabulce uvádím přehled národnostního složení protestantů souzených inkvizicí v Novém Španělsku a na Filipínách.¹⁶²

Tabulka 3 - Národnostní složení protestantů souzených inkvizicí v Novém Španělsku¹⁶³

Národnost	Počet	Procento
Angličané	87	28,5%
Francouzi	55	18%
Vlámové	38	12,5%
Němci	28	9%
Holandřani	14	4,6%
Španělé	14	4,6%
Mexičané	10	3,3%
Irové	8	2,6%
Italové	5	1,65%
Skoti	4	1,3%
Švédí	3	1%
Češi a Moravané	2	0,65%
Maďaři	2	0,65%
Portugalci	2	0,65%
Švýcaři	2	0,65%
Dánové	2	0,65%
Řekové	2	0,65%
Rumuni	1	0,3%
Nedefinovaní	26	8,5%
Celkem	305	

.Jak vidíme v tabulce, nejvíce souzených protestantů (87 z 305) pocházelo z Anglie, ti dle mých záznamů tvořili 28,5% všech souzených protestantů. To, že nejvíce lidí nekatolického vyznání pocházelo právě z Anglie, není překvapivé, jelikož Anglie se již od vlády Jindřicha VIII., který se prohlásil hlavou Anglikánské církve, vzdaluje papeži a celé

¹⁶² Záznamy inkvizičních procesů z Filipín jsou také uloženy v Archivo General de la Nación a inkvizice a celá administrativa na Filipínách spadala pod místokrálovství Nové Španělsko. Více o inkvizici na Filipínách např. v ANGELES, F. Delor. Philippine studies: Ateneo de Manila University. *The Philippine Inquisition: A Survey*. Quezon City: Ateneo de Manila University, 1980, roč. 1980, Vol. 28, 253 – 283.

¹⁶³ Ve statistikách uvedených v tabulce vycházím jen z dochovaných kauz, některé kauzy se během doby ztratily, jiné se do AGN/Inquisición ani nedostaly.

katolické církvi.¹⁶⁴ To vrcholí v 16. století za vlády Alžběty I. (1558 – 1603). Proto byla velká pravděpodobnost, že kterýkoliv Angličan, ať už pirát nebo kdokoliv jiný pohybující se na území Nového Španělska, bude obžalován z hereze a souzen inkvizicí jakožto protestant. Velký počet souzených Angličanů je dán také tím, že byly obviněny a souzeny celé výpravy a ne jen jednotlivci, proto je číslo protestantů oproti jiným zemím poměrně větší.

Za Angličany následovala další evropská mocnost, a tou byla Francie. Francouzů souzených inkvizicí jsem na území Nového Španělska a Filipín našel v AGN a další literatuře celkem 55, což tvoří 18% všech souzených hříšníků. Francie byla v 16. století, až na některé protestantské skupiny- zejména hugenoty, kteří měli v rukou i důležité francouzské přístavy,¹⁶⁵ silnou katolickou zemí. Můžeme proto předpokládat, že souzení protestanti byli ti, kteří z Francie byli donuceni odejít v průběhu, či po náboženských válkách v 16. století.

Po Francouzích následují Vlámové, tj. obyvatelé dnešní Belgie. Tito proslulí obchodníci tvořili cca 12,5% souzených protestantů, s počtem mnou nalezených 38. Území Flander, kterému se mezi lety 1571 – 1714 říkalo Španělské Nizozemí, měl pod svou vládou španělský panovník. Vlámové mají více souzených protestantů než u sousedního Spojeného Nizozemí, které bylo zejména protestantské. To bylo dáno tím, že protestanti ze Spojeného Nizozemí nebyli tak nuceni k útěku jako obyvatelé katolických Flander.

Zaujal mě poměrně nízký počet souzených Němců (28 = 9%). Země, kde vzniklo učení Martina Luthera a kde se protestantismus šířil v 16. století poměrně rychle, je co se národností týče, až na pomyslném čtvrtém místě. Myslím si, že je to dáno tím, že některá německá města uznávala luteránství jako své náboženství, a tak tito lidé tolik neodcházeli ze své vlasti. Mohli si tedy ponechat svou víru a nehledat si nový život někde jinde. Když už se rozhodli odejít do Nového světa, tak spíše po jednotlivcích než ve velkých skupinách. Někteří se museli do zahraničí dostat i ilegálně, což nebylo tak jednoduché. Odcházeli proto často složitou cestou přes Španělsko nebo třeba Flandry.

Celkem 14 souzených protestantů, což odpovídá přibližně 4,6% z celku, měli Holanďané a také rodilí Španělé. O čtyři méně souzených pak měli obyvatelé, kteří se již narodili na území Nového Španělska. V tomto případě se jednalo zejména o mestice a kreoly.

¹⁶⁴ Výjimkou v 16. století byla Marie I. (vládla 1553 – 1558), která byla přesvědčená katolička.

¹⁶⁵ Nejpočetnější skupinou protestantů byli ve Francii hugenoti, kteří v 2. pol. 16. století soupeřili o moc s katolíky ve válce „tři Jindřichů“, avšak jejich snahy byly zbrzděny při Bartolomějské noci roku 1572, kdy byla povražděna většina jejich vůdců. Až roku 1598 se hugenotům dostalo zrovnoprávnění s katolíky vydáním ediktu Nantského Jindřichem IV. Avšak v 17. století, zejména za vlády Ludvíka XIV., znovu dochází k posilování katolicismu a perzekuci hugenotů.

Vlámů bylo souzeno poměrně více než osob ze Španělska nebo Nového Španělska, i když všechny tři země spojoval jeden habsburský panovník. Bylo to dáno také tím, že kalvinismus se šířil po celém Nizozemí a ti Vlámové, kteří by ho chtěli otevřeně uznávat, museli často utíkat před místní inkvizicí.

Další národy jsou již zastoupeny méně. Jednalo se tedy o výjimky a jednotlivce. Někteří byli členy posádky jiného státu nebo bojovali jako žoldáci v cizí armádě. Irové měli osm souzených, Italové pět, Skoti čtyři a Švédové tři. Objevil jsem dva muže narozené na území dnešního Švýcarska. Češi, Uhři, Portugalci, Dánové a Řekové měli také po dvou souzených protestantech. Objevil jsem i jednoho muže, který tvrdil, že je z Transylvánie.

U 26 případů (8,5%) není bohužel známa národnost souzeného nebo z jaké země přišel. U většiny sice znám jméno, ale jelikož příslušníci inkvizice jména často pošpanělšťovala, je velice těžké zjistit, jaké národnosti daný protestant byl. Evropské národnosti jsou u odsouzených protestantů zastoupeny téměř všechny, s výjimkou států dnešní východní Evropy, což je důkazem, že Nový svět byl opravdu velkým lákadlem a neodcházeli do něj jen příslušníci budoucích velkých kolonizátorských velmocí, jako Anglie nebo Francie, kterých bylo ale samozřejmě nejvíce.

Pro porovnání přikládám i tabulku cizinců protestantů souzených inkvizicí ve Španělsku.

Tabulka 4 - Národnostní složení cizinců protestantů souzených španělskou inkvizicí ve Španělsku¹⁶⁶

Národnost	Počet	Procento
Francouzi	1837	71,8%
Britové	261	10,2%
Vlámové	213	8,3%
Němci	87	3,4%
Italové	59	2,3%
Portugalci	12	0,47%
Poláci	9	0,35%
Švýcaři	6	0,23%
Ostatní národnosti	4	0,15%
Neznámé	69	2,7%
Celkem	2557	

V této tabulce můžeme vidět, že zdaleka nejvíce souzených protestantů (1837 z 2557) ve Španělsku bylo Francouzů, což je dáno jejich zeměpisnou polohou a častou migrací osob mezi těmito dvěma zeměmi. Následují Britové a Vlámové (261 a 213 osob), a poté s větším odstupem další státy. Je vidět, že s výjimkou Britů a Francouzů, je národnostní pořadí souzených protestantů ve Španělsku a Novém Španělsku podobné.

¹⁶⁶ THOMAS, Werner. *Op. Cit.* S. 176.

6.2 Národnostní složení protestantů v průběhu staletí

V následující tabulce uvádím národnostní přehled souzených protestantů, jak se měnil v průběhu jednotlivých staletí. Od století 16. do století 19.

Tabulka 5 - Národnostní složení protestantů souzených v Novém Španělsku v průběhu staletí

Národ	celkem	16. století	17. století	18. století	19. století	neurčeno
Angličané	87	34	15	30	7	1
Francouzi	55	31	9	15		
Vlámové	38	7	26	5		
Němci	28	4	14	9	1	
Holand'ani	14	3	7	3	1	
Španělé	14	5	3	5		1
Mexičané	10	2	3	3	2	
Irové	8	2	2	4		
Italové	5	4		1		
Skoti	4		1	1	2	
Švédí	3			3		
Švýcaři	2	1		2		
Dánové	2		1	1		
Češi a Moravané	2	2				
Maďaři	2			2		
Portugalci	2	2				
Řekové	2	1				1
Rumuni	1			1		
Nedefinováno	26	6	15	3	2	
celkem	305	104	96	88	15	3

Jak uvádím v tabulce, celkový počet souzených protestantů byl v jednotlivých staletích velice podobný nebo alespoň srovnatelný. Výjimkou je 19. století, které v případě inkvizice trvalo jen 20 let. Pokud ale porovnáme zbylá tři staletí, vidíme mírně sestupnou tendenci v počtu osob souzených inkvizicí.

Nejvíce souzených protestantů bylo v 16. století, a to i přesto, že toto století netrvalo v rámci inkvizice celých sto let (počínaje rokem 1536). Vysoký počet odsouzených v 16. století je dán především velkým množstvím odsouzených při slavném *autodafé* z roku 1574. Kromě roku 1574 byly dopadeny větší skupiny pirátů především na Yucatánu v letech 1560 a 1570. Co se národností týče, zde převažují Angličané s Francouzi, kteří mají podobný počet

souzených protestantů (34 a 31). Byly to právě tyto dvě národnosti, které převažovaly v mnou zmíněných skupinách a větších procesech 16. století. Ostatní národnosti byly v 16. století zastoupeny už výrazně méně.

V 17. století v počtu souzených protestantů dominuje úplně jiná národnost. Byli to Vlámové, kteří s počtem 26 souzených, mají v tomto století jasně nejvíce osob nerespektujících jedinečnost katolické víry. Všichni byli odsouzeni v prvních 20 letech 17. století a dokonce 24 ze zmíněných 26 v prvních třech letech. Znovu je to dáno tím, že roku 1601 bylo další velké *autodafé*, které vyřklo rozsudek nad větší skupinou protestantů najednou. Někteří z těchto protestantů byli chyceni už například roku 1598, ale konečného ortelu se dočkali až o tři roky později. Za dnešními Belgičany následují Angličané, dnešní Němci, Francouzi a bohužel stejný počet jako Angličanů je i osob, u kterých se mi nepodařilo zjistit zemi původu. Někteří z těchto Angličanů a zejména pak Němců také patřili k onomu velkému *autodafé* z roku 1601, ale jejich počet už nebyl tak vysoký jako v případě Vlámů. V 17. století jsem zachytil také největší počet doložených případů z Filipín, konkrétně z Manily. To bylo dáno tím, že Filipíny byly kolonizované až roku 1564 a proto se zde první protestanti vyskytují až v následujícím století. U ostatních případů se jednalo už spíše o jednotlivce roztroušené do zbytku tohoto staletí.

V 18. století už znovu pomyslnému žebříčku souzených protestantů vévodí Angličané s počtem třiceti mužů. Za nimi následují Francouzi a Němci. V tomto století bylo nejvíce osob souzeno inkvizicí až ve druhé polovině století, nejvíce pak v 60. letech a především roku 1768, kdy byl chycen větší počet osob, zejména Angličanů a Francouzů. 18. století je také charakteristické tím, že se do spárů inkvizice dostávají i severské národnosti, zejména Švédové nebo Dánové, ale i Švýcaři, kteří přicházejí coby námořníci nebo najatí vojáci jiných států, bojovat na území Nového Španělska.

19. století trvalo v rámci inkvizice pouhých 20 let, ale i za tuto dobu byli Angličané nejčastěji trestaným národem. V tomto období bylo, z celkového počtu patnácti vyšetřovaných protestantů, souzeno celkem sedm Angličanů. Zajímavým faktem je, že v 19. století nebyl souzen ani jeden příslušník z jinak často souzených národností. Ortel z *autodafé* nebyl vyřčen ani nad jedním Francouzem nebo Vlámem. Tento fakt byl dán pravděpodobně tím, že v této době se zájmy zmíněných zemí soustředily na jiná místa ve světě.

Naopak do záznamů inkvizice se dostala dvě známá jména mexického boje za nezávislost. Byli jimi Miguel Hidalgo y Costilla a José María Morelos. Oba byli v roce 1810 obviněni mimo jiné i z luteránství a čtení a šíření zakázaných myšlenek.¹⁶⁷

Další souzené protestanty v 19. století tvořili už jen jednotlivci z různých zemí. Byli mezi nimi dva Skoti, jeden Němec, jeden Holanďan a dva muži, jejichž národnost se mi nepodařilo určit.

¹⁶⁷ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 160, 168.

6.3 Rozsudky udělené odsouzeným protestantům v Novém Španělsku

V následující tabulce uvádím přehled udělených rozsudků odsouzeným protestantům v Novém Španělsku.

Tabulka 6 - Rozsudky nad odsouzenými protestanty v Novém Španělsku

	Angličani	Irové	Holandai	Němci	Mexičani	Francouzi	Vlámové	Španělé	Ostatní	celkem
upálen	1	1		1	1	1				5
oběšen						4				4
oběšen+upálen	1					1		2		4
oběšen, pak milost	1									1
vězení	2			1		1	2	1	4	11
doživotní vězení	2						1		1	4
věznění v klášteře	7		1			2				10
pokuta+konfiskace+ vězení	4		1	4		1	14			24
vyhoštění	2		2			4		1	4	12
rány/bičování	1						1			2
rány+galeje	15	1	1	2		3	1			20
galeje	1					1	1			3
pokání	1					11				12
Reconciliado (bez známého dodatkového trestu)	7	1		5		6	8	1	3	31
propuštěn	2					2		1	1	6
odvolal	1									1
podezřelý	4	1	1		5	9	1	4	3	28
celkem	52	4	6	13	6	46	29	10	16	181

V tabulce vidíme přehled udělených trestů protestantům. Z celkového počtu 305 mnou nalezených případů, se mi podařilo dohledat 181 případů, kdy byl nad souzeným vyneseno i rozsudek, což jsou necelé 2/3 všech případů. Ostatní kauzy by bylo možné odhalit jen další analýzou dokumentů přímo v AGN v Mexiku.

Tresty jsem seřadil od nejtěžších až po ty nejlehčí. Většinou měl každý soudce svůj typický trest, který uděloval nejčastěji. Jeden soudce preferoval vězení, druhý zase fyzické tresty nebo vyhoštění ze země. Proto když byly souzeny velké skupiny jedním soudcem, tak se stejné tresty opakovaly vícekrát.

Nejtěžším možným trestem byl samozřejmě trest smrti, kterých bylo uděleno celkem čtrnáct. Tresty smrti se prováděly zpravidla oběšením nebo upálením, případně kombinací obojího a byly udělovány jen za nejzávažnější zločiny proti koruně a svaté katolické víře nebo recidivistům. V Novém Španělsku se jednalo především o recidivisty, tzv. *relapsos*, tedy osoby, které již byly předtím za stejný přestupek trestány. Nebo se jednalo o muže, kteří byli kromě protestantismu obžalováni i z jiného zločinu, např. bigamie, či pirátství. Nejvyšší trest dostávali i vůdci větších souzených skupin. Některé tresty smrti byly uděleny protestantům, kteří byli zároveň i válečnými zajatci, což jim bylo přičteno jako přitěžující okolnost.

Další skupinu trestů bychom mohli nazvat současným právnickým termínem „tresty odnětí svobody“. Mezi tyto tresty jsem, kromě vězení, zařadil i věznění v klášteře nebo nucený pobyt v rámci nějakého kláštera (nejčastěji se jednalo o řád františkánský či dominikánský a odsouzenici zde pobývali v řádu několika let, nejčastěji dva až tři roky). Dále jsem mezi tyto tresty zařadil i vyhoštění ze země. Tyto tresty byly udělovány nejčastěji, celkem jsem jich napočítal 61. Včetně trestu odnětí svobody byla odsouzeným často udělena i pokuta v nespecifikované výši a byla provedena konfiskace majetku, která propadla inkvizici, nejen na soudní výlohy. Z těch protestantů, kterým bylo jako trest uděleno vyhoštění, byli někteří vyhoštěni jen z Nového Španělska a bylo na nich, kam půjdou. Nebo mohli být vyhoštěni do Španělska, kde je eventuálně mohl čekat i další soud. Ti, co byli vyhoštěni jen z Nového Španělska, se často usazovali v okolních územích a po určitém čase se do Nového Španělska opět vraceli. Právě tyto většinou muži¹⁶⁸ poté dostávali vyšší tresty za porušení zákazu vstupu do země.

Následující skupinou trestů udělených odsouzeným protestantům byly fyzické tresty. V Novém Španělsku se nejčastěji jednalo o 200 ran holí nebo veřejné bičování. Dalším trestem, který jsem zařadil do této kategorie, byly galeje. Galeje jednoznačně patřily mezi těžší tresty pro odsouzené. Nucená až téměř otrocká práce byla rozhodně fyzicky velmi náročná. Někdy se i tyto dva tresty kombinovaly, nejdříve byl odsouzenec bičován a poté poslán na galeje, které trvaly v řádu let, nejčastěji od čtyř do šesti let. Celkem jsem objevil 28 těchto fyzických trestů.

Mezi lehčí tresty patřilo například pokání, kdy se odsouzený musel kát při mši. Tato forma trestu byla udělena v 16. století jedné skupině odsouzených, zejména Francouzů.

¹⁶⁸ Žen souzených z protestantství jsem na území Nového Španělska našel málo, jen dvě. Ženy byly inkvizicí souzeny spíše za jiné prohřešky, například za čarodějnictví.

Do poslední skupiny rozsudků z *autodafé* jsem zařadil rozsudky osvobozující nebo jiné způsoby, jakými souzení dostali svobodu, a také rozsudek *reconciliado*, u kterého ale není znám konkrétní trest. Takovýchto rozsudků jsem našel celkem 66. Z těchto 66, 31 znělo *reconciliado*, což bychom mohli do češtiny přeložit jako smířený. Znamenalo to, že odsouzený protestant byl shledán vinným a byl nucen se napravit a přejít nebo se navrátit na správnou víru, v tomto případě katolickou. Bohužel zde víme jen, že rozsudek zněl *reconciliado*, ale už se nedozvídáme konkrétní trest pro odsouzeného. Ve většině případů zněl rozsudek *reconciliado* a hned za ním byl i konkrétní trest.

U dalších 28 případů byl obžalovaný pouze obviněn z protestantismu, avšak jeho vinu se mu nepodařilo prokázat. Nejčastěji zůstalo jen u podezření v 18. století. Další rozsudek, který spadá do této skupiny, zněl propuštění. Takových případů jsem našel celkem šest. Jeden obviněný své předchozí prohlášení odvolal a zřekl se protestantismu ještě před samotným soudem.

Detailněji individuální případy popíši v kapitole s jednotlivými národnostmi.

6.4 Jednotlivé národnosti

6.4.1 Angličani

V Anglii v 16. století vládne dynastie Tudorovců a od roku 1509 se vlády ujímá Jindřich VIII., který za obranu katolické víry proti Martinu Lutherovi získává roku 1521 od papeže titul *Fidei Defensor* (lat. Ochránce víry). Ale jelikož se mu od papeže nepodařilo získat svolení k rozvodu s Kateřinou Aragonskou (1527) a dosud neměl žádného mužského potomka, roku 1534 reformační parlament prohlásil anglickou církev za nezávislou na Římu a Jindřicha VIII. za její hlavu, a umožnil nástupnictví jeho dcery Alžběty na anglický trůn. V letech 1536 – 1539 dochází v Anglii i k rozpuštění všech řeholních řádů. Po Jindřichu VIII. nastupuje na trůn jeho syn Eduard VI. (1547 – 1553), avšak brzy umírá na tuberkulózu a na trůn se dostává oddaná katolička a manželka španělského Filipa II. Marie I. zvaná Krvavá (1553 – 1558), která získala své přizvisko upálením téměř tří stovek protestantů. Po Marii, v Anglii neoblíbené, na trůn usedá Alžběta I. (1558 – 1603), která se hlásí k anglikánské církvi a následně je dokonce i exkomunikována papežem Piem V.

Za její vlády také vrcholila rivalita mezi Anglií a Španělskem, jelikož Alžběta poskytovala pomoc Nizozemcům, bojujícím proti Španělům, a francouzským kalvinistům, hugenotům. Španělští vyslanci a jezuité připravovali spiknutí proti Alžbětě a na její trůn chtěli dosadit skotskou královnu Marii Stuartovnu. Tato rivalita vyvrcholila roku 1588, kdy byla velká španělská flotila tzv. Armada poražena anglickým loďstvem. I proto byly v této době vysílány lodě anglických korzárů do španělských kolonií k oslabení moci svého velkého koloniálního rivala.¹⁶⁹

V 17. století se Anglie musí zaobírat především vnitřními problémy a to zejména spory mezi panovníkem Karlem I. a parlamentem, které vrcholí roku 1642, kdy vypuká anglická občanská válka, trvající až do roku 1649, kdy je král popraven a vzniká republika. Monarchie je obnovena až roku 1660. Konec 17. století se v Anglii vyznačuje soupeřením mezi katolickým Jakubem II. a protestantským Vilémem Oranžským, z něhož vychází Vilém vítězně. Tyto spory a různé vzpoury jsou však vedeny až do roku 1746, kdy je poražen poslední katolický uchazeč o trůn princ Karel Eduard Stuart. Mezitím roku 1707 dochází ke

¹⁶⁹ ŠAROCHOVÁ Gabriela V, a kol. *České země v evropských dějinách*. Díl druhý. S. 75 – 78. Srov. též: MAUROIS, André. *Dějiny Anglie doplněné o novější období Michelem Mohrtem*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1993. S. 171 – 230.

sjednocení se Skotskem a vzniká království Velké Británie. V roce 1801 je do království formálně přičleněno i Irsko.

Jak jsem uvedl v tabulce, Angličanů souzených inkvizicí za vyznávání nekatolické víry, bylo v Novém Španělsku zdaleka nejvíce, celkem 87. Přibližně třetina (34) vyšetřovaných Angličanů byla souzena v 16. století a z toho většina pocházela z tzv. Hawkinsovy výpravy. Angličané chycení v rámci této skupiny byli souzeni mezi lety 1570 – 1594 a nejvíce z nich bylo odsouzeno při slavném *autodafé* z 28. února 1574¹⁷⁰, společně s dalšími národnostmi, nejčastěji jimi byli Francouzi.

Ve století 17. se počet souzených Angličanů snížil. Jedním z hlavních důvodů byla smlouva z Londýna z roku 1603 mezi Filipem III. a anglickou stranou o tom, že angličtí námořníci nemohou být soudně stíháni ve španělských přístavech.¹⁷¹ V tomto století jsem zaznamenal celkem 15 takových případů. Největší koncentrace případů byla hned na začátku století. V roce 1601, kdy bylo odsouzeno celkem sedm Angličanů v Mexiku, a poté jeden v roce 1616 a dva v roce 1626 v Manile. Nejčastěji se jednalo o chycené piráty. Další případy v 17. století už byly pouze ojedinělé.

V 18. století se počet souzených protestantů znovu zvýšil na 29 a za dvacet let století 19. jsem našel takových případů sedm. U jednoho nebylo uvedeno, o jaké století se jednalo, ale jelikož odsouzený, Job Hortop, patřil k Hawkinsově skupině, byl pravděpodobně chycen v poslední třetině 16. století společně s dalšími námořníky této výpravy. Job Hortob byl ale nakonec z protestantismu pouze podezřelý a nepodařilo se ho odsoudit.¹⁷²

Vyřčené ortely se mi podařilo najít u 52 odsouzených z 87 a to především ze století 16. a 17. V 18. století jsem našel pouze sedm z 30 rozsudků, všechny z roku 1768. Jeden z obviněných zůstal označen pouze za podezřelého, bez prokázané viny a dalších šest rozsudků znělo *reconciliado* bez určeného dalšího trestu.

Angličanům byly za téměř 300 let uděleny v Novém Španělsku pouze tři tresty smrti, z toho jeden trest smrti byl roku 1683 jistému Johnu Morganovi změněn na milost díky tomu, že se přetrhl provaz, na kterém měl být následující den oběšen. Tato událost se brala jako nadpřirozený boží zásah, a tak bylo usouzeno, že John Morgan musí být dobrým katolíkem a

¹⁷⁰ Viz kapitola 5 Inkvizice v Novém Španělsku.

¹⁷¹ CHUCHIAK, John. *Op. cit.* S. 257.

¹⁷² BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 161.

byla mu udělena milost.¹⁷³ Takové štěstí neměli někteří účastníci Hakinwsovy výpravy o století dříve, např. Robert Barret¹⁷⁴, který byl upálen, a George Ripley, který byl nejdříve oběšen a poté upálen.¹⁷⁵

Robert Barret, neboli Varrete, či Barata byl kapitánem jedné z Hawkinsových lodí jménem *Jesus of Lubeck*. Roku 1570 byl zajat a odveden do hlavního města, kde se ho a další jeho spoluvězně pokoušeli konvertovat ke katolicismu, avšak v jeho případě neúspěšně. Mimo jiné díky tomu, že dominikánský představitel řádu, který jej měl na starosti, neuměl dostatečně anglicky a Barret zase nebyl znalý jazyka španělského. Roku 1571 byl odsouzen a poslán do Sevilly, kde byl o dva roky později upálen.¹⁷⁶

Druhým Angličanem potrestaným trestem smrti byl George Ripley, který byl, stejně jako Robert Barret, námořníkem na lodi *Jesus of Lubeck*. Předtím než byl roku 1571 zajat, pracoval v Guanajuatu jako horník. Rozsudek byl nad ním vyřčen 28. února 1574 a společně s Francouzem Martinem Cornuem byli mezi prvními oběťmi inkvizice v Novém Španělsku.¹⁷⁷

Co se týče trestů odnětí svobody u Angličanů jsem našel takových trestů celkem 17. Celkem čtyřem Angličanům byl udělen trest vězení, dva z nich dostali dokonce doživotí. Jednalo se o Johna Tuckera a Thomase Daye. John Tucker, který byl chycen roku 1594, patřil ještě ke skupině námořníků patřící k Hawkinsově výpravě. Byl shledán vinným z luteránství a poslán na šest let na galeje. Po tomto trestu ho navíc čekalo ještě doživotní vězení.¹⁷⁸

Thomas Day, dvaadvacetiletý Angličan, byl souzen roku 1601 v rámci velkého *autodafé* z 25. března. Kromě protestantismu byl obviněn i z pirátství a boje proti katolické zemi a tedy i její víře. Sice při své obhajobě žádal o milost a řekl, že „anglické zákony nejsou dobré“, to mu ale nebylo nic platné. Roku 1607 byl jeho trest zvýšen z pouhého vězení na doživotní vězení.¹⁷⁹

K vězení na dva roky byl odsouzen Robert Thompson. Thompson přišel do Nového Španělska roku 1556 jako doprovod Johna Fidela (anglického obchodníka), ten však zemřel, ještě než se oba dostali do Mexika. V Mexiku se spřátelil s Thomasem Blakem, Skotem, který

¹⁷³ Ibid. S. 120 – 121.

¹⁷⁴ GRINGOIRE, Pedro. *Op. cit.* S. 172.

¹⁷⁵ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 54, exp. 5 nebo BAEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 175.

¹⁷⁶ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 49, exp. 2 nebo BAEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 39.

¹⁷⁷ AGN/INQUISICIÓN Vol. 54, exp. 5 nebo BAEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 78.

¹⁷⁸ BAEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 94.

¹⁷⁹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 164, exp. 1 nebo BAEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 107 – 108.

byl prvním obyvatelem dnešní Británie, který přišel na území Nového Španělska. Blake ho doporučil do služeb *alguacila mayor* Gonzala Cereceda, u kterého sám předtím sloužil. Už v jeho službách byl obviněn a zatčen inkvizicí za to, že během večere u svého pána zneuctil svaté a pochyboval o nich jako o prostřednících mezi Bohem a lidmi. Inkvizici ho nahlásil jeden z dalších Ceredových služebníků. Byl uvězněn v září roku 1599 společně s Agustínem Boaciem.¹⁸⁰ Po sedmi měsících ve vězení byl, poté co učinil pokání, odsouzen k nošení *sanbenita*, vyhoštění z Nového Španělska a tříletému vězení, které si odseděl v Seville ve Španělsku. Ve Španělsku se také oženil a poté, co zemřel jeho tchán, který zbohatl právě v Novém Španělsku, zdědil velké jmění a usídlil se ve španělské Málaze. V Anglii byla vydána zpráva o jeho dobrodružstvích pod názvem: *The Voyage of Robert Thompson Marchant, into Nova Hispania in the year 1555*.¹⁸¹

Velice zajímavý byl případ teprve čtrnáctiletého rodáka ze Surrey Davida Alexandra (někdy známého pod jménem Alejandro Angeles). Ve svých dvanácti letech odešel z Anglie a přidal se k Hawkinsově výpravě. Byl zatčen roku 1568 společně s dalšími námořníky zmíněné skupiny. Byl poslán do hlavního města, kde nejprve sloužil jako sluha jistému Manuelovi de Villegas, a poté místokráli Martínu Enríquezovi de Alamanza.¹⁸² Inkvizice, která jak jsem již zmínil, byla v Novém Španělsku oficiálně založena až roku 1571, začala s důslednějším pronásledováním kacířů. David Alexander byl inkvizici předán společně s Georgem Oliverem, avšak tomu vina prokázána nebyla a byl propuštěn.¹⁸³ Takové štěstí, ale neměl „the boy David“ (jak mu námořníci říkali). Ten byl obviněn a předvolán před svatý tribunál. Proces trval déle než rok. Mezitím byl David ve vězení až do začátku roku 1574, kdy byla připravena oficiální obžaloba. Byl shledán vinným z luteránství, byl mu zkonfiskován veškerý majetek a byl poslán na tři roky do vězení. Poměrně nízký trest byl odůvodněn i jeho nízkým věkem. Poté musel veřejně odvolat a přísahat věrnost katolické církvi. Následně byl poslán do kláštera svatého Františka. Jelikož onemocněl a byl hospitalizován v nemocnici *Amor de Dios*, tak si svůj zbytek trestu odpykal zde, jako pomocník. 11. května roku 1577 mu vypršel trest, a jelikož s ním byl nejvyšší komorník nemocnice spokojený, byl volný. Avšak s podmínkou, že nesmí opustit Mexiko. Roku 1585 byl chycen se zbraní a v hedvábných šatech (do té doby musel nosit předepsané oblečení s označením napraveného kacíře), jak se

¹⁸⁰ Viz kapitola 6.4.9 Ostatní národnosti.

¹⁸¹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 90 nebo GONZALEZ, José Antonio. *Idolátras y Herejes en el México Colonial. Los herejes protestantes Agustín Boacio y Robert Thompson en el México de 1599*. 13/02/2010. [online]. [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://idolatriaherejiamexcol.blogspot.cz/2010/02/los-herejes-protestantes-agustin-boacio.html>.

¹⁸² Místokrálem v letech (1568 – 1580).

¹⁸³ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 171.

snaží utéct na Filipíny. Vše mu bylo zabaveno. Poslední zmínka o něm je z roku 1589, kdy inkvizitoři píšou do Španělska o prominutí trestu jisté skupince Angličanů, mezi nimiž byl i David, znovu s podmínkou, že nikdy nesmí opustit zemi.¹⁸⁴

Celkem sedmi Angličanům byl udělen trest odnětí svobody v podobě uvěznění v nějakém klášteře, kde měli za úkol pomáhat s různými pracemi a příkladným životem se usmířit s Bohem a stát se dobrými katolíky.

Nejdelší trest obdržel jistý Guillermo Ricart neboli Richard Williams, rodák z Bristolu. Ten musel strávit ve františkánském klášteře celkem pět let. Richard Williams byl anglický námořník z Hawkinsovy výpravy odsouzený při slavném *autodafé* z 28. února 1574 a byl sluhou již zmíněného Roberta Barreta. Byl odsouzen k pěti letům tvrdé práce v klášteře svatého Františka v Mexiku. Trest mu byl ale prominut o rok dříve, a tak byl roku 1578 zase volný. Dle záznamů si vzal bohatou vdovu, s níž vyženil čtyři tisíce pesos jako věno.¹⁸⁵

Nejčastěji byla ale udělená délka nucených prací v rámci nějakého kláštera tři roky. Další výjimkou byl jistý Guillermo Low, který byl rovněž členem Hawkinsovy skupiny a byl souzen společně s již zmíněným Davidem Alexandrem. Tento dvanáctiletý „trpaslík“ se živil jako hudebník. Veřejně se svého protestantského přesvědčení vzdal a byl poslán na jeden rok do augustiniánského kláštera.¹⁸⁶

Zbýlých pět Angličanů, kterým byl udělen stejný trest, muselo strávit v rámci nějakého kláštera tři roky a všichni byli také námořníky v Hawkinsově výpravě. To dokazuje, že jeden soudní tribunál většinou vydával obdobný rozsudek pro více osob najednou, ne jen v případech, kdy jejich prohřešek byl naprosto stejný. Tento ortel si vyslechli: John Evans, který byl nucen pracovat jako sluha u dominikánů¹⁸⁷, Thomas Ebre, který byl poslán k dominikánům, kde však zemřel přirozenou smrtí.¹⁸⁸ Dalším Angličanem poslaným do kláštera byl John Storey. Ten byl chycen již jako šestnáctiletý, oženil se s černoškou a byl odsouzen ke třem letům práce buď u jezuitů, nebo dominikánů. Zdroje uvádějí obě varianty.¹⁸⁹ Dalšími poslanými do kláštera byli Robert Mendez¹⁹⁰ a také Miles Philips. Ten se do Nového Španělska dostal s výpravou Johna Hawkinse roku 1568. Tato korzárská flotila (kterou tvořilo sedm lodí), která ustupovala poté co byla vyhnána španělskými vojáky

¹⁸⁴ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 52, exp. 3 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 35 – 38.

¹⁸⁵ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 56, exp. 4 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 94.

¹⁸⁶ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 56 exp. 5 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 67.

¹⁸⁷ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 57, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 56.

¹⁸⁸ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 55, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 56.

¹⁸⁹ Ibid. S. 89.

¹⁹⁰ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 54, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 52.

z Veracruz, byla nucena některé své námořníky vysadit (celkem jich bylo vysazeno 104 a byli to ti nejméně potřební). Mezi těmito vysazenými byl i Miles Philips. Poté, co je zužovali nemoci, vpády indiánských kmenů a zejména hlad, se korzáři přesunuli k přístavu Tampico, kde je téměř bez jakéhokoli odporu zajal guvernér Luis de Carvajal, který je vzápětí poslal do hlavního města, sídla inkvizičního úřadu a poté přímo do tajného inkvizičního vězení. V tomto vězení strávil rok a půl, během něhož inkvizitoři postupně vyslýchali všechny zajatce. Ti byli zkoušeni ze základních modliteb a většina musela také podstoupit mučení (včetně Philipse). Byl odsouzen společně s dalšími 58 jeho společníky ve velkém *autodafé* roku 1574. Byl veřejně bičován a kromě tří let u jezuitů, kde měl sloužit, mu byl navíc i zkonfiskován veškerý jeho majetek. Po uplynutí trestu se mu podařilo dostat zpět do Anglie, kde roku 1589 napsal krátkou zprávu o tom, co prožil.¹⁹¹

Do kláštera musel také jedenáctiletý synovec Johna Hawkinse, Paul Hawkins. Poté, co byl chycen s ostatními roku 1568, byl roku 1572 propuštěn a pracoval v zacatecaských dolech. Byl znovu souzen inkvizicí v roce 1577 a byl poslán na tři až čtyři roky do kláštera.¹⁹²

Dalším z udělených trestů byla pokuta, konfiskace majetku a následné vězení. Tento druh trestu jsem objevil u čtyř Angličanů, což byl trest, který měl „oblíbený“ tribunál při *autodafé* z roku 1601. Jedním z takto odsouzených Angličanů byl i John Caton, obviněn roku 1601 kromě protestantismu i z *ikonoklasmu*¹⁹³, znesvěcení chrámů a ničení obrazů svatých. Za to mu byl udělen trest, kromě konfiskace a vězení, ještě 200 ran holí/bičem.¹⁹⁴

Pouze dvěma Angličanům byl udělen trest vyhoštění ze země. Jedním byl Guillermo de Orlando, který byl členem Hawkinsovy výpravy a byl zajat jako rukojmí v San Juan de Ulúa. Byl obviněn z toho, že řekl: „Dábel je Bůh a Bůh je d'ábel a umřel bych pro svou královnu“. Zároveň přiznal i to, že je protestantem. Roku 1569 byl poslán do Španělska (kam posílali vážnější případy), ale následující rok zemřel v inkvizičním žaláři, jinak by mu byl pravděpodobně udělen trest smrti.¹⁹⁵

Druhým vyhoštěným Angličanem byl Henry Hawks. Hawks se dostal do Nového Španělska jako námořník ve výpravě Johna Hawkinse roku 1568. Dle dostupných informací byl Hawks kolem roku 1560 obchodníkem mezi Anglií a několika španělskými přístavy

¹⁹¹ Ibid. Vol. 54, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 74.

¹⁹² Ibid. S. 60.

¹⁹³ Ikonoklasta je osoba, která ničí náboženské předměty nebo symboly. Případně i nějakým jiným způsobem narušuje ustanovené náboženské zvyky.

¹⁹⁴ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 102.

¹⁹⁵ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 9, exp. 6 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 72.

včetně Kanárských ostrovů, což využil a do Nového Španělska vyrazil jako spolu-obchodník jedné andaluzské obchodní společnosti. Nedlouho po vylodění v Novém Španělsku byl zajat a poslán do Mexika, kde měl sloužit jako služebník důležitých osob, ty mu měli napomoci s přestupem ke katolictví. V Novém Španělsku vystupoval pod jménem Enrique Agnes a také Pero Sánchez. O dva roky později se přesunul do oblasti Zacatecas, kde zkoušel obchodovat. Svými obchodními rivaly byl o rok později udán inkvizici za rouhání. Rozsudek zněl *abjurado de vehementi* a měl být vyhoštěn z Nového Španělska a poslán do Španělska. Z obavy, že by byl ve Španělsku znovu souzen a trest by byl tentokrát vyšší, se mu podařilo měsíc po pokání utéct z vězení, využil své obchodní kontakty a díky nim se mu podařilo dostat přes Veracruz až do Anglie. V roce 1572 v Hereford napsal *List of productions of New Spain and customs of its inhabitants*¹⁹⁶, která vyšla v roce 1589 ve sbírce Richarda Hakluyta *The Principal Navigations, Voiages, Traffiques and Discoueries of the English Nation*. V této zprávě popsal mnoho témat, větší důraz kladl na hornictví a doly v Zacatecas a celém Novém Španělsku.¹⁹⁷

Co se fyzických trestů týče, tak Angličanům bylo uděleno takových trestů celkem 18. Nejčtenější byly rány holí/bičem v počtu 200 a následné posláním na galeje na několik let, většinou v rozmezí šesti a deseti let. Takových trestů bylo uděleno celkem patnáct. Většina z nich při slavném *autodafé* z roku 1574- tedy členům Hawkinsovy výpravy, většinou té skupiny, co se vylodila v Tampicu v roce 1568, jako například George Day.¹⁹⁸ O většině z nich však víme jen základní informace. Kromě trestu a jména se občas dozvíme místo narození a zda v Mexiku vlastnil či nevlastnil nějaký majetek nebo zda tam někde po nějakou dobu pracoval (nejčastěji v zajateckých dolech). Výjimkou byl William Collins, objevující se i pod jmény Miguel Cabello či Guillermo Calens.

Když byl Collins chycen inkvizicí, bylo rodákovi z Oxfordu kolem čtyřiceti let. Byl členem Hawkinsovy výpravy, konkrétně byl námořníkem na již zmíněné lodi *Jesus of Lubeck*. Byl ženatý a měl jednoho syna. Unikl Španělům při nešťastném vylodění u San Juan de Ulúa a vylodil se společně se sto dalšími v Tampicu, kde čtrnáct z nich nepřežilo útoky indiánů. Ti, co přežili, byli zanedlouho zajati Španěly a odvedeni do hlavního města. Collins zde

¹⁹⁶ V 19. Století toto dílo přeložil a v roce 1898 vydal Joaquín García Izcabalceta pod názvem: *Relación de las producciones de la Nueva España y costumbres de sus habitantes; hecha por Enrique Hawks, mercader que paso cinco años en la dicha tierra, y escribió a instancias de Mr. Ricardo Hakluyt de Eton, en el condado de Hereford*. (GONZALEZ, José Antonio. *Idolátras y Herejes en el México Colonial. El mercader Henry Hawks, viajero, blasfemo y prófugo de la Nueva España del s. XVI*. 17/03/2011. [online]. [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://idolatriaherejiamexcol.blogspot.cz/2011/03/el-mercader-henry-hawks-viajero.html>).

¹⁹⁷ AGN/INQUISICION, Vol. 49, exp. 7 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 63.

¹⁹⁸ AGN/INQUISICION, Vol. 1494, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 55.

vypověděl, že vždy nabádal své spolubojovníky, aby když padnou do rukou indiánů, tak se hned začali modlit, zpovídat a prosit Boha o odpuštění. Zároveň připustil, že v daný moment (když byl obklíčen indiány), vážně uvažoval o sebevraždě. Během procesu byl se svými druhy uvězněn v San Hipólitu. Poté se objevuje v Taxcu, kde v roce 1572 odpracovával svůj první trest v dolech Juana Agustína. Posléze pracoval na jedné haciendě u Janovana jménem Francisco. 22. září téhož roku byl obviněn z toho, že dále šířil anglikánské myšlenky a vyprávěl o náboženských válkách ve svém státě. Byl odsouzen a poslán do vězení. Při procesu se bránil tím, že pouze vyprávěl, co protestanti dělají, ale že to neschvaloval, ba naopak, že do svých 24 let byl věrným katolíkem.

O ostatních námořnících vypověděl, jak ničili kříže a svaté obrazy a popsal celé vyloďení na novém kontinentě. Také řekl, že všichni do jednoho, z Hawkinsovy výpravy, praktikovali protestantské způsoby a byli přesvědčenými protestanty. Po projednání tribunálu byl shledán vinným především z hereze a z toho, že nejdříve byl katolík, ale nechal se svést k nepravé víře a tu poté praktikoval a dále šířil, což pro něj bylo přitěžující okolností. Collins většinu popřel a řekl, že jeho přesvědčení navrátit se ke katolicismu bylo vždy upřímné.

Tribunál měl následně hlasovat o jeho trestu. Obžaloba žádala trest smrti. Měla proběhnout dvě hlasování. V prvním byla navrženým trestem konfiskace majetku, kající oděv, 200 ran bičem na veřejnosti a deset let galejí. Ve druhém hlasování byl ratifikován výsledek prvního hlasování, objevil se však i jeden hlas pro nucené práce v rámci nějakého konventu. Další člen tribunálu žádal doživotní galeje a tři žádali trest smrti, z důvodu tzv. „simulado confitente“, (případ, kdy se obžalovanému nepodařilo se úspěšně obhájit, prokázat svou nevinu a byl tedy vinný ve všech bodech žaloby a měl dostat nejvyšší možný trest). Jako finální rozsudek byl potvrzen návrh prvního hlasování. Ten byl vyřčen při slavném *autodafé* z 28. února 1574. Trest bičování byl proveden hned následujícího dne a 8. března byl Collins poslán s dalšími viníky do Španělska, aby tam odbyl zbytek svého trestu. Poslední zmínka o něm je z roku 1575, kdy se stal předmětem dalšího vyšetřování z příkazu anglické královny Alžběty I.¹⁹⁹

Dalším z fyzických trestů bylo samotné bičování, či rány holí. Takový trest dostal jen jeden Angličan. Byl jím Juan Bebel, rodák z Plymouth, který byl souzen roku 1601.²⁰⁰

¹⁹⁹ Ibid. Vol. 52, exp. 4 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 49 – 52.

²⁰⁰ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 100.

Jako jediný dostal trest galejí bez předchozího bičování jen John Farenton, vystupující i pod jménem Juan Raninton. Tento devětačtyřicetiletý rodák z Windsoru byl dělostřelcem na lodi Hawkinsovy výpravy *Jesus of Lubeck*. Byl chycen v San Juan de Ulúa a po prvním osvobození pracoval v zacatecaských dolech, až do doby, než si ho znovu předvolala inkvizice. Nemluvil španělsky, a tak mu při obhajobě pomáhal jistý Robert Sweeting. Byl shledán vinným a poslán na šest let na galeje.²⁰¹

Mezi nejlehčí tresty patřilo pokání na mši a nošení sanbenita (které však během trestu nebo alespoň po nějakou dobu, byli povinni nosit všichni odsouzení.) Štěstí z relativně lehkého trestu měl jen jediný Angličan. Byl jím jistý Juan, bez příjmení, který byl shledán inkvizicí vinným za luteránství a svatokrádež. Patřil mezi skupinu anglických a francouzských korzárů chycených v Méridě roku 1560. Lehčí trest byl pravděpodobně dán tím, že v tomto roce inkvizice ještě nebyla v Novém Španělsku oficiálně zavedena.²⁰²

Do poslední skupiny rozsudků jsem zařadil tzv. omilostňující rozsudky nebo rozsudky, kde není znám jeden konkrétní trest. Do této skupiny jsem dal rozsudky, které zajišťují souzenému to, že bude volný bez jakéhokoliv postihu nebo tento postih nebyl zmíněn. Takovýchto rozsudků, udělených osobám anglické národnosti, jsem našel čtrnáct a byly udělovány s výjimkami spíše v 18. a 19. století. Mezi rozsudky inkvizice v Novém Španělsku do této skupiny patří: *reconciliado* neboli smířený. U mnoha rozsudků jsem našel u ortelu pouze *reconciliado*, což znamenalo, že obžalovaný byl shledán vinným, ale odvolal se nebo přešel na katolickou víru a slíbil, že již bude věrným katolíkem, čímž uspokojil tribunál a v některých případech ho ani nečekal žádný dodatečný trest. V jiných případech jsem však u ortelu našel *reconciliado* a k tomu ještě trest, v těchto případech jsem ale za hlavní ortel do svých statistik považoval právě ten daný trest. Takových ortelů (tedy *reconciliado* bez dodatečného zmíněného trestu, jsem u Angličanů našel celkem sedm. Například v roce 1768 Juan Enrique Strong, který byl původem ze Stockholmu, ale v záznamech je uveden jako Angličan.²⁰³

Tři Angličané, kteří byli námořníky, a poté vězni v San Juan de Ulúa ve Veracruz. Přišli původem z Curaçaa²⁰⁴, byli souzeni roku 1787 a pravděpodobně byli *reconciliados*. Víme jen, že dva z nich byli ženatí a jeden z nich byl vdovec.²⁰⁵

²⁰¹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 53, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 56 – 57.

²⁰² BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 66.

²⁰³ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 1166, exp. 11 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 149.

²⁰⁴ Ostrov v Karibiku, který je dnes jednou ze čtyř zemí nizozemského království.

Další rozsudek, již plně osvobozující, zněl „propuštěn“. Našel jsem dva propuštěné Angličany. V těchto případech byli Angličané obvinění z protestantismu, ale byli propuštěni z nedostatku proti nim shromážděných důkazů. Ze stejného důvodu byli propuštěni další čtyři Angličané, kteří byli z protestantismu pouze podezřelí. Posledním Angličanem v této skupině rozsudků byl v roce 1683 Angličan jménem Thomas z Plymouth, který si zachránil svůj život tím, že odvolal, vše co před tím řekl a čemu také věřil.²⁰⁶

Mezi Angličany souzenými z protestantismu, jsem našel také jednu ženu. Vyslýchaná inkvizicí byla roku 1752 jistá Sara Lenci ve Veracruz.²⁰⁷ Detailnější informace se mi bohužel ale nepodařilo zjistit.

²⁰⁵ Ibid. Vol. 1240, exp. 8.

²⁰⁶ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 130.

²⁰⁷ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 720, exp. 12.

6.4.2 Francouzi

Francie byla jedinou románskou zemí, která málem podlehla náboženské reformaci. Půda byla dána již pragmatickou sankcí z Bourges roku 1438, kdy Karel VII. vyhlásil, že francouzští panovníci mohou sami dosazovat církevní hodnostáře.²⁰⁸ Dalším faktorem byl doposud živý boj proti kacířství (zejména proti Katarům a Valdénským), který ve čtyřicátých letech 16. století vyvrcholil zničením tří desítek měst v Provence a vyvražděním více než 3000 náboženských hodnostářů.

Z reformačních hnutí do Francie pronikalo nejvíce učení Jana Kalvína, jehož stěžejní dílo *Institutio religionis Christianae* (*Institute učení křesťanského náboženství*) bylo do francouzštiny přeloženo roku 1541. Z jeho učení o osmnáct let později vychází reformační náboženská konfese, která byla stěžejní pro největší skupinu protestantů - hugenoty.

Na počátku 60. let se ve Francii zformovaly dvě proti sobě válčící strany. Na jedné straně byla královna matka Kateřina Medicejská a katolický rod Guisů a na druhé straně protestantští Bourboni. Důležitou událostí pro budoucnost Francie byla tzv. Bartolomějská noc, která proběhla roku 1572. Při ní katolíci rozpoutali vraždění hugenotů, kteří se dostavili na svatbu protestantského Jindřicha Navarrského s katolickou Markétou z Valois. Po atentátu na Jindřicha III., který byl silně proti protestantům, se na trůn dostal právě protestantský Jindřich IV. Navarrský (1589 – 1610). Hlavní město se mu ale podvolilo, až když přešel na katolickou víru. Roku 1598 vydává edikt nantský, kterým dává náboženskou svobodu.²⁰⁹

Roku 1610 byl Jindřich IV. zavražděn a na trůn nastupuje jeho syn Ludvík XIII. (1610 – 1643), který zrušil některá privilegia udělená hugenotům ediktem nantským a začal s upevňováním absolutismu ve Francii. To vyvrcholilo za jeho syna Ludvíka XIV. (1643 – 1715), který svou moc neustále posiloval tak díky velké vojenské síly země, jenž v tomto období rostla a zejména ze strany státu byla hojně rozšiřována. Roku 1685 ruší Ludvík XIV. edikt nantský, nechává zbořit protestantské kostely, ruší protestantské školy a všichni protestanti musí přejít na katolickou víru nebo opustit zemi. Kdo to neudělal, byl tvrdě stíhán. Mnoho protestantů se proto v této době rozhodlo emigrovat do okolních zemí nebo i dále. Za Ludvíka XIV. dochází i k velkému francouzskému pronikání do kolonií nejen v Americe, ale také v Indii nebo Indonésii.

²⁰⁸ To sice směli také už kastilští panovníci od katolických veličenstev, ale ve Španělsku to nehrálo takovou roli.

²⁰⁹ ŠAROCHOVÁ Gabriela V, a kol. *Op. Cit.* S. 78 – 79 nebo Srov. též: MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1994. S. 123 - 147

V období francouzského absolutismu, které pokračovalo i za Ludvíka XV. a následně i XVI., rostly státní výdaje, spojené i s vedením mnoha válek. Vše vyvrcholilo státním bankrotem a následnou Velkou francouzskou revolucí 1789 a napoleonskými válkami.

Jak jsem uvedl v tabulce, tak počet Francouzů, souzených inkvizicí v Novém Španělsku za vyznávání nebo šíření protestantských myšlenek, byl druhý nejvyšší hned po Angličanech. Celkem tak bylo souzeno nebo obviněno 55 Francouzů. Z toho více než polovina (31) byla souzena v 16. století. Z těchto 31 Francouzů bylo přibližně čtrnáct chyceno a následně souzeno v bojích na Yucatánu v roce 1560. Další Francouzi souzení v 16. století, zejména v 70. letech, byli jedinci, kteří se buď také zúčastnili bojů na Yucatánu, Méridě nebo to byli členové Hawkinsovy výpravy a byli souzeni při velkém *autodafé* z roku 1574.

V 17. století bylo inkvizicí v Novém Španělsku souzeno Francouzů nejméně. Pouze devět jich muselo vypovídat před inkvizičním tribunálem. V tomto případě se jednalo zejména o jedince rozptýlené v průběhu celého století.

Ve století 18. se počet souzených protestantů, podobně jako u Angličanů, zvýšil. Francouzů bylo souzeno celkem patnáct. Všichni z těchto patnácti Francouzů byli souzeni ve druhé polovině 18. století a deset z nich vystoupilo před inkviziční tribunál v roce 1768.

Naopak v 19. století jsem nenašel ani jednoho souzeného Francouze.

Závěrečný rozsudek se mi podařilo zjistit u 46 Francouzů z celkového počtu 55, což je poměrně více než u Angličanů. V 18. století jsem zjistil vyřčený ortel nad všemi souzenými Francouzi, ve zbylých dvou stoletích se mi to nepodařilo zjistit pouze u pár jedinců.

Co se týče trestů, Francouzům bylo uděleno celkem šest trestů smrti, což je zdaleka nejvíce ze všech národností a dvakrát více než u Angličanů. Celkem čtyři Francouzi byli oběšeni. Kromě toho, že byli obviněni z protestantismu, tak jejich přitěžující okolností bylo, že se jednalo o válečné zajatce. Byli to: Guilberto Etienne, Isaac Dorven, Juan Hoscorio a Claudio Ivilin. Všichni byli korzáři, kteří se pod velením Pierrea Chuetota vylodili na Yucatánu, kde byli následně také pochyťáni. Celkem bylo při tomto vylodění pochyťáno více než deset Francouzů. Všichni čtyři byli popraveni v Méridě roku 1570. K jejich popravě přispělo spíše to, že se jednalo o válečné zajatce, než že by byli odsouzeni k trestu smrti jen

jako protestanti. I když například u Juana Hoscarna víme, že se jednalo o přesvědčeného hugenota a velice pravděpodobné to bylo i u ostatních členů výpravy.²¹⁰

Dalším Francouzem, který neunikl trestu smrti, byl Martin Cornu. Holič a rodák z Rouenu, který byl zatčen společně s dalšími námořníky ze skupiny Pierre Chuetota²¹¹ na Yucatánu roku 1570. Byl odsouzen a měl sloužit jako sluha. Pět měsíců tak působil u Gómeze de Castrillo a další dva u guvernéra Diega de San Julián. Rok poté, kdy byla oficiálně ustanovena inkvizice v Novém Španělsku, byl poslán do hlavního města, kde byl také souzen. Svědčil proti němu mimo jiné také jeho známý Pierre Sanfroy²¹², který neváhal a označil ho za luterána. Jeho proces, během kterého trávil čas ve vězení, trval přes dva roky. Rozsudek byl vyřčen a vykonán až při slavné *autodafé* 28. února 1574. Martin byl nejdříve udušen (pravděpodobně oběšen) a následně upálen.²¹³

Posledním Francouzem, nad kterým byl vyřčen nejvyšší možný trest, byl Guillaume Potier. Sanfroy v tomto případě svědčil v jeho prospěch, řekl o něm, že je dobrým křesťanem, což pro něj byla polehčující okolnost, a proto byl „pouze“ odsouzen k otroctví a následně poslán na galeje. Sloužil také v domě Beatriz de Montejo.²¹⁴ Potierovi se podařilo utéct, avšak podrobnější informace o jeho útěku nejsou bohužel známy. Je možné, že mu v útěku pomohli obyvatelé jedné indiánské vesnice, ve které byl naposled spatřen²¹⁵. Byl tedy souzen roku 1579 ve své nepřítomnosti a byl *relajado*, upálen²¹⁶ *en estatua*.

Co se týče trestů odnětí svobody a vyhoštění ze země, tak Francouzů, co si vyslechli takovýto rozsudek, jsem našel pouze osm. Avšak jediným Francouzem, jehož trestem bylo vězení, byl jistý francouzský námořník Luis Ramé, který se roku 1676 vylodil v Portoriku, kde byl zatčen a držen jako válečný zajatec po dobu šestnácti měsíců. Poté byl poslán do Veracruz, kde pracoval v pekařství. Do povědomí inkvizice se dostal poté, co odmítl jako tlumočník pomoci jistému Holanďanovi v jeho poslední hodině přejít ke katolictví. Byl uvězněn a poslán do hlavního města, kde se sám odmítl zříct protestantismu. Když se stále nedařilo ho přesvědčit, aby odvolal a přešel ke katolictví, byl mu omezen příděl potravy, což

²¹⁰ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 65.

²¹¹ Do této skupiny patřili: Pierre Sanfroy, Martin Cornu, Guillaume Cocrel, Guillaume de Siles, Jacques Mortier a Guillaume Potier.

²¹² Viz níže.

²¹³ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 53 – 54.

²¹⁴ Ibid. S. 76.

²¹⁵ MARTINEZ, Herlinda Ruiz. Tesis *La expedición del corsario Pierre Chuetot al Cincuncaribe y su desembarco en la Península de Yucatán, 1570-1574*, Universidad Michoacana de San Nicolás de Hidalgo, Facultad de Historia 2008. Dostupné z:

http://historiayprotestantismo.files.wordpress.com/2011/10/supervivientes_expedicion.pdf S. 5.

²¹⁶ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 1, exp. 49 nebo GRINGOIRE, Pedro. *Op. cit.* S. 174.

mu způsobovalo velké bolesti hlavy, migrény, nechut' k jídlu, pocity zvracení a počátky šílenství.

V těchto podmínkách strávil ve vězení rok, než se ho inkvizitoři snažili znovu konvertovat ke katolicismu a to tak, že ho inkvizitor navštěvoval každý týden po dobu tří měsíců. Inkvizitorům se stále nedařilo Ramého přesvědčit o správné víře, a tak mu byly znovu sníženy přídělky jídla, což ho dovedlo k téměř úplné ztrátě rozumu. (Do té doby si pamatoval jisté pasáže z Bible nazpaměť). Takto strávil další tři roky bez téměř jakékoliv změny. Je jen těžko uvěřitelné, že se to dalo vydržet.

Velice zvláštní také je, že se ho inkvizice snažila tak dlouho přesvědčit, aby konvertoval, přitom se jednalo o prakticky bezvýznamného jedince, kterého mohla kdykoliv upálit jako kacíře. Místo toho byl odsouzen k deportaci do Španělska, kde se ho měla ujmout místní inkvizice, která řešila závažnější případy. Než se tak stalo, strávil další čtyři roky ve vězeních v Mexiku, Veracruz, Havaně a nakonec Cádizu.

Zachránila ho až jeho manželka, která žila v Irsku, ale navštívila Londýn a pomocí vlivných osob dosáhla jeho osvobození. Ramé dorazil do Londýna 18. května 1687, strávil tedy jedenáct let v různých vězeních. V Londýně potom sepsal o svém dobrodružství zprávu. V té napsal, že společně bylo zajato a předáno inkvizici ve Veracruz celkem čtrnáct anglických důstojníků a další námořníci různých národností. Pět z nich odmítlo odvolat své náboženské smýšlení, bylo mučeno a následně upáleno roku 1683. Dalších devět přešlo ke katolictví. Dalších devět mužů bylo odsouzeno k smrti oběšením. U osmi se tak stalo, ale devátému Johnu Morganovi²¹⁷ byla udělena milost.²¹⁸ O těchto odsouzených jsem ale nenašel žádné další podrobnosti, co by o protestantech souzených inkvizicí v jím zmíněné době.

Dalším Francouzem, kterému ale kromě vězení byly uděleny jako trest i konfiskace majetku a pokuta, byl Rodrigo Horbert, odsouzený při velkém *autodafé* z roku 1601.

Dva Francouzi byli v rámci svého trestu a přechodu na katolickou víru poslání jako pomocníci do klášterů. Byli to Francisco Razen, který si vyslechl svůj rozsudek při *autodafé* v hlavním městě roku 1649, při kterém bylo souzeno více než sto obžalovaných nejen protestantů, ale také židů a jiných osob označených za kacíře. Mezi nimi byl například upálen i křesťan, který konvertoval k judaismu, don Tomás Treviño de Sobremonte. Mnozí další byli při tomto rozsudku také upáleni nebo oběšeni. Francisco Razen ale vyvázl jen se *sanbenitem* a

²¹⁷ Viz kapitola 6.4.1 Angličané.

²¹⁸ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 123 – 125.

dvěma roky nucených prací v klášteře. Poté měl být vyhoštěn ze všech západních kolonií španělské monarchie. Jelikož byl velice chudý, tak mu nebyla udělena ani žádná pokuta.²¹⁹

Druhým Francouzem poslaným do kláštera byl v roce 1768 Antonio Geliar. Tomu se však podařilo utéct.²²⁰

Celkem čtyři Francouzi byli vyhoštěni ze země. Prvním vyhoštěným Francouzem byl Juan Ortiz, tiskař a obchodník s obrazy, který vyrůstal ve Valladolidu ve Španělsku. Juan Ortiz byl udán v roce 1572 za to, že „přeříkával, věřil a provozoval učení Lutherovo“, tudíž se stal vážným podezřelým z hereze. Mimo to také prohlašoval, že útok Španělů na Hawkinsovy lidi u San Juan de Úlua byl zbabělým činem. On však všechna svá obvinění popřel, se slovy, že je věrným katolíkem.

V prosinci 1573 podstoupil celou řadu mučení, avšak přiznání z něj nebylo vymámeno. I když mu nebylo kacířství plně dokázáno, trestu neunikl, jelikož jeho obvinění byla natolik vážná. Byla mu udělena finanční pokuta a byl doživotně vyhoštěn z Ameriky. Odvolával se proti trestu se slovy, že nikdo jiný v celé Americe nedělá tak dobře jeho práci jako on. Vyhoštěn byl až následující rok.²²¹

Zbylé tři vyhoštěné Francouze jsem našel až v 18. století. Byli jimi Carlos Loret, který byl souzen roku 1768 za to, že věřil v Miltonovu představu ráje z díla *Ztracený ráj*. Dále Juliac Jaime, souzený roku 1771, a Armando Mejanes roku 1794 - 96, oba byli francouzští vojáci. Všichni tři byli vyhoštěni do Španělska.²²²

Co se fyzických trestů týče, Francouzům byly uděleny takové tresty celkem čtyři. Tři Francouzi dostali 200 ran holí, případně bičem a následné galeje a jeden Francouz dostal jen trest v podobě galejí bez předchozího bičování.

První, komu byl udělen takový trest, byl francouzský námořník (pro některé pirát), mnou již zmíněný Pierre Sanfroy. Narodil se kolem roku 1542 v městě Saint Vigor v Normandii ve Francii. Roku 1570 se ve francouzském přístavu dostal na loď, které velel Pierre Chuetot. Na lodi byli převážně hugenoti a mířila přes Azorské ostrovy na Santo Domingo a poté na Yucatan, kde přepadali malé lodě. O pár dní později zaútočili na ostrov Cozumel a jeho obyvatele. Zde ničili a rabovali kostely a snažili se přesvědčit indiány, že oni je přišli

²¹⁹ Ibid. S. 125.

²²⁰ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 1071 exp. 3.

²²¹ Ibid. Vol. 51 exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 171 – 173.

²²² BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 140, 162.

zachránit a že si sami mohou své náboženství volně vybrat. Během vylodění je napadli Španělé. Muži, kteří zůstali na lodi, tak uprchli na širé moře a ti, jenž zůstali na pevnině, byli nuceni se střetnout se Španěly. Ti zabili deset mužů z této posádky a dalších deset zajali. Mezi zajatými byl i Sanfroy. Čtyři muži byli popraveni.²²³

Ostatní byli přiděleni do rodin jako otroci, než dojde k zahájení samotného procesu. Sanfroy se stal vůbec prvním odsouzencem, který byl poslán do inkvizičního vězení v Mexiku, bylo to 24. března 1572. Sanfroy a další jeho společníci byli oficiálně obviněni ze: znevážení jména papeže, konzumace masa v pátek, opakovaného přetřívání Davidova žalmu a mnohých luteránských modliteb. Obvinění včetně Sanfroye všechna svá obvinění popřeli, kromě konzumace masa v pátek, ke kterému se přiznali, ovšem nepovažovali ho za velké provinění. U většiny z nich se jednalo o praktikující hugenoty. Svědci mimo jiné dosvědčili, že obvinění vyloupili a znesvětili kostel v Cozumelu ničením obrazů svatých a malbami nevhodných obrázků na zdi kostela. Ukradené věci používali k běžným potřebám, například pití z ukradeného kalicha.

Konkrétně proti Sanfroyovi svědčilo celkem 28 svědků. 11. prosince 1573 podstoupil Sanfroy mučení, při kterém tvrdil, že není luterán, ale katolík. Řekl, že na lodi bylo možná pár luteránů, ale že většina z námořníků jsou loajálními katolíky. Avšak se silícím mučením se přiznal, že odříkával některé protestantské modlitby, ale že nevěděl, zda jsou dobré či špatné. Dále řekl, že na lodi vycházel s některými luterány, protože mu přišly některé jejich názory dobré, ale že předtím ve Francii byl dobrým katolíkem. Jak ale mučení sílilo, tak se začínal doznávat k čím dál více obviněním. Přiznal, že se rozhodl být luteránem po svém návratu do Francie z jedné cesty, ale že teď svého rozhodnutí lituje a chce se napravit a být opět dobrým katolíkem. Nejdříve tvrdil, že o dalších obviněných nic neví, že občas na lodi něco podezřelého slyšel, ale to je vše. Ale jakmile došlo k použití útrpného práva, začal prozrazovat více. Ve své výpovědi několikrát zmínil Admirála Francie (myslel tím velkého vůdce hugenotů Gasparda de Coligny)²²⁴, dále se zmínil i o Princi z Condé.²²⁵

Se stupňováním mučení začal Sanfroy žádat o soucit a slitování. Začínal se doznávat k čím dál více proviněním nebo říkal věci, které mu naopak mohly prospět, i když

²²³ Viz výše v této kapitole: Francouzi, co dostali trest smrti.

²²⁴ Hrabě Gaspard II. Coligny (1519 – 1572). Iniciátor francouzské kolonie v oblasti Rio de Janeiro. Zavražděn při Bartolomějské noci.

²²⁵ Ludvík I. de Condé (1530 – 1569). Vůdce hugenotů ve třech prvních náboženských válkách ve Francii. Byl zavražděn roku 1569. Jeho rodová větev poté tvořila vedlejší větev Bourbonů, tzv. knížat de Condé.

pravděpodobně nebyly pravdou. Například řekl, že ve Francii bojoval na straně krále proti hugenotům.

O měsíc později 11. ledna 1574 rozhodl tribunál, že Sanfroy bude zbaven veškerého majetku, bude mu uděleno 200 ran bičem a bude sloužit šest let na galejích. Jen jeden ze soudců hlasoval pro trest smrti pro Sanfroye. Konečný verdikt padl při *autodafé* 28. února a hned o den později byl vykonán trest 200 ran. O další týden později již Sanfroy a další takto odsouzení seděli na galejích. Sanfroy unikl vyššímu trestu pravděpodobně především díky svým vzrůstajícím výpovědím a po mučení i některým svědectvím proti jiným osobám.

Sanfroye fyzicky popisuje jeden dopis od honduraského biskupa jako: dvacetiosmiletého, v dobré formě, bílého muže s rudým obličejem, vousy a znaménkem (jizvou) u levého oka.²²⁶

Druhým Francouzem se stejným osudem jako Sanfroy byl Guillaume Cocrel, který pocházel ze stejné lodi a prošel podobným procesem jako Sanfroy, než byl odsouzen ke 200 ranám a 10 letům na galejích. Když byl chycen Španěly, bylo Cocrelovi kolem dvaceti let.²²⁷

Posledním Francouzem se stejným trestem byl jistý Miguel Jaques, který byl odsouzen roku 1603 k bičování, vyhoštění ze země a nespecifikovanému počtu let na galejích. V tomto případě se jednalo o recidivistu, jelikož v záznamech můžeme najít, že už byl předtím zadržen a potrestán, ale během výkonu trestu uprchl. Zde můžeme tento trest považovat také za nízký, jelikož recidivisté, které se podařilo znovu chytit, byli většinou posláni na smrt.²²⁸

Na čtyři roky galejích byl poslán i jistý dvacetiletý Guillaume de Siles, který jako Sanfroy nebo Cocrel pocházel ze stejné lodi. Guillaume dostal o trochu lehčí trest, neboť o něm Sanfroy vypověděl, že není luteránem.²²⁹

Celkem jedenáct Francouzů vyvázlo pouze s trestem pokání. Trest spočíval v tom, že museli jen veřejně po určitou dobu nosit *sanbenito*, proto se jednalo o jeden z nejlehčích trestů. Jedním z nich byl Pedro Bruxel, který byl roku 1560 společně s dalšími deseti odsouzen za pirátství, luteránství a drancování v Hondurasu. Také měli uvařit v kotli sošku jezulátka. Za tyto prohřešky se jednalo o poměrně nízký trest, pravděpodobně mimo jiné také z důvodu, že v této době ještě nebyl ustanoven oficiální úřad inkvizice v Novém Španělsku.²³⁰

²²⁶ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 50, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 84 - 88.

²²⁷ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 49.

²²⁸ *Ibid.* S. 117.

²²⁹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 58, exp. 5 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 88.

²³⁰ BÁEZ-CAMARGO. *OP. CIT.* S. 47.

Zbylých 17 Francouzů dostalo omilostňující rozsudek nebo ortel zněl jen *reconciliado* a nevíme, zda následoval nějaký další trest, či nikoliv. Takový ortel si vyslechlo celkem šest Francouzů, mezi nimi byl jistý Jaques Mortier, který byl zatčen a souzen stejně jako Sanfroy, on ale veškerá, podobně jako jeho kolegové, svá obvinění popřel (kromě pojídání masa v pátek) a mohlo mu pomoci i to, že ho Sanfroy označil za dobrého katolíka, podobně jako to udělal v případě Guillaumea de Siles. Mortier však v inkvizičním žaláři 3. září 1572 onemocněl a 12. září na následky nemoci umřel.²³¹

Dva Francouzi se dočkali omilostňujícího rozsudku v podobě propuštění. Prvním byl Pedro Ocharte narozený roku 1532 v Rouenu. Byl zetěm prvního tiskaře v Americe Juana Pablose. Byl souzen inkvizicí roku 1572 po udání, že skrýval knihy s Lutherovými názory. Podstoupil mučení, ve kterém vše popřel, a byl propuštěn jako muž „dobrého vědomí a mála zla“.²³²

Druhým propuštěným byl Nicolas Masy, který byl roku 1768 tajně vězněn, ale brzy propuštěn na svobodu. Obviněný byl z toho důvodu, že se vysmíval inkvizičním procesům a duchovním či řeholníkům. Tato obvinění nebyla nijak podložená, ani v nich nic nenaznačovalo, že by se jednalo o protestanta.²³³

Dalších devět Francouzů bylo z protestantismu pouze podezřelých. Avšak důvody jejich neodsouzení byly různé. Někteří z nedostatku důkazů potřebných k zahájení líčení nebo například i z důvodu nedůvěryhodného svědectví. V takovýchto případech byli obvinění zproštěni.

U jiných nám chybí více informací, víme jen, že s nimi byl zahájen proces, ale nevíme další podrobnosti. Celkem 8 z 9 takto obviněných bylo v druhé polovině 18. století, většinou se jednalo o vysmívání duchovním nebo rouhání.

²³¹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 49, exp. 9 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 72.

²³² AGN/INQUISICIÓN, Vol. 51, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 169 – 170.

²³³ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 168.

6.4.3 Vlámové

Dějiny Vlámů, obyvatelů dnešní Belgie, jsou od roku 1477, kdy zemřel poslední burgundský vévoda Karel Smělý²³⁴ součástí dějin Nizozemí, kteréžto pak v téže roce zdědili Habsburkové, a tím se stalo součástí Svaté říše římské. Pro jižní část tohoto území se vžil název Flandry a severu se začalo říkat Nizozemí. Obě tato území měly společného královského místodržitele (generálního guvernéra) a společný sněm (generální stavy). Avšak panoval zde velký rozdíl mezi románským jihem a germánským severem, který se otevřel náboženské reformaci, zejména zde byli kalvinisté a novokřtěnci (anabaptisté). U luteránů bylo zastoupení menší. Velkým centrem kalvinistické reformace bylo například přístavní město Antverpy nebo Emden, kde měli poměrné zastoupení i francouzští hugenoté. Flandry zůstávaly silně katolické a snažily se o velké represe vůči nekatolíkům. Zejména nevlastní sestra Filipa II. a zdejší místodržitelka, Markéta Parmská, podporovala inkvizici. Ve stejném duchu pokračoval i další místodržící vévoda z Alby (v úřadu od roku 1567), který nechal popravit vůdce odbojníků Lamoraala hraběte z Egmontu a Philippa hraběte z Hoornu. Ale ani za jeho nástupce, vévody z Parmy, nepřicházel vytoužený výsledek a roku 1578 byla vytvořena araská unie, která byla základem pro budoucí Španělské Nizozemí. Protestantské provincie na to rychle zareagovaly a pod vedením Viléma Oranžského o rok později vyhlásili utrechtskou unii a v roce 1581 sedm z nich dokonce nezávislost na Filipovi II. Příměří nastalo až v roce 1609, kdy bylo vyhlášeno Spojené Nizozemí. Oficiálně uznáno bylo ale až společně s vestfálským mírem na konci třicetileté války.²³⁵

Spojené Nizozemí se později stává evropskou a koloniální mocností, která v tomto směru funguje podobně jako Anglie (Velká Británie) a je založena na specializovaných obchodních společnostech. Jižní část Nizozemí zůstává katolická a známá pod jménem Španělské Nizozemí²³⁶ oficiálně spadá pod Svatou říši římskou.

Třetím nejpočetněji souzeným národem na území Nového Španělska byli Vlámové. Celkem jsem našel 38 souzených mužů, kteří byli obviněni z protestantismu a dalších prohřešků a kteří pocházeli nebo se narodili v oblasti Flander. Z těchto 38 se mi u 29 podařilo zjistit rozsudek, který nad nimi byl vyřčen, ať už byl osvobozující, či byl obviněnému udělen nějaký konkrétní trest.

²³⁴ Flandry byly od roku 1384 součástí burgundského vévodství.

²³⁵ ŠAROCHOVÁ Gabriela V, a kol. *Op. cit.* S. 73 – 75.

²³⁶ Do roku 1706, od roku 1714 – 1794 jako Rakouské Nizozemí. Poté zde začíná francouzská nadvláda.

Nejvíce Vlámů, přes 20, si vyslechlo svůj rozsudek při velkém *autodafé* z 25. března roku 1601 v dnešním Ciudad de México. Při tomto *autodafé* bylo, podle dostupných zdrojů, souzeno přes 120 přítomných obviněných a dalších 19 v jejich nepřítomnosti, z toho 32 bylo souzeno za luteránství nebo kalvinismus.²³⁷ V 17. století to kromě těchto zmíněných byli už pouze jedinci, dva z nich byli souzeni v Manile. Ve století 16. bylo Vlámů souzeno pouze sedm, většinou se jednalo o jedince, kteří byli součástí výpravy pod vlajkou jiné národnosti. A ve století 18. to bylo dokonce o tři méně, většina z nich v 60. letech. V 19. století jsem nenašel žádného souzeného protestanta této národnosti.

Co se týče trestů, tak žádný Vlám nedostal trest smrti. Nejčastějším trestem uděleným této národnosti byla pokuta, následná konfiskace majetku a vězení. Takových trestů bylo uděleno celkem čtrnáct a většina z nich při již zmíněném *autodafé* z roku 1601. Jedním z takto odsouzených, byl Alberto Rodrigo, který se zřekl luteránství, podobně jako většina dalších. Díky tomu se pravděpodobně i vyhnuli trestu smrti.²³⁸

Vězením si prošli ještě další příslušníci této národnosti. Jedním byl sedmnáctiletý kalvinista Juan Guillermo, který se ale *autodafé* nedočkal, neboť následkem pádu ve vězení zemřel. Dalším byl Pedro Pedro, kalvinista, kterému se sice roku 1601 podařilo utéct a dostat se až na Filipíny, kde byl ale znovu chycen a dopraven zpátky do Nového Španělska, kde byl opět souzen roku 1603 a odsouzen ke konfiskaci majetku, 200 ranám bičem, 10 rokům na galejích a doživotnímu vězení.²³⁹ Tento přísnější trest než ostatní byl bez pochyby dán jeho útekem, tudíž se z něj stal recidivista, nad kterými obecně padaly přísnější tresty.

Utéct se podařilo také Adrianu Cornelliovi, korzárovi, který byl odsouzen také ke 200 ranám bičem a vězení. Poté se mu podařilo utéct, ale byl také vzápětí chycen, podobně jako Pedro Pedro v roce 1603. Kromě již předchozího trestu musel sloužit na galejích, po kterých byl následně vyhoštěn ze země.²⁴⁰ Podobný rozsudek, jako u předchozích dvou, byl vyřčen i nad jistým Giliensem, který mimo jiné bojoval jako korzár proti katolickým zemím. Byl obviněn ze znesvěcení chrámů a ničení svatých předmětů a odsouzen ke 200 ranám bičem, 5 letům galejí (zde je zdůrazněno, že musel veslovat a neměl nárok na odměnu, což ale předpokládám, že neměla většina) a doživotnímu vězení.²⁴¹

²³⁷ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 97.

²³⁸ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 167, exp. 7 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 97 – 98.

²³⁹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 165, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 122.

²⁴⁰ BÁEZ-CAMARGO. *Op. Cit.* S. 107.

²⁴¹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 166, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 115.

Jorge de Brujas, také souzený roku 1601, za to že se zřekl protestantského vyznání, dostal pouze pokutu a tři roky vězení, ale s tím, že už nikdy nesmí opustit Nové Španělsko.²⁴² Posledním s obdobnou formou trestu byl Juan Perrin, který byl členem Hawkinsovy výpravy. Ten byl nejprve odsouzen k pěti letům nucených prací v augustiniánském klášteře, avšak jeho proces byl znovu otevřen a trest přehodnocen. Po přehodnocení byl poslán na čtyři roky na galeje. Důvod tohoto přehodnocení se můžeme jen domnívat.²⁴³

U zbylých devíti Vlámů nemůžeme určit přesný trest, jaký dostali. Jeden z nich (Adrian Suster) se stal pouze podezřelým z toho důvodu, že hlásil, že každý národ by měl bránit svůj zákon a tedy i náboženství. Nebyl souzen přímo inkvizičním tribunálem při *autodafé* a zůstal tedy pouze podezřelým.²⁴⁴

U ostatních osmi víme, že všichni byli *reconciliados*, ale nevíme, zda následoval nějaký další trest. Jeden z nich, jistý Juan Bauberniquen, byl souzen roku 1540 ještě biskupem Zumárragou.²⁴⁵

Kauza obviněného Juana Godarta, který měl být souzen roku 1603, byla z neznámých důvodů přerušena a byl propuštěn. Je však pravděpodobné, že byl jeho proces poté znovu otevřen.²⁴⁶ Podobně na tom byl i jistý kalvinista Pedro Pablo.²⁴⁷ Zbylí tzv. *reconciliados* bez známého dalšího trestu byli souzeni v 60. letech 18. století.

Většina souzených Vlámů pocházela z Antverp, Brugg nebo jiných přístavních nebo malých měst z okolí velkých přístavů.

²⁴² BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 101.

²⁴³ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 166, exp. 7 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 74.

²⁴⁴ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 164, exp. 6 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 176.

²⁴⁵ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 2, exp. 11 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 39.

²⁴⁶ *Ibid.* Vol. 261, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 115.

²⁴⁷ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 121.

6.4.4 Němci

Roku 1517 zveřejňuje Martin Luther svých 95 tezí a s tím začíná i velká vlna reformace, která se poté začala šířit po celé Evropě. Od roku 1493 je oficiálním názvem Svatá říše římská národa německého, která sestávala z 10 správních okrsků (říšských krajů) a dvou zcela autonomních celků (zemí Koruny české a Švýcarského spříseženstva). První zemská církev, která se hlásila k učení Martina Luthera, byla v pruském vévodství, nad kterým byl později vyhlášen interdict. Proti němu podali evangeličtí stavové roku 1529 na druhém sněmu ve Špýru protest, a proto se od tohoto data začíná pro ně používat označení „protestanti“. Prvním vážnějším ozbrojeným konfliktem mezi severním a středním protestantským Německem (které se sdružuje v tzv. Šmalkaldský spolek) a katolickým jihem, dochází v letech 1546 – 1547. Katolická strana zde sice vyhrává, ale o necelých deset let později musí katolická strana vydat ústupek ve formě augšpurského náboženského smíru²⁴⁸ a začíná zde fungovat zásada *koho země, toho náboženství* (lat. *Cuius regio, eius religio*).²⁴⁹

Roku 1608 se protestantská knížata sdružují v protestantskou unii a o rok později, jako reakce na to, vzniká liga římskokatolických knížat.²⁵⁰ Tyto dvě strany proti sobě později bojují v celoevropském konfliktu známém jako třicetiletá válka (1618 – 1648), která končí vestfálským mírem a novým uspořádání Evropy.

Protestantů, kteří pocházeli z německých zemí, odsouzených inkvizicí v Novém Španělsku, bylo o deset méně než Vlámů.²⁵¹ Z celkového počtu 28 souzených se mi bohužel podařilo zjistit rozsudek pouze u necelé poloviny (13).

Nejvíce souzených Němců bylo v 17. století (14) a většina z nich byla souzena při *autodafé* z roku 1601. O století dříve byli inkvizicí v Novém Španělsku souzeni pouze čtyři Němci obvinění z protestantského vyznání nebo sympatií s tímto reformním hnutím. Ve století 18. bylo takto souzených devět a o století později jsem našel jen jednoho souzeného

²⁴⁸ Augšpurský náboženský mír roku 1555 byl ústupkem katolické církve, který ale platil pouze pro osoby svobodného stavu, tedy šlechtice a měšťany svobodných říšských měst. Poddaní se museli, ohledně vyznání, podrobit své vrchnosti.

²⁴⁹ ŠAROCHOVÁ Gabriela V, a kol. *Op. cit.* S. 70 – 73 nebo srov. též: MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER a Hanna VOLLRATH. *Dějiny Německa*. 2. dopl. vyd. Praha: Lidové noviny, 1999. S. 78 – 97.

²⁵⁰ ŠAROCHOVÁ Gabriela V, a kol. *Op. cit.* 152.

²⁵¹ Jednotlivých měst Svaté říše římské národa německého.

Němce a to roku 1801, jistého Miguela Fisera.²⁵² Ovšem jak ve století 18., tak u jednotlivce souzeného ve století 19. se mi nepodařilo najít rozsudek nebo trest, jež obvinění dostali.

Jak jsem uvedl výše, tresty jsem našel pouze u třinácti souzených Němců, z těchto 13 padnul jediný trest smrti. Dostal ho jistý Simon de Santiago, třicetšestiletý muž původem z okolí Brém. Byl podezřelý z kalvinismu, což nejprve popřel, ale poté se přiznal, že je kalvinistou již od svých osmi let. Svůj první rok ve vězení se snažil předstírat bláznovství, aby byl zbaven příčetnosti a trest by tedy byl nižší. Avšak s pomocí útrpného práva z něj bylo vymámeno nejen přiznání, že je kalvinistou, ale také to, že je naprosto příčetný a že se za blázna pouze vydával. Zároveň ale také řekl, že stále věří v kalvínskou víru a že se jí za žádnou cenu nevzdá a nepřijme římskokatolickou víru za svou. Toto vyjádření je poměrně ojedinělé, většina osob, která podstoupila útrpné právo nebo byla mučena, nevydržela nátlak a vzdala se svého protestantského vyznání (proto také většina dostala mírnější trest). Poté, co stál čtyřikrát před tribunálem, který se ho neúspěšně snažil přesvědčit, aby se zřekl víry a přešel na římskokatolickou, tribunál uznal, že obžalovaný je nenapravitelný a byl odsouzen k upálení zaživa roku 1601.²⁵³

Ostatní odsouzení Němci vyvázli s lehčím trestem, ale ne všichni přežili. Např. jistý Enrique Alemán, tesař původem z Lubecku, umřel ve vězení, když čekal na svůj konečný ortel. Byl *reconciliado en estatua* při *autodafé* z roku 1601.²⁵⁴ Úmrtí v inkvizičním vězení nebyly ojedinělé, což pouze dokazuje fakt, že podmínky ve vězení byly na hranici přežití a únosnosti duševního zdraví. Tyto podmínky měly ale jasně daný záměr a to ten, aby se obviněný pod velkým nátlakem přiznal ke své herezi, zřekl se jí a přešel na katolickou víru.

Dalším čtyřem Němcům byla za trest udělena pokuta, byl jim zkonfiskován veškerý majetek a byli posláni do vězení. Jednomu z nich, Juanu del Campo z Hamburku, se podařilo ještě s dalšími dvěma odsouzenými utéct.²⁵⁵ Jedním z nich byl i další Němec Juan Thames, kterého se ale podařilo znovu chytit o dva roky později. Roku 1603 byl znovu souzen a odsouzen k ranám bičem, galejím a doživotnímu vyhoštění ze země.²⁵⁶

Také útky z vězení se stávaly poměrně často. Můžeme se tedy domýšlet, že vězení a podmínky v nich nebyly špatné jen proto, aby se zrychlil proces přiznání vězňů, ale také z důvodu nedostatku financí nebo neochoty je do něj vkládat. Další možností, se kterou

²⁵² AGN/INQUISICIÓN, Vol. 1405, exp. 5.

²⁵³ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 127 – 129.

²⁵⁴ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 167, exp. 2 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 98.

²⁵⁵ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 167, exp. 4 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 101.

²⁵⁶ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 165, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 129.

můžeme spekulovat, jsou úplatky. Strážcům mohl být od obviněného nabídnut úplatek, za to že jim nějak pomohou s útekem. Ve většině případů se ale uprchlíky podařilo znovu chytit, v takových případech pak padaly tresty vyšší. Nestávalo se, nebo jsem nenašel případ, že by se někomu podařilo utéct vícekrát.

Roku 1574 byl, jako člen Hawkinsovy výpravy odsouzen k 200 ranám holí a šesti letům galejí jistý Roger Armar, známý pod jiným jménem jako Pablo Batista, o kterém nevíme s určitostí, zda byl Němec nebo Holanďan. Ve stejné době byl odsouzen však i jistý Rogent Siert (Pedro Batista), o kterém víme, že byl Němec, a oba byli výrobci zbraní. Je tedy velice pravděpodobné, že se jednalo o téhož člověka. Vzhledem k tomu, že i jejich křestní jméno je velice podobné a lehce zaměnitelné. To ale nemůžeme s určitostí potvrdit.²⁵⁷

U zbylých pěti Němců, u kterých je znám rozsudek, víme jen, že byli *reconciliados*. Tyto odsouzené spojuje to, že všichni byli souzeni v první třetině 17. století a minimálně u dvou byl rozsudek vyřčen tajně, jako například u Simona Knoblocka.²⁵⁸ Je tedy pravděpodobné, že v jejich případech byli propuštěni.

O Němcích souzených v 18. století se mi bohužel nepodařilo najít detailnější informace, než jméno, rok a místo soudu. U jediného z nich (Juana Bautisty Saqueneze), se mi kromě toho, že byl souzen kolem roku 1748 v Mexiku, podařilo zjistit, že byl propuštěn na podmínku.²⁵⁹

Podobně jako Vlámové, téměř všichni Němci pocházeli z přístavních měst. Většina pocházela z největšího přístavu, z města Hamburk, další z Lubecku nebo Brém, které sice nejsou přímořské, ale protéká jimi řeka Vezera, která ústí do Severního moře, a tak zámořské lodě vyplouvaly i odsud.

²⁵⁷ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 149, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 38, 88.

²⁵⁸ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 271, exp. 15 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 119.

²⁵⁹ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 931, exp. 22.

6.4.5 Holand'ani

Krátké dějiny Holandska jsem popsal v kapitole 6.4.3 „Vlámové“.

Holand'ani už patří mezi národy, kde odsouzení protestanti byli spíše jednotlivci. Často to byli jedinci ve službách nebo na lodi jiné země, nebo se jednalo i o korzáry. Celkem jsem našel čtrnáct souzených za protestantskou víru nebo chování, ale pouze u šesti z nich víme trest, který za tento prohřešek následoval.

Souzení Holand'ani jsou zastoupeni ve všech čtyřech staletích, co inkvizice v Novém Španělsku fungovala. Ve století 16. byli souzeni tři, o století později jich bylo sedm, z toho tři byli souzeni v Manile. V 18. století znovu tři a ve století 19. jeden Holand'an. Údaje o trestech máme jen u těch ze století 16. a 17.

Žádný ze souzených Holand'anů nedostal trest smrti. Nejprísnejší trest dostal jistý Pablo de Leon, člen Hawkinsovy výpravy, který byl odsouzen roku 1574 k 200 ranám bičem a 6 letům galeji.²⁶⁰

Odnětí svobody jako trest si odnesli dva Holand'ani. První, jistý Gerardo Pedro, přiznal, že ve své zemi vyznával protestantskou víru. Během procesu se jí zřekl, a proto byl odsouzen roku 1596 k dvěma rokům v konventu, „aby se mu dostalo správného katolického učení“.²⁶¹

Druhým, o kterém se nám dochovalo více informací, byl holandský tiskař, původem z Harlemu, Cornelio Adrián César, vlastním jménem de Keyser. Byl jedním z protestantů souzených při velkém *autodafé* z března 1601. Cornelio byl sirotkem už od svých dvou let a vyrůstal se svou tetou. O několik let později utekl a přidal se k armádě, kde sloužil jako poslíček. Rodině se však podařilo ho najít a poslala ho jako učně k tiskaři Ketelovi. Odtamtud ve dvanácti letech přešel k větší společnosti, která spadala pod významného francouzského tiskaře Christophea Plantina²⁶², který byl jmenován královským tiskařem samotným Filipem II.

V roce 1595, ve svých 23 letech, kdy už byl dobrým tiskařem, se rozhodl cestovat a odplul do Španělska, kde se přihlásil na loď San Rafael mířící do Nového Španělska. Nejdříve přistál v San Juan de Úlua, poté se přesunul na Floridu a do Havany. Poté se vrátil

²⁶⁰ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 53, exp. 4 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 67.

²⁶¹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 59.

²⁶² Christophe Plantin (1520 – 1589).

zpět do San Juan de Úlúa, odkud putoval pro změnu do Mexika, kam dorazil koncem roku 1595 nebo začátkem roku 1596. Zde pokračoval ve svém zaměstnání tiskaře, o které byla velká poptávka, zejména o ty ze severní Evropy. Pracoval v dílně Pedra Ocharte,²⁶³ kterou po něm řídila jeho vdova, kde dostával kromě jídla a ubytování i plat, 170 pesos ročně. Začal spolupracovat s Guillermem Enríquezem²⁶⁴ a oba začali pracovat u známého hydraulického inženýra a tiskaře Němce Enrica Martíneze. Cornelio se nikdy netajil svou vírou, toho Enríquez využil, aby se ho zbavil, a udal ho inkvizici.

V roce 1597 ho inkvizice zatkla, společně s ním ale zatkla i jeho kolegu Enriqueze, oba poté svědčili proti sobě. Paradoxem je, že oba sice mluvili dobře španělsky, ale u výsledku jim překládal jejich bývalý nadřízený Martínez. Celkem sedm svědectví bylo mířeno proti Corneliovi, čtyři přímá a tři nepřímá, kdy měli lidé pouhé podezření. Kromě zmíněného protestantství byl obviněn i z boje za nezávislost Nizozemí proti španělské koruně. K oběma obviněním se přiznal, s tím, že je ale ochoten přijmout katolictví za svou víru.

Byl odsouzen ke konfiskaci majetku a třem letům vězení. První dva roky měl sloužit v konventu Santiago de Tlatelolco v Mexiku, aby se naučil a přijal katolickou víru a poslední rok měl strávit v tajných vězeních inkvizice s tím, že po uplynutí trestu nemůže bez vědomí inkvizice opustit Nové Španělsko. V konventu pracoval u opata jako tiskař a učil indiány svému řemeslu. Avšak s opatem nevycházel moc dobře, ten si na něj a jeho chování několikrát stěžoval právě u inkvizice. Poslední rok mu byl dovolen strávit také v konventu, a tak se vyhnul inkvizičnímu vězení.

Odebrání majetku ztížilo Corneliovi práci v budoucnu, kdy musel začínat od začátku. Roku 1604 si vzal jistou Luisu de Robles. V tuto chvíli je zřejmé, že již dříve přijal katolictví za svou víru, jinak by ke sňatku nemohlo dojít. V následujících letech pracoval jako tiskař pro mnoho osob a poslední zmínka o něm v souvislosti s tiskem je z roku 1633. Je pravděpodobné, že dožil v Mexiku, ale datum jeho úmrtí je neznámé.²⁶⁵

Dva Holanďané byli z Nového Španělska vyhoštěni. Prvním byl Enrique de Holanda, obuvník, který byl roku 1569 odsouzen v Méridě k vyhoštění, avšak podařilo se mu zůstat

²⁶³ Viz kapitola 6.4.3 Francouzi

²⁶⁴ Vlám, který byl odsouzen 25. března 1601 k vězení, pokutě a konfiskaci majetku.

²⁶⁵ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 165, exp. 5 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 102 – 107.

v Campeche.²⁶⁶ A druhý, Samuel Esteban González, jehož kauza byla roku 1696 zrušena a on byl vyhoštěn.²⁶⁷

U pouhého podezření zůstalo obvinění z roku 1637 na Juana Boota, kterému bylo 58. Bylo proti němu vznešeno celkem 23 bodů obžaloby. Avšak bylo prokázáno, že všechny vzešly od jeho osobních nepřátel, a tak byla jeho kauza suspendována. Byl propuštěn s dodatkem *ad cautelam*²⁶⁸, kdy musel nějaký čas strávit v jezuitské škole se zákazem opustit Nové Španělsko i samotné město Mexiko.²⁶⁹ Další obviněným byl roku 1781 Severo Anzures ve Veracruz, avšak na následky nemoci zemřel v nemocnici.²⁷⁰

O dalších souzených Holanďanech bohužel nemáme detailnější informace.

²⁶⁶ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 65.

²⁶⁷ Ibid. S. 115.

²⁶⁸ Jako preventivní opatření.

²⁶⁹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 156 – 157.

²⁷⁰ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 1197, exp. 12.

6.4.6 Španělé

Odsouzených rodilých Španělů za vyznávání protestantské víry jsem našel celkem čtrnáct, z toho u deseti je znám rozsudek. Co se týče rozložení do staletí, kdy byli tito Španělé souzeni, tak pět z nich bylo souzeno v 16. století, o století později to byli jen tři. Ve století 18. jsem našel znovu pět souzených Španělů. U jednoho se mi nepodařilo zjistit rok, ani století, kdy byl za svůj prohřešek zadržen.

Dva Španělé za svůj prohřešek dostali trest smrti. Prvním byl Sebastián Álvarez z Galície. Tomuto svobodnému výrobcí zlata bylo 63 let. Byl odsouzen k upálení roku 1659. V poslední chvíli to vypadalo, že Álvarez chce odvolat a přijmout katolickou víru, proto bylo jeho upálení zrušeno a byl zahájen nový soud. V opakujícím se procesu nedošlo k přesvědčení Álvareze, aby se zřekl víry, a tak byl jeho trest potvrzen. Byl oběšen a o dva dny později upálen. Álvarez byl mimo jiné také označen za blázna, jelikož se považoval za samotného Ježíše Krista.²⁷¹

Společně s Alvarezem byl k trestu smrti odsouzen také šedesátiletý Pedro García de Arias, který byl pastýřem ovcí. Poté byl šest měsíců u karmelitánů²⁷² a následně se stal poustevníkem. Během svých cest napsal několik převážně náboženských děl. Tato díla byla inkvizicí shledána jako kacířská a Pedro García byl označen za člena *alumbrados* a vyznavače Luthera, Kalvína a dalších inkvizicí označených kacířů. Byl odsouzen roku 1659 k trestu smrti oběšením a následnému upálení.²⁷³

U obou těchto Španělů je zajímavý jejich pokročilý věk a tedy i výše trestu, jelikož v mnoha případech se inkvizice ohlížela na věk obviněného s tím, že pokročilý věk býval polehčující okolností. V těchto případech se tak ale nestalo. Důvody mohou být různé, ať už z obavy jejich dalšího šíření protestantské víry nebo jen přísností daného tribunálu.

Ostatní souzení Španělé už vyvázli s lehčími nebo žádnými tresty. Jen jediný trest odnětí svobody byl udělen roku 1790 Joaquínu Muňovi Delgadovi. Joaquín byl námořník, který se hodně zajímal o fyziku a chemii. Do Mexika přišel z Havany v roce 1784. Byl označen za kacíře za jeho příliš materialistické smyšlení a byl odsouzen k veřejnému pokání. Následně měl být s podmínkou vězení propuštěn, avšak zůstal uvězněný v tajném inkvizičním vězení.

²⁷¹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 99.

²⁷² Zkr. pro Řád bratří blahoslavené Panny Marie na hoře Karmel, což je žebravý katolický řád, založený a následně i složený převážně z poustevníků.

²⁷³ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 114 – 115.

Odtud ho roku 1791 převezli do Peñón de Vélez de la Gomera, což bylo španělské vězení na území dnešního Maroka.²⁷⁴ Poslední zpráva o něm je z roku 1795, kdy dorazil vážně nemocný do Málagy.²⁷⁵

U pouhého podezření, avšak s následným trestem, zůstal také případ z roku 1765. Obviněným byl čtyřicetiletý kapitán lodi, původem zedník Juan Pablo de Echegoyen, u kterého byla nalezena kniha jednoho anglického kacíře. I když jemu nebyla vina nikdy prokázána, byl donucen se zřici veškerých kacířských myšlenek a byl doživotně vyhoštěn z Ameriky.²⁷⁶

Propuštění se dočkal šedesátitřiletý muž, který se dobrovolně přiznal k tomu, že se scházel s Angličany a cestoval s nimi do protestantských zemí. Jeho proces se odehrál roku 1696 a téhož roku byl volný. Toto propuštění je velice zajímavé, i když se doznal, tak vyvázl bez jakéhokoliv trestu, pravděpodobně díky svému vysokému věku a dobrovolnému přiznání. Jeho propuštění ale nebylo nijak vysvětleno, proto se můžeme o těchto důvodech jen dohadovat.²⁷⁷

Biskup a inkvizitor Zumárraga řešil dva případy Španělů obviněných z protestantismu. U obou ale zůstalo jen u podezření. Jeden z nich (Pedro de Sevilla) prohlašoval, že by bylo lepší, kdyby duchovní mohli vstupovat do manželství.²⁷⁸ O druhém bohužel nemáme detailnější informace.

Podezření padala i na členy řádů. Příkladem byl jistý Fray Pedro Rodríguez, člen františkánského řádu, který byl podezřelý z protestantismu a z vyzvědačství pro Angličany jen proto, že se usídlil na Martiniku a jiných závětrných ostrovech. U tohoto obžalovaného bohužel nevíme rok ani století, kdy k tomuto případu došlo.²⁷⁹

Dalším příkladem, kdy souzeným byl duchovní, je z roku 1554. Byl jím jistý Fray Diego Ramírez, který byl podezřelý z kacířství už na Jamajce a Santo Domingu, odkud ale utekl do Quitu. Zde byl dopaden místním vikářem, prohlášen za kacíře a poslán do Španělska, kde ho měla soudit místní inkvizice, mimo jiné také za to, že se pomocí úplatků měl stát vrchním představeným dominikánského řádu v Quitu. Při přestupu na jinou loď se mu povedlo

²⁷⁴ Dodnes se jedná o jednu ze španělských severoafrických držav s trvalou španělskou posádkou bez civilního obyvatelstva.

²⁷⁵ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 168 – 169.

²⁷⁶ *Ibid.* S. 158.

²⁷⁷ *Ibid.* S. 130.

²⁷⁸ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 30, exp. 3 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 175.

²⁷⁹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 174.

v Cartageně (de Indias) utéct. Znovu byl chycen o čtyři roky později opět v Santo Domingu, kde byl obviněn z luteránských myšlenek a jejich šíření. Konkrétně mu bylo vytknuto 29 bodů (jeho názorů), z čehož pět by se dalo označit za protestantské. Během procesu byl umístěn ve vězení ve svém konventu a musel odvolat šest jeho bodů (názorů). Nevíme, zda to byly ty protestantské, ale je pravděpodobné, že ano. Dále byl odsouzen k doživotnímu vyhoštění z Ameriky, osm let nesměl provádět žádná kázání ani přijímat veřejné zpovědi, nesměl psát žádná teologická díla, půl roku nesměl sloužit mše a měl strávit rok vězněn v klášteře la Merced v Seville. Soudci se ale báli ho poslat do Španělska s odůvodněním, že je příliš zatvrzelý a zlý, a tak čekali až na příchod arcibiskupa. Bohužel nevíme, co se stalo poté.²⁸⁰

Označení „nejzlejšího muže v této době“ si zasloužil jistý Francisco Laxe z Galície, který byl souzen v soukromém *autodafé* roku 1785 v Mexiku. Toto označení si vydobyl díky tomu, že jeho kacírství dosahovalo značného rozměru. Byl označen za ateistu a anabaptistu. (Snažil se tyto praktiky provozovat i v Mexiku, kdy chtěl pokřtít v dospělosti jednoho svého kolegu).²⁸¹ Bohužel nevíme, jaký si tento nejhorší kacír odnesl trest, což je škoda, protože zrovna jeho případ byl v tak pokročilé době velice zajímavý a ojedinělý.

O souzeném Španělu jménem Diego de Peramato víme jen, že byl souzen kolem roku 1567. Byl podezřelý z luteránství za to, že bičoval figurku Krista.²⁸²

²⁸⁰ Ibid. S. 76 – 78.

²⁸¹ Anabaptismus neboli novokřtěnecství bylo hnutí ze 16. století, které se považovalo za radikálně reformační, u jehož zrodu byl mimo jiné také Hulderich Zwingli, ale především Konrad Grebel, Felix Manz a Blathasar Hubmaier (ten byl roku 1528 ve Vídni upálen). Jednou z hlavních myšlenek novokřtěnců bylo tzv. druhé pokřtění, kdy se člověk křtil podruhé v dospělosti.

²⁸² AGN/INQUISICIÓN. Vol. 277, exp. 10.

6.4.7 Mexičané (obyvatelé narození na území Nového Španělska)

Mexičanů či spíše osob narozených již na území Nového Španělska, jsem našel pouze deset. Souzení Mexičané byli rovnoměrně rozvrstveni v průběhu staletí. Dva souzené jsem našel ve století 16. a 19. a tři ve staletích 17. a 18.

Ortel je znám jen u šesti Mexičanů, jeden dostal trest smrti a pět zbylých bylo z protestantismu pouze obviněno, avšak nebylo jim jejich provinění dokázáno, a tak zůstali jen mezi podezřelými. V poměru k celkovému počtu souzených Mexičanů, velká část patřila mezi duchovní, což je určitě zajímavé zjištění. Bylo to dáno pravděpodobně také tím, že jejich názory a obecně i jejich celkové chování bylo více sledované než u jiných osob, z důvodu jejich možného velkého vlivu na ostatní obyvatele.

Již zmíněný jediný trest smrti dostal duchovní Fray Francisco Manuel de Quadros nebo Cuadros. Byl odsouzen při *autodafé* roku 1678 a jednalo se pravděpodobně o poslední rozsudek smrti vyřčený inkvizicí v Novém Španělsku nad osobou souzenou z protestantismu. Tento františkánský duchovní pocházel z vesnice jménem Tlaltenango, poblíž Zacatecasu, a v době zatčení roku 1663 mu bylo kolem 43 let.

Z Nového Španělska odcestoval do Peru, kde nejdříve působil jako kněz v Limě, a poté se přesunul do oblasti Pisco, kde vstoupil do františkánského řádu. To se odehrálo mezi lety 1646 – 1648. V roce 1650 se přesunul do nedalekého konventu v oblasti Amazonie. Cuadros se už během svého působení v Limě začal scházet s různými osobami, jejichž myšlenky hraničily s kacířstvím, proto se o něj inkvizice začala zajímat už roku 1646. V obavách o svůj život a s nespokojeností práce duchovního v Peru, se mu podařilo využít hustého obchodního styku mezi Peru a přístavem Acapulco v Novém Španělsku a mezi lety 1662 a 1663 se mu podařilo utéct zpět do Nového Španělska. V Novém Španělsku začal vystupovat pod novým jménem Alberto Rodríguez nebo také Alberto Enríquez a začal se věnovat zahraničnímu obchodu. Avšak nedokázal se od své duchovní minulosti zcela oprostit a začal kritizovat církev a církevní autority včetně každodenních norem. Za tyto své názory a podezření z kacířství v minulosti byl roku 1663 ve městě Patzcuaro v Michoacánu zadržen a poslán do Méxika (města). Nejdříve byl obviněn z čarodějnictví, avšak když inkvizice zjistila podrobnosti o jeho duchovní minulosti v Peru, tak si o něm nechala zaslat veškeré záznamy, ve kterých bylo i již zmíněné podezření z kacířství. Proces se otevřel znovu roku 1670 a na základě důkazů z Peru byl obviněn z vážného kacířství, luteránství, kalvinismu a byl poslán

na patnáct let do vězení. Cuadros konkrétně tvrdil, že nevěří ve Svatou trojici, že věří jen v Boha a nějakou vyšší moc, ale že nevěří, že tento Bůh měl syna, a nevěří ani ve Svatého ducha, a že ho k tomu katolické církve nemůže přinutit. V srpnu roku 1676 si myslel, že bude o dva roky později (po uplynutí patnácti let ve vězení) volný, avšak opak byl skutečností. V listopadu téhož roku bylo rozhodnuto, že Cuadros bude *relajado*. Byl odsouzen k upálení v neděli 20. března kolem čtvrté odpoledne roku 1678 v Mexiku za kacířství a vyznávání luteránství, kalvinismu a dalších sekt. Avšak jelikož na poslední chvíli poprosil o odpuštění a odvolal veškeré kacířské myšlenky, tak mu byla na hranici aplikována *garrote*.²⁸³

To, že se jednalo o neděli, mě nejdříve velice překvapilo, jelikož neděle by měla být dnem odpočinku a ne náboženských poprav. Skutečnost však byla taková, že se *autodafé* považovalo mimo jiné také za církevní událost, které se během neděl odehrávaly celkem pravidelně. Na mnohých byla účast dokonce povinná. A tak nebyly výjimkou ani nedělní popravy.

Další souzení už byli z protestantismu pouze obvinění, vina jim nebyla prokázána, proto nebyli odsouzeni. V některých případech chybí zápisy o dalším průběhu jejich procesu, proto zůstávají jen mezi podezřelými. Mezi ně patřil například člen františkánského kláštera v Santo Domingu,²⁸⁴ Fray Rodrigo Manrique. Ten byl obviněn roku 1567 z toho, že řekl a provedl moc „kacířských, špatných a luteránských myšlenek a věcí.“ Měl být poslán do Španělska, ale podařilo se mu utéct z lodi. Tvrdil, že byl obviněn z kacířství jen z pouhé nenávisti.²⁸⁵

V roce 1555 bylo obžalováno za kacířské myšlenky více řeholníků v dominikánském konventu v Oaxace najednou. Ti byli dle dostupných informací exkomunikováni, ale bohužel více informací o tomto případě chybí.²⁸⁶

Mezi obviněné z kacířských myšlenek patřili i dva z vůdců v bojích o nezávislost Mexika, a to Miguel Hidalgo y Costilla a José María Morelos. Prvně jmenovaný byl obviněn roku 1810 z vyznávání mnoha kacířských myšlenek, mezi něž patřily také myšlenky luteránské a kalvinistické. Důkazy předložené proti němu byly výrazně silnější než proti Morelosovi.²⁸⁷ Vydaný edikt měl Hidalgo zejména výrazně pošpinit v očích všech věřících. On se proti němu odvolal a vyvrátil obvinění v „Manifestu národu“. Inkvizice však reagovala

²⁸³ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 425, exp. 23 a Vol. 597, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 122 – 123.

²⁸⁴ Není zcela jasné, proč tento případ řešila inkvizice v Novém Španělsku a nikoli ta na Santo Domingu. Mohlo se také jednat o náměstí Santo Domingo v Mexiku.

²⁸⁵ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 167 – 168.

²⁸⁶ *Ibid.* S. 158.

²⁸⁷ *Ibid.* S. 160, 161, 168.

dalším ediktem²⁸⁸ a roku 1811 byl Hidalgo zatčen. Byl obviněn snad ze všech možných prohřešků proti katolické církvi (ateismu, luteránství, židovství a příslušenství k různým „zločinným“ sektám). Byl zbaven kněžské hodnosti a v červenci téhož roku byl zastřelen u města Chihuahua.²⁸⁹

Dne 2. listopadu 1815 byl José María Morelos zatčen a poté předán inkvizici. Byl obviněn z kacířství a jeho šíření. Byl odsouzen k doživotním nuceným pracím. Avšak za jeho další „zločiny“ byl předán vojenskému soudu, kde byl odsouzen k trestu smrti.²⁹⁰

Obecně ale Španělská koruna v této situaci využila inkvizici jako prostředek proti vůdcům hnutí za nezávislost, kdy chtěla pomocí dominantní katolické víry snížit oblibu těchto mužů a tím i oslabit celé hnutí.

²⁸⁸ Více např. v *Edicto de la Inquisición dirigido a Hidalgo, 1810*. Boletín AGN, 6. época, 2008, N. 19, S. 171 – 182.

²⁸⁹ GRIGULEVIČ, J. R. *Op. cit.* S. 250 – 251.

²⁹⁰ *Ibid.* S. 252 – 253.

6.4.8 Irové

Celkem osm mužů bylo při výsleších inkvizice označeno za příslušníky irské národnosti, avšak pouze u čtyř z nich známe více podrobností včetně vyřčeného rozsudku. Tito čtyři Irové, u kterých je známý závěrečný ortel, byli souzeni v 16. a 17. století. Zbylí čtyři byli souzeni ve století 18. Jsou dochována sice jejich jména, ale více podrobností, kromě místa chycení (popřípadě soudu), v anotacích v Archivo General bohužel není.

Prvním souzeným Irem, který zároveň dostal trest smrti, byl jistý William Cornelius (pravým jménem John Martin). Martin byl rodák z Corku a byl součástí výpravy Johna Hawkinse. Plavil se na lodi *Minion*, jejíž posádka se vylodila v Tampico (přístav severně od Veracruz). Po prvním procesu, který se konal s ním a dalšími v Mexiku roku 1568, se vydal do Guatemaly, kde praktikoval svou živnost holiče a chirurga. V roce 1574 byl zatčen a předán inkvizici. Jelikož se ale odmítal zřici své protestantské víry, byl 6. března 1575 odsouzen k trestu smrti oběšením a následnému upálení v Mexiku na náměstí San Hipólito, které fungovalo jako *quemadero*. Miles Philips tvrdil, že byl Cornelius upálen při *autodafé* z roku 1574, pravděpodobně si ho ale spletl s Martinem Cornuem, jelikož jedno z Corneliových jmen bylo Martín.²⁹¹

Druhým Irem, který byl odsouzen k trestu smrti, byl Guillen Lamport, jehož proces patřil k nejznámějším v celé Americe. Lamport byl sice obviněn z protestantismu, ale velkou roli v jeho procesu hrála i politika. Mnozí říkali, že se jednalo o věrného katolíka, že byl jen mentálně zaostalý, nebo že měl jen popletené některé myšlenky. To ho ale nezachránilo před upálením 19. listopadu 1659 v Mexiku. Obvinění proti němu vznesl kapitán Felipe Méndez roku 1642 z důvodu, že Lamport chtěl bojovat o nezávislost Nového Španělska. Ihned následující den po jeho udání byl zajat a souzen inkvizičním tribunálem. Oficiálně byl totiž obviněn z luteránství, nikoliv z příprav hnutí za nezávislost, což byl pravděpodobně hlavní důvod jeho zatčení. Doslovné obvinění z úst inkvizice pak znělo: „mnoho různých deliktů proti naší svaté katolické víře“. První svědkové však jeho protestantské vyznání nepotvrdili, potvrdili jen jeho snahu o nezávislost Mexika. Jediný nepřímý důkaz, který inkvizice měla,

²⁹¹ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 58, exp. 6 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 52 – 53.

bylo, že obžalovaný užíval *peyotl*²⁹² a užíval *astrología judiciaria*²⁹³ pro hojení nemocí, což mělo být jasným důkazem jeho spojení s démonem.

Lamport o sobě mimo jiné tvrdil, že je levobočkem Filipa III.²⁹⁴ Žil dobrodružný život s anglickými a holandskými piráty. Byl poprvé vyslýchán v roce 1643, kde tvrdil, že mu je mezi 26 a 27 lety. Tvrdil o sobě, že je věrným katolíkem, což musel před soudem prokázat odříkáním několika modliteb a odpověďmi na otázky ohledně katolické víry. Dokonce řekl, že se mu podařilo konvertovat několik protestantských pirátů.

Při výslechu u něj byly nalezeny papíry s detailním popisem chystaného povstání, ve kterém měl shromáždit přes 500 dobře vyzbrojených mužů v jednom františkánském klášteře v Mexiku. Samotný Lamport se měl stát, dle svých plánů, později místokrálem.

V tuto chvíli již bylo jasné, že Lamport nemůže vyváznout živý, bylo jen otázkou času, než se připraví obžaloba. Ta byla vyřčena 11. října roku 1645, obžalovaný byl obviněn v 71 konkrétních různých bodech. (Například nadměrné používání násilí, nedostatek respektu vůči soudní moci a jiné). Avšak na body ohledně protestantismu nebo kacířství nebyl přikládán tak velký důraz. O měsíc později byla vydána další obvinění, ve kterých již byl bod s obviněním za již zmíněnou *astología judiciaria* a pakty s démonem.

V mezidobí obžalovaný trávil čas ve vězení. Samotný král žádal o vydání vězně k soudu do Španělska, jelikož šlo o konspirátora proti koruně, avšak inkvizice králi nevyhověla, s tím, že se jedná o kacíře a ten má být souzen jimi. (Je možné, že se inkvizice bála jeho potenciálního útěku, o který by se pravděpodobně během převozu pokusil). Samotný Lamport byl alespoň částečně znalý práva, což dokazuje to, že sepsal dopis do Španělska, ve kterém se ohradil proti způsobům vyšetřování inkvizičního úřadu. Některé zdroje dokonce říkají, že ho v těchto dopisech i obžaloval. Roku 1649 byl vynesena první rozsudek, ve kterém měl obžalovaný odvolat své kacířské myšlení a vystoupit na *autodafé*. O rok později, aniž by došlo k vykonání rozsudku, se podařilo Lamportovi utéct z vězení inkvizičního úřadu. Moc dlouho ale volný nebyl a byl opět zatčen. Avšak po dobu své volnosti stačil pokreslit některé zdi ve městě urážkami místokrálovství a inkvizice. Zde se můžeme jen dohadovat, proč se Lamport nerozhodl raději rychle utéct než se zdržovat

²⁹² Peyotl je kaktus, který roste v severní části Mexika a má silné halucinogenní účinky. Tato látka byla zakázána speciálním *edicto de fe* vydaným 19. července roku 1620, jelikož vyvolávala silné halucinogenní účinky, které mohly způsobovat vidiny, které jsou dle inkvizice dílem ďábla.

²⁹³ Astrología judiciaria je odvětví v astrologii ve kterém uživatel hledá nejlepší časový moment pro určitou událost v budoucnu. V historii se často používal například pro plánování bitev.

²⁹⁴ Španělský král z dynastie Habsburků vládl ve Španělsku a Portugalsku v letech 1598 - 1621.

kreslením po zdech. Na těchto nápisích a malbách nazýval příslušníky inkvizičního tribunálu a celou inkvizici mimo jiné také židy a protestanty, což vyvolalo u soudců ještě větší nenávist k obžalovanému.

Léta strávená v inkvizičním vězení způsobovala Lamportovi čím dál větší psychickou újmu, což v něm vyvolávalo vzrůstající agresi proti inkvizičním úředníkům, a také halucinace obžalovaného. Není příliš pochopitelné, proč ho buď nepustili, nebo nevykonali rozsudek z roku 1649 již dříve a nechávali ho stále zavřeného. Přitom v tomto případě nešlo „jen“ o to, aby se zřekl protestantské víry a přešel na katolickou, ale měly být potrestány i jeho plány na převzetí moci. Není proto příliš pochopitelné, proč se čekalo tak dlouho na vykonání rozsudku. Několikrát se Lamport ještě pokusil o útěk, ale neúspěšně. Při jednom z nich byl chycen a surově zmlácen vězeňskými dozorci, což dokazuje jakou nenávist a odpor k němu dozorci cítili a nechovali se tak, jak by dle vězeňského řádu měli. Ve vězení dokonce napsal spis, který později odmítal vydat inkvizici místokrál Luis Enríquez de Guzmán²⁹⁵ a byl k tomu přinucen až samotným Filipem IV.

Celkem sedmnáct let strávil Lamport ve vězení, než si 6. listopadu 1659 vyslechl svůj závěrečný rozsudek. V něm byl shledán vinným z protestantských názorů, kacířství, sektářství, vyznávání názorů kacířů jakými byli: Luther, Kalvín, Jan Hus nebo Pelagio a další. Spis Ruize de Zepedy z *autodafé* z 19. listopadu 1659 říkal: „*El que entre todos siete tenía al parecer más discurso, y más opinión de entendido era el dicho Guillermo Lampart Herege, Luterano, Calviniano, Pelagiano, Huzista, Vuiclephista, etc., pero quitado de quatro bachillerias, que luego se desvanecieron, todo su saber era diabólico, y su Arguyr de Demonio: en hallándose convencido decia mil injurias a los Confesores afirmando que en cada uno de ellos aia cien legiones de Demonios, (y la mesmas en cada uno de los señores Inquisidores, y Ministros del Santo Oficio) y despreciando a los que les asistían co un vilipendio infernal.*“

Lamport byl nakonec uškrcen železným kruhem, a poté upálen.²⁹⁶

Dalším odsouzeným Irem, který patřil do výpravy Johna Hawkinse, byl jistý John Brown (Miguel Perez), který byl roku 1574 odsouzen k trestu 200 ranám holí a osmi letům galejí.²⁹⁷

²⁹⁵ Místokrálem (1650 – 1653).

²⁹⁶ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 162 – 167.

²⁹⁷ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 1, exp. 48 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 47.

Posledním Irem, u kterého známe rozsudek, byl Tubal de Nash. Jeho ortel zazněl při *autodafé* roku 1605 a byl *reconciliado*. Nash vyvázl z trestu na galejích jen díky tomu, že prokázal svou konverzi ke katolické víře a z obavy inkvizičních soudců vypustit ho na moře. Jednalo se prý o blázna, který by byl schopný vyhodit loď do povětří i sám se sebou, navíc měl velké zkušenosti se střelným prachem a výbušninami, což mohlo během plavby znamenat velké riziko.²⁹⁸

²⁹⁸ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 121.

6.4.9 Ostatní národnosti

Ostatní národnosti jsou již zastoupeny méně než osmi souzenými protestanty každá, proto jsem je ponechal do společné kapitoly. Jednalo se tedy o výjimky a jednotlivce, kteří buď byli součástí výpravy jiné země, nebo to byli dobrodruzi, kteří v novém světě hledali nový „lepší“ život.

Celkem jsem našel 25 mužů obviněných z protestantismu jiných národností než dosud zmíněných. Celkem 25 mužů z deseti různých zemí. U šestnácti z nich se mi podařilo zjistit větší podrobnosti o jejich procesu, včetně konečného ortelu. Nejvíce se mi podařilo najít Italů (pět obviněných protestantů), následují Skotové se čtyřmi a Švédové se třemi, a pak Švýcaři, Češi, Řekové, Dánové, Uhři, Portugalci (všichni po dvou souzených) a jednoho muže z oblasti dnešního Rumunska.

Prvním národem, u kterého jsem našel pět mužů souzených nebo obviněných z protestantismu, byli Italové. Čtyři z nich byli souzeni v 16. století, u těch je znám závěrečný ortel, a jeden ve století 18., u kterého vím jen rok soudu a jméno obviněného.

Prvním souzeným byl roku 1536 jistý Juan Nizardo, původem ze Savojska. Byl podezřelý z luteránství a ze zničení jedné papežské buly. Avšak zůstalo jen u podezření.²⁹⁹

Dalším, kdo odešel od inkvizičního tribunálu bez většího trestu, byl roku 1590 rodák z Milána Jerónimo Monte. Ten byl do Mexika poslán audiencí z Guatemaly o deset let dříve, tedy roku 1580. Monte byl podezřelý z luteránství za to, že řekl, že luteráni nejsou tak špatní, jak se o nich říká a jediný, kdo by se měl uctívat je Bůh. V tomto jednoznačně narážel na katolické uctívání obrazů a soch svatých. Byl podroben mučení, ale při *autodafé* z 24. února 1590 byl propuštěn.³⁰⁰

Dalším souzeným Italem byl Jeronimo Benzoni. Dle Mediny³⁰¹ se jednalo o známého italského historika z Milána tohoto období.³⁰² Soudí tak dle nalezeného *sanbenita* v Mexiku

²⁹⁹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 169.

³⁰⁰ Ibid. S. 168.

³⁰¹ Báez-Camargo neudává přesnou stranu díla, ve kterém Medina nebo ostatní historici svá tvrzení říkají. MEDINA, José Toribio. *La primitiva inquisición americana (1493-1569: estudio histórico)*. Santiago de Chile: Imprenta Elzeviriana, 1914.

³⁰² Girolamo Benzoni (1519 - ?) italský historik, který strávil v Novém světě 15 let (od roku 1541 do jeho vyhoštění roku 1565). Napsal např. knihu *Historia del Mondo Nuovo*, kterou věnoval roku 1565 papeži Piu IV.

z roku 1555 v *Memória de los Sambenitos*.³⁰³ Dle inkvizitorů se jednalo o stříbrníka, který byl roku 1565 zatčen v Guatemale, obviněn z luteránství se závěrečným ortelem *reconciliado* při *autodafé* z dubna 1556. Poté byl téhož roku poslán do Španělska. Mexický historik Icazbalceta³⁰⁴ tvrdí, že daná osoba byla souzená v Mexiku, což by znamenalo, že se jednalo o někoho jiného, než známého historika³⁰⁵. González Obregón³⁰⁶ ale tvrdí, že mohlo být *sanbenito* Benzoniho z Guatemaly do Mexika převezeno a tudíž by se jednalo o onoho známého historika. Víme, že Benzoni byl roku 1556 ve Španělsku a téhož roku také v Benátkách, proto bych se přikládal k verzi, že byl souzen v Guatemale ale už roku 1555.³⁰⁷

Jediným Italem, který za svůj prohřešek dostal vyšší trest než ostatní byl Janovan Agustín Boacio. Povoláním punčochář, byl Boacio zatčen v Zacatecasu a po sedm měsíců držen ve vězení. Roku 1560 byl odsouzen za luteránství k doživotnímu vězení, konfiskací veškerého majetku a vyhoštěn do Španělska, kde ho měl čekat pravděpodobně další soud. Původně se měl zříct své víry a měl být *reconciliado*, ale kdyby se tak opravdu stalo, nečekal by jej pravděpodobně tak přísný trest. Avšak při cestě do Španělska se mu podařilo na Azorských ostrovech vyskočit z lodi a utéct přes Lisabon a Francii až do Anglie, kde později v Londýně také zemřel.³⁰⁸

O posledním Italovi (jistém Jacome Petrelly Esguizaro) víme jen, že byl souzen kolem roku 1770. Bojoval pod vlajkou jednoho vlámského vojenského oddílu.³⁰⁹

O jednoho protestanta méně než Italů soudili v Novém Španělsku Skotů. Celkem jsem tedy našel čtyři Skoty souzené inkvizicí. Jednoho v 17. století, jednoho v 18. a dva v roce 1800. Detailnější informace včetně rozsudku mám jen u jednoho, souzeného roku 1605. Jmenoval se William Calderón a byl obviněn z luteránství³¹⁰ ještě s dalšími třemi muži. Byl *reconciliado*, zřekl se protestantské víry a přešel na katolickou.³¹¹

Jak jsem již zmínil, muže obviněné z protestantismu, kteří byli původem ze Švédska, jsem našel tři a všichni byli zatčeni a následně souzeni v 18. století. Ale jen u jednoho jsou mi

³⁰³ *Memória de los Sambenitos* říká: „1555, Jerónimo Benzoni, platero natural de Milan, vecino de Honduras, hereje luterano, reconciliado, año 1555.“

³⁰⁴ GARCÍA ICAZBALCETA, J. *Obras*. México. Imprenta de Victoriano Agueros, 1896 – 98.

³⁰⁵ Vychází z *La Lista Pichardo* (Soupis všech *sanbenitos* v Mexiku).

³⁰⁶ GONZÁLEZ OBREGÓN, L. *México Viejo*. México. Librería de la Vda. De Ch. Bouret. 1900.

³⁰⁷ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 42.

³⁰⁸ *Ibid.* S. 46.

³⁰⁹ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 1100, exp. 1.

³¹⁰ Pravděpodobněji to byl spíše kalvinista, vzhledem k tomu, že byl Skot, kde byl kalvinismus rozšířenější, ale mohlo se jednat o výjimku. Navíc jako luteránství byly označovány veškeré nekatolické odchylky, tudíž i kalvinismus.

³¹¹ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 101.

známy informace detailnější než jen jeho jméno, místo a rok zadržení (popřípadě soudu). Jednalo se o muže jménem Daniel Siniestra (Sidcastron). Siniestra byl švédský námořník a byl souzen při *autodafé* roku 1768 ještě společně s dvěma dalšími muži. Byl obviněn z protestantismu a předstírání katolické víry. Jednalo se o recidivistu. Byl odsouzen k roku odloučení v klášteře svatého Ferdinanda a následně byl poslán do Cádizu. Podle některých zdrojů byl souzen ještě jednou, a to roku 1774, to by ale znamenalo, že z nějakého důvodu nebyl nakonec do Cádizu poslán. O tomto druhém procesu ani o tom co se nakonec se Siniestrou stalo, ale nemáme bližší informace³¹²

O druhém Švédovi víme, že se pravděpodobně jmenoval Jacobo Fors a roku 1720 byl *reconciliado* v Mexiku za luteránství.³¹³

Třetí Švéd, Juan Niemen, byl *reconciliado* roku 1769 také v Mexiku.³¹⁴

Dále na řadu přicházejí národy, které jsou zastoupeny jen dvěma souzenými protestanty. Začnu s těmi nám nejbližšími, tedy osobami narozenými na území dnešní České republiky. Prvním souzeným protestantem na území Nového Španělska byl rodák z území dnešní Moravy, pravděpodobně okolí Brna. V inkvizičních záznamech je uváděn pod jménem Andrés Moral (jinými jmény také Morab, Morel nebo Alemán). Je jasné, že Moral byl jen přídomek odvozen z místa jeho původu. Sám se ale podepisoval Alemán nebo Morab. Andrés byl vychovaný v Rakousích, ale od třinácti do čtrnácti let žil v Čechách.³¹⁵

Před svým působením v Novém světě, procestoval Andrés velkou část Evropy.³¹⁶ Byl obviněn na základě udání 14. srpna roku 1536 jistým Alonsem de Paz, který tvrdil, že Andrés říkal věci, které odporují katolické církvi, a že má doma několik knih v jazyce, kterým sice nerozumí, ale pokládá je za podezřelé. O tři dny později bylo vyslyšeno několik svědků.³¹⁷ Inkviziční tribunál vedl v té době biskup Zumarraga, který dobře věděl o husitském smýšlení v českých zemích. Moral přiznal, že měl své pochyby o zpovědi, ale že byl u zpovědi minimálně třikrát (jednou ve Španělsku a dvakrát v Mexiku). Moral byl shledán vinným v několika bodech obžaloby, ke kterým se dle všeho také přiznal, a které byly shledány za kacířské:

³¹² AGN/INQUISICIÓN. Vol. 1532, exp. 6 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 146 – 147.

³¹³ Ibid. Vol. 787, exp. 3.

³¹⁴ Ibid. Vol. 1045, exp. 23.

³¹⁵ BAŽURA, Bohumil. kap. *Kolonialni Latinska Amerika* (16.–18. Století), in: Josef POLIŠENSKÝ a kol., *Dějiny Latinske Ameriky*, Praha 1979. S. 127.

³¹⁶ GREENLEAF, R. *Zumarraga y la Inquisición mexicana, 1536 - 43*. S. 96 – 97.

³¹⁷ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 69.

1. Alemán cíleně získával a přemlouval osoby k luteránství.
2. Tvrdil, že exkomunikace uráží Boha a není křesťanská.
3. Církev by neměla uctívat obrazy, nebo jiná vyobrazení svatých
4. Duchovní by měli mít právo se ženit a biskupové by neměli pobírat žádnou rentu.
5. Zpověď jiné osobě je vážná věc, protože nemůže být zaručeno její tajemství.
6. Církev by neměla shromažďovat žádné bohatství.
7. Pochyboval o papežových bulách a tvrdil, že by se neměli prodávat odpustky.
8. Pochyboval o svrchovanosti církve včetně papeže.
9. Svatý duch může být přítomen v komkoliv, například i v Lutherovi, aby hlásal svaté písmo.³¹⁸

Moral byl shledán vinným a měl být *reconciliado*. Za trest měl předstoupit před Zumárragu a místokrále se svíčkou v ruce a vzdát se protestantství a vrátit se ke katolické víře. Zároveň byl Moral zbaven veškerého majetku a vyhoštěn z Nového Španělska do Sevilly, kde měl předstoupit před místní tribunál. Do té doby měl zůstat v domácím vězení a každý den chodit pravidelně na mše.

Nevíme přesně, kdy došlo k samotnému vyhoštění, ale víme, že v říjnu roku 1538 stanul před inkvizičním soudem v Toledu. Dle některých zdrojů měl Zumárraga o vině Andrése Morala pochybnosti, proto také na jeho žádost nechal roku 1540 sundat jeho sanbenitní oděv z katedrály. Nedlouho poté ji tam však musel vrátit, jelikož dle slov inkvizitorů ve Španělsku nebylo žádných pochyb o tom, že se jednalo o protestanta.³¹⁹

Andrés pravděpodobně dožil ve Španělsku, kde se stal klenotníkem.³²⁰ Andrés Moral nikdy ve svém výslechu nezmínil jméno Jana Husa, i když je velmi pravděpodobné, že se jednalo o kališníka, vzhledem k jeho názorům a nalezeným knihám v českém nebo německém jazyce³²¹ u něj doma. Tento případ byl prvním případem protestanta souzeného v Mexiku, a i když měl Zumárraga své pochybnosti o Andrésově vině, musel jednat, aby zabránil případnému šíření protestantského smýšlení na území Nového Španělska a musel ho vyhostit.

³¹⁸ GREENLEAF, R. *Zumárraga y la Inquisición mexicana, 1536 - 43*. S. 98.

³¹⁹ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 2, exp. 1 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 70 – 71.

³²⁰ GREENLEAF, R. *Zumárraga y la Inquisición mexicana, 1536 - 43*. S. 99 – 100.

³²¹ Nevíme přesně, o jaké knihy se jednalo, ale spíše se přikláním k tomu, že se jednalo o německé knihy, jelikož Andrés pobýval většinu času svého života mimo české země.

Jelikož se jednalo o první případ, byl rozsudek nutný i proto, že sloužil jako precedens pro další takové případy, které měly v budoucnu přijít.³²²

Druhým souzeným Čechem na území dnešního Mexika byl Miguel Redelic. O něm už nemáme tak detailní informace, jako o Moralovi. Víme jen, že byl obžalován z šíření luteránských myšlenek. V roce 1594 po mučení přiznal, že je vyznáním luterán a byl odsouzen ke čtyřem letům vězení.³²³

Historicky blízkým národem k Čechům byly osoby narozené na území dnešního Maďarska.³²⁴ Ty jsem našel rovněž dvě. Oba byli souzeni v 60. letech 18. století. U obou se jednalo o vojáky. Prvním z nich byl jistý Andrés Catana, souzen za kacířství a luteránství, byl propuštěn a poslán do Cádizu.³²⁵

Druhým byl Andrés Germany³²⁶, také voják, avšak z jiného útvaru. Podobně jako Andrés Catana byl po náležitém pokání poslán roku 1770 do Španělska bez většího trestu.

Ze stejného vojenského útvaru jako Andrés Catana (Regimiento de América) pocházel také Švýcar Juan Jaime Mosset, který byl souzen ve Veracruz roku 1768 jako kalvinista. Ten však během svého procesu zemřel. Poté byl *reconciliado en estatua*. Dle všeho ale ještě během života učinil pokání.³²⁷

O druhém Švýcarovi nemáme detailnější informace, víme jen, že se za něj udává Felipe Revi a byl souzen okolo roku 1752 v Manile.³²⁸

Společně s již zmíněnými Mossetem a Siniestrou byl 13. března 1768 souzen Dán Roldán Bruno, kterému v době jeho soudu bylo 77 let.³²⁹ Těžko se můžeme dohadovat, jak dlouho tento muž v Mexiku pobýval, jelikož je nepravděpodobné, že by se v tak pokročilém věku vydal na tak náročnou cestu přes oceán. Víme jen, že sídlil ve vnitrozemí a přiznal se k luteránství. Je tedy pravděpodobné, že ve vnitrozemí Nového Španělska sídlil delší dobu a

³²² Více o osobě Andrése Moraba např. v BINKOVÁ, Simona. *Kdo byl Andrés Morab Alemán?: Pokus o rekonstrukci životního příběhu brněnského světooběžníka 16. století*. In: CÍSAŘOVÁ SMÍTKOVÁ, Alena, Andrea JELÍNKOVÁ a Milada SVOBODOVÁ. *Libri magistri muti sunt: Pocta Jaroslavě Kašparové*. Praha: Knihovna Akademie věd ČR, 2013, 275 - 285.

³²³ BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 78.

³²⁴ Např. za posledních Přemyslovců měl Václav II. Uherskou korunu.

³²⁵ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 1168, exp. 23 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 157.

³²⁶ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 1000, exp. 26 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 138.

³²⁷ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 1001 exp. 21 nebo také BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 140 – 141.

³²⁸ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 946, exp. 5.

³²⁹ Nejprve jsem si myslel, že se jednalo o chybu, a že jednička byla jednoduše zaměněna za sedmičku, avšak v jiném zdroji jsem našel jeho věk napsán i slovy, proto jsem se utvrdil v tom, že se opravdu jednalo o muže v tak pokročilém věku.

úspěšně skrýval svou luteránskou víru. V pokročilém věku, možná z obavy z blížící se smrti, se rozhodl učinit pokání. V inkvizičním vězení vážně onemocněl, umírajícího jej přinutili se vzdát protestantské víry a přijmout katolickou. Prý to ještě před svou smrtí v inkvizičním vězení stihl. Byl *reconciliado en estatua*.³³⁰

V anotacích Archivo General de México jsem nejprve našel tři Dány souzené v tomto období, jednomu dle anotací bylo 75, druhému 76 a třetímu 77, jelikož se mi to zdálo silně nepravděpodobné, tak jsem si později ověřil, že se jednalo o téhož člověka se třemi různými anotacemi.

O druhém Dánovi víme jen, že byl souzen kolem roku 1668 na Filipínách.

Poměrně málo protestantů souzených v Mexiku se hlásilo k portugalské národnosti.³³¹ I když portugalské království bylo pod vládou španělského panovníka po dlouhá desetiletí (1580 – 1640), našel jsem jen dva Portugalce souzené inkvizicí obviněné z protestantismu a ani jeden z nich nespadá do tohoto období. Prvním z nich byl Gaspar Pereira, punčochář v již pokročilém věku. Byl souzen společně s protestanty z Hawkinsovy výpravy, tedy 28. února 1574. Pravděpodobně bylo přihlédnuto k jeho věku a nemoci, jelikož byl odsouzen k doživotnímu vězení i přesto, že pravděpodobně setrval ve své víře. Někteří soudci navrhovali trest smrti, jiní naopak navrhovali jeho propuštění z důvodu špatného zdraví (hodně starý a téměř slepý).³³²

Druhým Portugalcem obviněným z protestantismu byl Nuno de Silva. Ten byl portugalským námořníkem původem z Lisabonu, ale poté sloužil patnáct měsíců ve službách Francise Drakea jako kormidelník. Při *autodafé* roku 1579 byl poslán do vězení. Během jeho pobytu ve vězení chtěl využít jeho dobrých navigátorských služeb místokrál Martín Enríquez, ale bylo mu to odepřeno z obav, že by mohl utéct, nebo šířit protestantské názory mezi posádkou lodi. V roce 1582 byl doživotně vyhoštěn z Ameriky.³³³

Dva souzené protestanty v Novém Španělsku měli i Řekové. Prvním byl jistý Maestre Francisco (příjmení není známo, ze strany tribunálu nebylo dáno ani žádné přízvisko).

³³⁰ Ibid. Vol. 1019, exp. 7 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 135.

³³¹ Je nezpochybnitelným faktem, že Portugalsko bylo také katolickou zemí. Ve spisech inkvizice je možné najít spoustu záznamů o souzených Portugalcích, ale nejednalo se o protestanty, ale častěji o tzv. *judaizantes*, tedy konvertované židy.

³³² BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 73 – 74.

³³³ Ibid. S. 175.

Původním zaměstnáním byl tesař a v roce 1556 byl obviněn z protestantismu v Nicaragui. Byl *reconciliado* v roce 1561 nebo 1562 (prameny se v tomto datu liší.)³³⁴

Druhým souzeným Řekem byl Jorge Griego (zde je jasně dané přízvisko, díky jeho národnosti). Byl obviněn za to, že řekl: „Sloužím ďáblu mše“. Detailnější informace o jeho procesu mi bohužel nejsou známy.³³⁵

Poslední mnou nalezenou osobou souzenou inkvizicí byl jistý Miguel Lasa souzený kolem roku 1720. Pocházel z oblasti Transylvánie.³³⁶

U dalších 26 souzených osob se mi nepodařilo zjistit, jaké národnosti byly. Sice je o nich záznam v Archivo General, ale v anotacích je dáno pouze jméno, datum soudu, popř. *autodafé* a místo jeho dopadení/soudu.

V těch případech, kde se dle jména dala odvodit i národnost, ty jsem již zařadil mezi dané národnosti. V ostatních případech je určení národnosti velmi těžké, také proto, že Španělé si jména obviněných často přizpůsobovali svému jazyku nebo jim dávali různé přezdívký. Zajímavým faktem je, že mezi těmito 26 souzenými byla i žena (Francisca Ortiz), souzená kolem roku 1570 v Mexiku za kacířství a rouhání.³³⁷

³³⁴ AGN/INQUISICIÓN. Vol. 32, exp. 10 nebo BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 58.

³³⁵ I BÁEZ-CAMARGO. *Op. cit.* S. 159.

³³⁶ AGN/INQUISICIÓN, Vol. 781, exp. 48.

³³⁷ Ibid. Vol. 49, exp. 3.

7. Závěr

Inkvizice v Novém Španělsku odsoudila za období let 1536 – 1820 mnoho protestantů a dalších osob různého národnostního složení. Cílem mé diplomové práce bylo prezentovat španělskou inkvizici v Novém Španělsku, jaká byla doopravdy, jak fungovala a tím vyvrátit i některé mýty, které o této instituci kolují.

V práci jsem ukázal, jak inkvizice jakožto instituce fungovala. Po krátkém přehledu dějin inkvizice, jsem ve čtvrté kapitole představil jednotlivé členy inkvizičního tribunálu. Jednalo se o skutečně dokonale propracovaný soudní systém, což dokazuje už i velký počet úředníků. V práci jsem poukázal na to, že se často nejednalo o krátký jednoznačný proces, a že zejména fáze dokazování viny obviněného mohla zabrat delší čas a nebyla vždy zcela jednoznačná. Upozornil jsem i na fakt, že obviněný měl právo na svého obhájce, který ať už byl jakkoli zaujatý, tak byl obviněnému k dispozici. Zároveň jsem také naznačil možnosti, které obviněný měl při své obhajobě a jaké byly možnosti, aby tato obhajoba měla co možná největší efekt.

Když jsem zmínil dokazování viny obviněnému, tak nesmím opomenout v dnešní době tolik popularizovanou *torturu* neboli právo útrpné. V této podkapitole jsem ukázal na fakt, že inkvizice sice používala útrpné právo, ale že tento postup měl také mít některá daná pravidla, kterými se inkvizitoři měli řídit, a že některé mučící nástroje, ať už byly více či méně kruté, neměly obviněnému způsobit žádné trvalé následky, ani smrt.

V další podkapitole uvádím tresty, které inkvizice odsouzeným udělovala. Co se týče trestů, inkvizice nebyla tak „vynalézavá“ jako civilní soudy. V práci ukazuji, že škála trestů udělená v Novém Španělsku nebyla příliš široká. Tresty smrti se vykonávaly zpravidla upálením nebo oběšením. V práci vidíme, že upálení postihlo jen ty největší kacíře, nebo ty, kteří byli souzeni opakovaně. Smrt oběšením nebo udušením byla rychlejší, a proto byla udělována jako milost těm kacířům, kteří se ještě na hranici zřekli svého kacířského smýšlení.

V téže kapitole předkládám i jaké další tresty, kromě trestu smrti, inkvizice odsouzeným protestantům udělovala.

V páté kapitole jsem vytvořil přehled dějin inkvizice v Novém Španělsku a její nejdůležitější *autodafé*, která se v průběhu let udála.

Ovšem hlavní důraz mé diplomové práce byl kladen na osoby obviněné z protestantismu v Novém Španělsku. V anotacích Archivo General de la Nación a další literatuře jsem našel celkem 305 souzených protestantů z celkem osmnácti různých zemí (národů). Z těchto 305 protestantů se mi nepodařilo určit národnost u 26 z nich. Tento fakt byl dán tím, že v anotacích bylo upřesněno jen jméno souzeného a ta bývala často pošpanělšťována, tudíž by určení jejich původu bylo spíše dohadem.

V šesté kapitole jsem z mnou nalezených souzených protestantů vytvořil statistickou tabulku jednotlivých národností, ve které měli největší zastoupení Angličané a Francouzi, ale našel jsem také dva muže narozené na území dnešní České republiky. Konečný poměr národností nepřinesl žádné velké překvapení. Ve stejné kapitole jsem vytvořil i tabulku trestů, které inkvizice udělila odsouzeným protestantům v Novém Španělsku.

V práci jsem poukázal na to, že inkvizice soudila jak jednotlivce, tak i velké skupiny pirátů, zejména v 16. století, největší z nich byla skupina Johna Hawkinse, ve které byli zejména Angličané, ale i muži jiné národnosti.

Upozornil jsem na fakt, že zatímco v 16. století byli souzení protestanti většinou piráti a korzáři, tak ve století 18. se často jednalo o vojáky nebo najaté vojáky bojující pod vlajkou jiné země.

Dále jsem se v podkapitolách zaměřil na jednotlivé národnosti, u kterých jsem vylíčil nejdůležitější nebo něčím specifické procesy a osoby.

Velice zajímavé bylo sledovat jednotlivé kauzy souzených protestantů. U některých, kde známe více detailů, jsem se dozvěděl, co obviněný dělal před samotným zatčením nebo i poté, co si odpykal svůj trest. U jiných zase víme, jak se měnila jeho výpověď v průběhu procesu a zda svědčil či nikoli proti jiným obviněným nebo i svým známým. Někteří z nich o své zkušenosti s inkvizicí v Novém Španělsku po návratu do své vlasti napsali krátkou zprávu. Našel jsem poměrně mnoho osob, kterým se podařilo utéct. Někteří z nich byli znovu dopadeni, ty čekal o to přísnější trest, ale jiní byli šťastnější a unikli tak téměř jistému trestu.

Objevil jsem i několik případů, ve kterých před inkvizičním tribunálem stáli duchovní. Ti neměli žádná speciální privilegia a byli souzeni stejně jako ostatní kacíři, dle závažnosti svého provinění. Zarazil mě i fakt, že mezi souzenými protestanty jsem našel i osoby v hodně pokročilém věku. Nechyběli ale ani extrémně mladí provinilci.

Překvapilo mě, že i taková instituce, jakou byl inkviziční tribunál, mohla být politicky zneužita, jako tomu bylo v případě dvou bojovníků za nezávislost Mexika Miguela Hidalga a José Maríi Morelose.

Mohu tedy potvrdit, že španělská inkvizice v Novém Španělsku byla fungující a velice dobře propracovanou institucí, která byla připravena soudit nejen jednotlivce, ale i celé skupiny. Pokud by nějaký protestant chtěl žít v Novém Španělsku a praktikovat tam svou víru, tak to měl velice těžké, aby nebyl inkvizicí dopaden. Jedinou stinnou stránkou je, že o některých procesech nebylo dochováno nebo se mi nepodařilo získat více detailních informací, ke kterým by byla potřeba osobní návštěva Mexika a především vlastní bádání v mexickém národním archívu.

8. Seznam použité literatury

8.1 Prameny

- Archivo General de la Nación, México. Guía General: Instituciones coloniales/Ramo Inquisición: registry online (signatury upřesněny u jednotlivých kauz).
- *Edicto de la Inquisición dirigido a Hidalgo, 1810*. Boletín AGN, 6. época, 2008, N. 19, S. 171 – 182

8.2 Literatura

- ALBERRO, Solange. *Inquisición y sociedad en México, 1571-1700*. 1a ed. México: Fondo de Cultura Económica, 1988.
- ANGELES, F. Delor. Philippine studies: Ateneo de Manila University. *The Philippine Inquisition: A Survey*. Quezon City: Ateneo de Manila University, 1980, roč. 1980, Vol. 28, 253 - 83
- BÁEZ-CAMARGO, Gonzalo. *Protestantes enjuiciados por la inquisición en Iberoamérica*. Puebla de Zaragoza: Cajica, 2008.
- BEHAR, Ruth. Sex and Sin: Witchcraft and the Devil in Late-Colonial Mexico. *American Ethnologist*. 1987, Vol. 14, N. 1, 34 – 54.
- BINKOVÁ, Simona. *Kdo byl Andrés Morab Alemán?: Pokus o rekonstrukci životního příběhu brněnského světoběžníka 16. století*. In: CÍSAŘOVÁ SMÍTKOVÁ, Alena, Andrea JELÍNKOVÁ a Milada SVOBODOVÁ. *Libri magistri muti sunt: Pocta Jaroslavě Kašparové*. Praha: Knihovna Akademie věd ČR, 2013, 275 - 285.
- DAVID CARRASCO, Editor in chief. *The Oxford encyclopedia of Mesoamerican cultures the civilizations of Mexico and Central America*. New York: Oxford University Press, 2001
- FERRO, Marc. *Dějiny Francie*. Vyd. 1. Překlad Jitka Matějů, Doubravka Olšáková. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006.
- GALVÁN RODRÍGUEZ, Eduardo. *El Inquisidor General*. 1a ed. Madrid: Dykinson, 2010. vii
- GARCÍA CÁRCEL, Ricardo a MORENO MARTÍNEZ, Doris. *Inquisición: historia crítica*. 1. ed. Madrid: Ediciones Temas de Hoy, 2000.

- GREENLEAF, Richard E. *La Inquisición en Nueva España Siglo XVI*. México: FCE, 1985.
- GREENLEAF, Richard E. *Zumarraga y la Inquisición mexicana, 1536 - 43*. México: FCE, 1988.
- GRIGULEVIČ, Iosif Romual'dovič. *Dějiny Inkvizice*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1982.
- GRINGOIRE, Pedro. *Protestantes enjuiciados por la Inquisición, Historia Mexicana*, 1961-62, 161-179.
- CHALUPA, Jiří. *Inkvizice: stručné dějiny hanebnosti*. Vyd. 1. Praha: Aleš Skřivan ml., 2007, 159 s. Karavela, sv. 3
- CHARVÁT, Jaroslav. *Světové dějiny*. Liberec: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.
- CHUCHIAK, John. *The Inquisition in New Spain, 1536-1820: A Documentary History*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2012.
- KAMEN, Henry. *Confiscation in the Economy of the Spanish Inquisition. The Economist History Review: New Series*. 1965, Vol. 18, N. 3, 511 - 525.
- KAMEN, Henry. *Galleys Service and Crime in Sixteenth-Century Spain. The Economic History Review: New Series*. 1969, Vol. 22, N. 2, 304 - 305.
- KAMEN, Henry. *The Spanish Inquisition: a historical revision*. New Haven: Yale University Press, 1998.
- KAŠPAR, Oldřich. *Dějiny států: Dějiny Mexika*. Praha: Lidové noviny, 1999.
- KRAMEŠ, Martin. *Zločin a trest: Svědectví smolných knih 16. až 18. století v českých zemích ve statistikách*. Praha, 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Dušan Foltýn.
- LANE, Kris, a Foreword by Hugh O'SHAUGHNESSY. *Blood and silver: a history of piracy in the Caribbean and Central America*. 1. ed. Oxford: Signal, 1999, xvi, 249 p. Sección de obras de historia.
- LANE, Kris, a Foreword by Hugh O'SHAUGHNESSY. *Pillaging the empire: piracy in the Americas, 1500-1750*. 1. ed. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, c1998, xxiv, 237 p. Sección de obras de historia.
- LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of Spain, Volume One* (Original edition, Macmillan, 1906-07).
- LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of Spain, Volume Two* (Original edition, Macmillan, 1906-07).

- LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of Spain*, Volume Three (Original edition, Macmillan, 1906-07).
- LEA, Henry Charles. *A History of the Inquisition of Spain*, Volume Four (Original edition, Macmillan, 1906-07).
- LEA, Henry Charles. *Los moriscos españoles: su conversión y expulsión*. Alicante: Universidad de Alicante, 2001.
- LEA, Henry Charles. *The Inquisition of the Middle Ages: Its Organization and Operation*. London: Eyre and Spottiswoode, 1963.
- LEA, Henry Charles. *The Inquisition in the Spanish Dependencies*. New York, 1908
- LEONARD, Irving A. *Montalbán's El Valor Perseguido and the Mexican Inquisition, 1682*. *Hispanic Review*. 1943, Vol. 11, N. 1, 47 - 56.
- LEONARD, Irving A. *Peyote and the Mexican Inquisition, 1620*. *American Anthropologist: New Series*. 1942, Vol. 44, N. 2, 324 - 326.
- LIEBMAN, Seymour B. *The Jews of Colonial Mexico*. *The Hispanic American Historical Review*. roč. 1963, Vol. 43, č. 1, 95 - 108.
- MAUROIS, André. *Dějiny Anglie doplněné o novější období Michelem Mohrtem*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1993.
- MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1994.
- MAYER, Alicia. *Lutero en el paraíso: la Nueva España en el espejo del reformador alemán*. 1. ed. México, D.F.: Instituto de Investigaciones Históricas, Universidad Nacional Autónoma de México, 2008, 573 p. Sección de obras de historia.
- MEDINA, José Toribio. *Historia del Tribunal del Santo Oficio de la Inquisición en México*. 2a ed. México. D.F: Consejo Nacional para la Cultura y las Artes, 2010.
- MORGAN, Kenneth O. *The Oxford history of Britain*. 1. vyd. New York: Oxford University Press, 1988, xii.
- MÜLLER, Helmut M, Karl-Friedrich KRIEGER a Hanna VOLLRATH. *Dějiny Německa*. 2. dopl. vyd. Praha: Lidové noviny, 1999.
- PÉREZ, Joseph. *La Inquisición española: crónica negra del Santo Oficio*. 1a ed. Madrid: Martínez Roca, 2005.
- PERRY, Mary Elizabeth, ed. a CRUZ, Anne J., ed. *Cultural Encounters: The Impact of the Inquisition in Spain and the New World*. Berkeley: University of California Press, 1991.
- PETERS, Edward. *Inquisition*. Berkeley: University of Carolina Press, 1989.

- PETERS, Edward. *Torture*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1996.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Dějiny Latinské Ameriky*. Praha: Svoboda, 1979.
- RAWLINGS, Helen. *The Spanish Inquisition*. London: Blackwell, 2006.
- SALMORAL, Manuel Lucena. *Piratas, bucaneros, filibusteros y corsarios en América: perros, mendigos y otros malditos del mar*. 2. ed. Madrid: Ed. MAPFRE, 1994.
- SPLENDIANI, Anna María, José Enrique SÁNCHEZ BOHÓRQUEZ a Emma Cecilia LUQUE DE SALAZAR. *Cincuenta años de Inquisición en el Tribunal de Cartagena de Indias, 1610-1660*. 1. ed. Santafé de Bogotá: Instituto Colombiano de Cultura Hispánica, 1997, 4 v.
- SPLENDIANI, Anna María. *Los Protestantes Y La Inquisición*. *Anuario Colombiano de Historia Social y de la Cultura*. 1996, č. 23, 5 – 31.
- ŠAROCHOVÁ, Gabriela V, Pavel BĚLINA, Jiří KAŠE, Jan P KUČERA a Jaroslav CUHRA. *České země v evropských dějinách*. Díl druhý. Vyd. 1. Litomyšl: Paseka, 2006.
- TEMKIN, Samuel. *Luis de Carvajal: the origins of Nuevo Reino de León*. 1. ed. Santa Fe, N.M.: Sunstone Press, c2011, xvi, 249 p. Sección de obras de historia
- THOMAS, Werner. *Los protestantes y la Inquisición en España en tiempos de Reforma y Contrareforma*. [Leuven]: Leuven University Press, 2001.
- TIMMER, David E. *Providence and Perdition: Fray Diego de Landa Justifies His Inquisition against the YucatecanMaya*. *Church history*. roč. 1997, č. 3, 477 - 488.

8.2.1 Internetové zdroje

- ANONYM. *El tormento del agua y “La toca”*. 2010 [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://blogs.ua.es/latortura/imagenes/la-toca-otra-tortura-de-agua/>
- BALANDIER, Georges. *La Historia del Protestantismo en México*. Dostupné z: http://www.convencionbautista.com/yahoo_site_admin/assets/docs/Historia_del_Protestantismo_en_M%C3%A9xico.290111312.pdf
- BANDELIER, Adolph Francis. *Girolamo Benzoni*. The Catholic Encyclopedia. Vol. 2. New York: Robert Appleton Company, 1907. [online]. [cit. 2013-10-23]. Dostupné z <<http://www.newadvent.org/cathen/02484c.htm>>.
- BERNAT, Gabriel. *España/Inquisición*. 12/2012 [online]. [cit. 2013-11-21]. Dostupné z: <http://www.gabrielbernat.es/espana/inquisicion/index.html>
- GONZALEZ, José Antonio. *Idolátras y Herejes en el México Colonial*. [online]. [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://idolatriaherejiamexcol.blogspot.cz>
- HERNÁNDEZ, Eugénia. *La Santa Inquisición: Instrumentos de Tortura y Métodos de Ejecución*. [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://enigmasylugaresmisteriosos.blogspot.cz/2012/10/la-santa-inquisicion-instrumentos-de.html>
- MARTINEZ, Herlinda Ruiz. Tesis *La expedición del corsario Pierre Chuetot al Cincuncaribe y su desembarco en la Península de Yucatán, 1570-1574*, Universidad Michoacana de San Nicolás de Hidalgo, Facultad de Historia 2008. Dostupné z: http://historiayprotestantismo.files.wordpress.com/2011/10/supervivientes_expedicion.pdf

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Přehled úředníků inkvizice a jejich ročních platů v Novém Španělsku 1572 - 1820	18
Tabulka 2 - Rozsudky vynesené inkvizicí v Novém Španělsku 1571 - 1700.....	35
Tabulka 3 - Národnostní složení protestantů souzených inkvizicí v Novém Španělsku	46
Tabulka 4 - Národnostní složení cizinců protestantů souzených španělskou inkvizicí ve Španělsku	49
Tabulka 5 - Národnostní složení protestantů souzených v Novém Španělsku v průběhu staletí	50
Tabulka 6 - Rozsudky nad odsouzenými protestanty v Novém Španělsku.....	53

Přílohy

Obrázek 1 - *La Garrucha* (Kladka)

Obrázek 2 - *La Toca* (Mučení vodou)

Obrázek 3 - El Potro (Natahování na skřípec)

Obrázek 4 - Sanbenitos

Type of Sanbenito	Nature of Accused Heretic	Description/Adornments on the Sanbenito	Act of Contrition or Reconciliation in Auto da Fé
	Penitent heretic with slight suspicion of heresy	A <i>sanbenito</i> without any adornments or a <i>coroza</i>	Abjuration de levi [A public abjuration for those with a slight suspicion of heresy]
	Penitent heretic with a moderate suspicion of heresy	A <i>sanbenito</i> with one half of a St. Andrew's cross without a <i>coroza</i>	Abjuration de Vehementi [Abjuration made by someone who was under a strong suspicion of heresy]
	A reconciled formally accused heretic	A <i>sanbenito</i> with a complete St. Andrew's cross without a <i>coroza</i>	Abjuration de Formelli [A public abjuration of formal heresy]

Figure 4 Major Types of Sanbenitos Used for Accused Heretics in Typical Auto-da-fé in Colonial New Spain, 1570-1820. Drawings by Argelia Segovia Liga

Obrázek 5 - Sanbenitos

Type of Sanbenito	Nature of Accused Heretic	Description/Adornments on the Sanbenito	Act of Contrition or Reconciliation in Auto da Fé
	Repentant heretic convicted of formal heresy	A sanbenito with a complete St. Andrew's cross with a corozo	Reconciliation
	Repentant heretic convicted of serious formal heresy (First Offense)	A sanbenito with a complete St. Andrew's cross adorned with inverted flames (<i>fuego revuelto</i>) with a corozo also with inverted flames	Reconciliation [Heretics convicted to the first major offense were spared the flames, but repeat offenders were more harshly punished.]
	Unrepentant, obstinate (<i>pertinaz</i>) heretic convicted of serious formal heresy Or Repeat offender (<i>relapso</i>) convicted of serious formal heresy	A sanbenito with a complete St. Andrew's cross with burning flames turned upward, adorned with demons and dragons (usually also included a portrait of the convicted heretic) and a corozo also with the same symbols	Relaxed [Relaxation to the Secular Arm for execution of sentence]

FIGURE 5 Major Types of Sanbenitos Used for Convicted Heretics in Typical Auto-da-fé in Colonial New Spain, 1571-1821. Drawings by Argelia Segovia Liga.

Seznam obrázků

Obrázek 1 ³³⁸ - <i>La Garrucha</i> (Kladka)	109
Obrázek 2 ³³⁹ - <i>La Toca</i> (Mučení vodou)	110
Obrázek 3 ³⁴⁰ - <i>El Potro</i> (Natahování na skřípec)	111
Obrázek 4 ³⁴¹ - <i>Sanbenitos</i>	112
Obrázek 5 - ³⁴² <i>Sanbenitos</i>	113

³³⁸ BERNAT, Gabriel. *Quistion de tormento*. [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.gabrielbernat.es/espana/inquisicion/ie/proc/tormento/tormento.html>

³³⁹ *El tormento del agua y “La toca”*. [online]. 2010 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://blogs.ua.es/latortura/imagenes/la-toca-otra-tortura-de-agua/>

³⁴⁰ HERNÁNDEZ, Eugénia. *La Santa Inquisición: Instrumentos de Tortura y Métodos de Ejecución*. [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://enigmasylugaresmisteriosos.blogspot.cz/2012/10/la-santa-inquisicion-instrumentos-de.html>

³⁴¹ CHUCHIAK, John. *The Inquisition in New Spain, 1536-1820: A Documentary History*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2012. S. 201 - 206

³⁴² Ibid.